

Harkanon Joulu 1995

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa – sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksset, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä	6. Dokumentit
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia	7. Lasten ja nuorten kirjoitukset
3. Runoja	
4. Pienoisnäytelmiä (enintään 10 arkkia)	
5. Kaskuja Parkanosta	

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Leena Perälä, Kanahaukankuja 9, 39700 Parkano 31.5.1996 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan palkintoja. Palkinnonsaajat määrittelee lehden toimikunta.

Parkanon Joulun

Joulutervehdys Parkanosta

Parkanon rahalaitokset
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 1996

PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI

PARKANON
OSUUSPANKKI

Merita Pankki

KANSALLISPANKKI

YHDYSPANKKI

PARKANO

POSTIPANKKI OY

Parkanon Joulu

NUMERO 24

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2 000 kpl

Parkanon Kirjapaino 1995

TOIMITUSKUNTA: Leena Perälä (pj.)
Tellervo Harju (siht.)
Elli Helenius
Aila Järvirova
Markus Käenmäki
Maarit Lehto
Heikki Pentti
Einar Westerlund (Ns.)

KANSIKUVA: Tellervo Harjun maalaus
Leijonapuiston Punainen tupa
Kuvaus Studio Es

PIIRROKSET: Tellervo Harju

Lukijalle

Lukijana sinulla on kädessäsi 24. Parkanon Joulu. Tämä lehti on vuosien saatossa muodostunut yhdeksi tärkeimmistä Parkanon Nuorisoseuran toimintamuodoista. Lehden toimituksesta vastaa itsenäisesti Parkanon Joulu -toimikunta, joka ansiokkaasti on kehittänyt lehteä vuosittain. Hallinnollinen toteutus on kuulunut nuorisoseuran johtokunnalle, joka vastaa lehden toimittamisen taloudellisesta puolesta.

Parkanon Joulusta on tullut vuotuinen traditio, jonka ilmestymistä vuosi vuodelta odotetaan ja sitä kuulemani mukaan myös innolla luetaan, jopa vielä vuosienkin jälkeen. Se on myös tervetullut tuulahdus entisen kotipaikkakunnan ilmapii-ristä muualla asuville parkanolaisille.

Lehden sivuilta on löytynyt runsaasti kotiseutututietoutta nuoremmalle sukupolvelle, joka ei aina itse ole tietoinen paikkakuntamme menneisyydestä. Oman lämpimän kokemuksen tästä sain muutama vuosikerta taaksepäin, jolloin sain lehdestä lukea kuinka lapsuuteni leikkipaikka ja äitini mummola sai kuin uuden ilmeen ajatuksissani, kun luin tilan historiasta Parkanon Joulun sivuilta. Olin todella yllättynyt paikan menneisyydestä ja sain runsaasti uutta tietoa sukuni historiasta. Oma suku ja sen vaiheet kun on sellainen aihe, josta ei koskaan tunnu saavan tietoa tarpeeksi.

Toisaalta lehti on vuosittain sisältänyt myös paljon kirjoituksia niistä tapahtumista ja aktiviteeteista, joita paikkakunnallamme on vuoden kuluessa tapahtunut. Näin myös ulkopaikkakunnilla asuvat parkanolaiset ovat lehden välityksellä saaneet tuoreet kuulumiset kotipaikkakuntansa vuosittaisesta elämänmenosta. Parkanon Joulu

joulukorttina onkin ollut tervetullut viesti entiseltä kotipaikkakunnalta.

Lehden sivuilta on perinteisesti löytynyt myös kertomuksia entisistä työmenetelmistä. Artikkelien kautta on nuorempi lukijakunta saanut paljon tietoa menneinä vuosikymmeninä käytetyistä työtapoista ja samalla siitä, miten kyseisiä työmenetelmiä on Parkanossa sovellettu. Mikä onkaan parempaa historian opetusta, kuin kytkeä se lukijalle tuttuun ympäristöön ja tuttuihin ihmisiin.

Toivoisinkin, että tänäkin vuonna lehtemme voisi antaa näitä elämyksiä lukijoilleen. Lehti on täyttänyt tehtävänsä, jos yksikin lukija voi sanoa kokeneensa lämpimän tunteen sydämessään lukiessaan lehtemme artikkeleita tai jos yksikin lukija voi kertoa perinnetietoutensa lisääntyneen lehtemme avulla. Toivonkin Teidän kaikkien saavan antoisia lukuhetkiä julkaisumme parissa.

Tässä yhteydessä haluan myös lämpimästi kiittää kaikkia niitä tahoja, jotka ovat uurastaneet lehden ilmestymisen eteen. Sekä myös lämpimästi kiittää tukijoitamme, jotka omalta osaltaan ovat mahdollistaneet lehden julkaisemisen.

*Hyvää Joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta 1996
Parkanon Joulun lukijoille*

MARJO HELIN
Parkanon Nuorisoseura ry:n
puheenjohtaja

Parkanon kaupungin tervehdys

Jo 24. kerran lukijansa tavoittaa tämänvuotinen Parkanon Joulu, jolla syntymästänsä saakka on ollut vahva, kotiseudusta ja yläsatakuntalaisesta elämämenosta sisältönsä ammentava perusvire. Talkootyönä toimitettu julkaisu on vuodesta toiseen onnistunut löytämään toimeliaan, parkanolaisuuteen lämmöllä suhtautuvan toimituskunnan ja tämä taas paikkakunnan perinteeseen monipuolisesti perehtyneen avustajajoukon. Tuokoon tämä julkaisu jälleen kerran lämpimän tuokion joulunaluspäiviinne niin täällä koto-Parkanossa kuin etäämmälle ehtineiden, täältä juurensa hankkineiden keskuudessa. Parkanon kaupungin ja erityisesti sen sivistyspalveluiden edustajana olen saanut toimituskunnalta mieluisan tehtävän kuvailla meneillään olevaa, voimakasta murrosvaihetta sivistystoimen "sisältä" nähtynä.

Tämän valtuustokauden alkaessa kolme vuotta sitten Parkanon kaupungin hallintoa muokattiin varsin radikaalisti. Sivistyspalveluille oli valmisteltu johtosääntö, jolla aiemmin viiteen eri lautakuntaan jakautunut päätöksenteko koottiin yhdelle superlautakunnalle, sivistyslautakunnalle. Päätöksenteon raju keskittäminen epäilytti monia valtuutettuja, eikä vastuualueidensa esimiehiksi siirtyneillä viranhaltijoillakaan ollut täyttävää varmuutta siitä, mihin ratkaisulla päädyttäisiin. Ensimmäinen vuosi antoi kuitenkin pian rohkaisun siitä, että valinta oli ollut oikea. Olennaisen tärkeätä oli, etteivät sivistyslautakuntaan valitut sortuneet "yhden asian" päättäjiksi, vaan jaksoivat perehtyä kaikkiin ratkaistaviksi tullessiin kysymyksiin, olivat ne sitten liikunnan, kirjaston, nuorisotoimen, aikuisopetuksen, kulttuurin tai perinteisen koulutoimen alueelta. Lautakunnan esittelijänä mieltäni on lämmittänyt se, ettei päätöksenteossa ole koskaan ajauduttu ahtaaseen yhden sektorin edunvalvontaan.

Vuodenvaihteessa viimeisen toimintavuotensa aloittava sivistyslautakunta on saanut toimikautekseen hyvin epäkiitollisen ajanjakson. Kesästä 1991 lähtien on maamme kunnissa tehty toinen toistaan laihempia budjetteja. Kipeät leikkaukset on yritetty kohdistaa oikeudenmukaisesti. Parkanossakin täytyy niin

kirjaston kuin liikunnan sekä peruskoululaitoksen tyytyä kolmasosalla supistettuun markkamäärään 1980-luvun "hyviin vuosiin" verrattuna. Entistä vähemmällä henkilömäärällä on voitava tehdä enemmän kuin mihin viime vuosikymmenellä oli totuttu. Pienkouluvaltainen peruskoulun ala-asteen kouluverkko asettaa paineita velkaantuneen valtion vetäytyessä kustannuksista siirtymällä asukaspohjaisiin valtionosuuksiin, jotka pienevät vuosi vuodelta. Tässä kurimuksessa päättäjät joutuu asettamaan puntariin kansalaiskuntonsa; mieli tekee heittää hankalat asiat muiden hoitoon. Uskon vakaasti, että lautakunnalla riittää sitkeyttä.

Surkeasta taloustilanteesta huolimatta on sivistyspalvelujen "vetäjillä" samoin kuin lautakunnalla ollut selkeä tavoite parkanolaisen seura- ja yhdistystoiminnan tukemisessa: Toiminta-avustusten määrä on pyritty pitämään vähintään ennallaan ja onpa joiltakin osin onnistuttu niitä jopa kasvattamaan. Tässä Parkano voi antaa rohkaisevan esimerkin monelle isommalle kaupungille, jotka laman alkaessa ensimmäisenä poistivat seurojen avustusrahat budjetistaan. Kuitenkin meidän on nöyrästi todettava, että kaupungin seuratoiminta-avustukset ovat parhaimmillaankin vain vähäinen kannustusraha siihen talloppohjaiseen työhön, jota Parkanossa monialaisesti harrastetaan.

Lähestyvä joulu hiljentää mieleemme taas ottamaan vastaan Vapahtajamme syntymäjuhlan suomalaisen perinteen mukaisella hartaudella. Parkanon kaupungin ja sen sivistyspalvelujen edustajana toivotan jokaiseen kotiin

**Rauhallista Joulua ja
tulevaisuuteen luottavaa
Hyvää Uutta Vuotta**

JUHO KOTILA
koulutoimen johtaja

Alussa oli Sana

Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Todellinen valo, joka valaisee jokaisen ihmisen oli tulossa maailmaan.

Evankeliumi Johanneksen mukaan 1: 1, 4, 6.

Joulun lähestyminen on monesti tuntunut ahdistavalta. Jotakin suurta ja hienoa on tulossa, miten sen taas tavoittaisin. Jotakin uutta haluaisin puristaa esiin joulun ajasta ja sanomasta — jonkun uuden näkökulman, joka kohottaisi jouluun liittyvien välttämättömien järjestelyjen ja kiireiden yli. Tuntuu siltä, että Jeesus-lapsesta seimessä ja koko jouluevankeliumista on kaikki otettu irti — mikä tänä jouluna innostaisi itseä, perhettä, meitä kaikkia?

Parina viime jouluna tv:stä on tullut toivotuna uusintana elokuva "Elämä on ihmeellistä". Juuri joulupäivänä, kun lahjat on nähty ja koettu, ja tunnelma jo alkaa laskea, on tuo elokuva avannut itselleni joulun sanomaa. "Elämä on ihmeellistä" -filmin yhtenä teemanä on päähenkilön ja hänen pulskan, mieshahmoisen suojelusenkelinsä paluu siihen elämään, josta puuttuu päähenkilö itse — mitä hänen perheelleen ja ystävilleen siinä tapauksessa kuuluisi. Käy ilmi, että monta lähimmäisten kannalta upeaa tekoa olisi jäänyt tekemättä ilman häntä, elämä kotikaupungissa näyttäisi aivan toiselta. Tämä löytö palauttaa päähenkilön uskon elämään.

Joulun päähenkilö Jeesus-lapsi, niinkuin

kaikki vastasyntyneet ainutlaatuisuudessaan, ovat täynnä uutta elämää, joka on suuri mahdollisuus. Jokainen elämä, vaatimatonkin, jättää jälkensä. Elämään sisältyy aina toivoa — siinä mielessä jokainen elämä on yllä olevan Raamatun jakeenkin mukaisesti "ihmisten valo". Siitä "Elämä on ihmeellistä" -elokuvakin muistuttaa. Jouluna on oikea aika nähdä se elämä joka sykkii ympärillämme läheisissämme, ja kiitollisena iloita siitä.

Jeesukseen, Jumalan Poikaan, ihmiseksi tulleeeseen liittyy kuitenkin myös sellaista, aivan ainutlaatuista toivoa, jota Raamattu nimittää "todelliseksi valoksi, joka valaisee jokaisen ihmisen".

Koko pitkän syksyn me kärsimme auringon valon vähenemisestä. Jouluna syttyvät valot, pienimmästä tuikusta monen auringon valovoimaan yltävään joulutähteen saakka, symbolisoivat joulun sanomaa ja murrosta syksyn valottomuudessa. Samalla, kun iloitsimme jouluna elämän ihmeestä ja siihen liittyvästä positiivisesta mahdollisuudesta, tunnustamme olemuksemme pimeyden, syntisyytemme ja syyllisyytemme kaikkivaltiaan Jumalamme edessä. Sitä eivät voi joulun kauniit valotkaan poistaa. Tähän tehtävään Jeesus, Vapahtajamme syntyi ihmiseksi jouluna. Tästä syystä Hän on todellinen valo jokaiselle ihmiselle. Siksi jokaisella ihmisellä, myös minulla on aivan erityinen syy viettää joulua 1995.

PERTTI SUURINIEMI
kirkkovaltuuston pj.

NUOREN PUHEENVUORO:

KIMMO LINNA

Ajatuksia maailman menosta ja odotuksia tulevaisuudesta

Minun elämässäni, vajaan 20 vuoden, aikana on ympäröivässä maailmassa tapahtunut monia — isompia ja pienempiä — muutoksia: Suomi on entistä kiinteämmin suuntautunut Eurooppaan, työvoimapulasta on ajautettu suurtyöttömyyteen ja ihmiset ovat julkempia toisiaan kohtaan kuin aikaisemmin.

Suomen ensimmäinen vuosi Euroopan Unionin jäsenenä alkaa olla ohitse. Kulunut vuosi ei ainakaan lukiolaisen elämään tuonut muutoksia — kaikki jatkui samaan vanhaan malliin. Elintarvikkeiden hinnan laskuakaan en konkreettisesti huomannut, koska elin vanhempien ruokataloudessa.

Useaan otteeseen olen ihmetellyt, miksi Suomessa ei käydä laajaa keskustelua EUn tulevaisuuden linjoista ja maamme tavoitteista järjestössä. Etenkin ensimmäisinä jäsenyy vuosina Suomella on paljon annettavaa raskaalte ja byrokraattiselle yhteenliittymälle, ja meitä kuunnellaan. Emme ole tottuneet, vanhojen länsimaiden tavoin, EUn sisäiseen ajatusmaailmaan, vaan meillä on tarjota uusia, raikkaita ja terveitä ideoita tulevaisuuden kehitystyöhön. Jäsenyyden alkutaipaleella huomaamme parhaiten myös monet Unionin järjestömyydet ja ristiriitaisuudet. Toivon, että Suomessa aloitetaan laaja kansalaiskeskustelu, jonka pohjalta meidän on helppo evästää niin nykyisiä kuin tulevia eurodustajiamme.

Mitä Euroopan Unioni sitten voi tarjota lukiolaiselle tai ylipäänsä opiskelijalle? Keskeisimpänä tulevaisuuden kuvana näen laajan oppilasvaihdon. Sen avulla yhä useammat opiskelijat pääsevät tutustumaan uusiin kulttuureihin ja kieliin, mistä kansainvälistyvässä maailmassa on suurta hyötyä.

Suurin tämän päivän ongelma on työttömyys. Lähes viidesosa työikäisestä väestöstämme on ilman työpaikkaa, — miksi? Suurtyöttömyyteen ei varmasti löydy yhtä ainoata syytä, vaan se on monien tekijöiden summa. Mielestäni tällaisia syitä ovat mm. passivoiva työttömyysturva ja 80-luvun lopun "hullut vuodet". Viime vuosikymmenen lopulla työttömyysturvaa käytettiin osin väärin ja nyt kärsitään siitä. Monien työttömyysjaksoista on tullut yllättävän pitkiä kansantalouden pysyessä pitkään syvässä lamassa.

Keskeisenä syynä työttömyyteen oli 80-luvun lopulla myös työnantajien ihmeellinen toiminta, ihmisiä pidettiin "turhaan" töissä vaikka automaatio vähensi työtä. Yritysten käyttökustannukset pysyivät tästä syystä korkeina, millä monesti oli kohtalokkaita seurauksia: yritys ajautui konkurssiin ja työttömien määrä senkuin kasvoi.

Edessä on vielä suuria ongelmia. Miten takaamme tulevaisuudessa ihmisten peruselintason ja mistä löytyvät rahat sosiaalimenojen huimaan kasvuun?

Suomessa tarvitaan radikaaleja toimia, mikäli työttömyyttä halutaan olennaisesti vähentää. Työnteosta on ehdottomasti tehtävä aina joutenoloa kannattavampaa. Toinen tarpeellinen muutos on se, että työn teettämisen toisella ei saa olla niin kallista kuin nyt. Kolmanneksi on tunnustettava, ettei tällaisessa tilanteessa selviä ilman riskinottoa. Pysyvien työpaikkojen luominen vaatii ideoita ja rohkeutta, ja on muistettava, että vain pysyvät työpaikat vähentävät pidemmällä tähtäimellä työttömyyttä. Työpaikkojen luomisessa on kaikkien ryhdyttävä puheista todellisiin tekoihin!

Tarkastellessani tulevaisuuden työllisyystilannetta nuoren näkökulmasta en pidä tilannetta toivottomana. Kun minun ikäluokkani valmistuu kouluistaan, eletään jo vuosituuhannen vaihdetta ja silloin tilanne on toinen, niin ainakin uskon ja toivon. Ja todellisuudessa hyvin koulutetuille, yhteistyökykyiselle ja itseensä luottavalle nuorelle löytyy aina töitä.

Viime vuosien aikana on monissa keskusteluissa yhä voimakkaammin noussut esille koulukiusaaminen ja sen henkinen sekä fyysinen puoli. Isona ongelmana on vain ollut se, että useinkaan ei sanoista ole päästy tekoihin — ollaan kyllä yksimielisiä siitä, että kiusaaminen on väärin, mutta ei silti olla valmiita puuttumaan asiaan — ainakaan isomman organisaation puitteissa — syystä tai toisesta.

Uskon, että kiusaaminen monissa tapauksissa heijastelee yhteiskunnallista kehitystä. Erilaisten tekijöiden aiheuttamat kilpailutilanteet ovat johtaneet moniin konflikteihin, joissa ei sääliä, armoa ja ihmisyyttä tunneta. Kilpailutilanteiden seurauksena ihmiset jakautuvat voittajiin ja häviäjiin, ja tämä aiheuttaa sekä lisää kateutta. Kateuden seurauksena vanhemmat monesti toimivat täysin ajattelemattomasti ja luovat lapsiinsaakin negatiivista henkeä. Koulussa lapset puolestaan heijastelevat vanhempiansa asenteita ja käytöstä kiusaten pienempiä ja heikompia.

Samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava, että tietty "kossimaisuus" kuuluu lapsuuteen, eikä sitä suinkaan tule yhdistää koulukiusaamiseen. Kouluissa ja vanhempainyhdistyksissä olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että koulukiusaaminen saadaan selvästi vähenemään. Minä en nimittäin usko siihen, että kaikissa kouluissa kiusatuista tulisi vahvoja ja taistelevia aikuisia, jotka tulevaisuudessa varmasti pärjäävät — kuten monissa yhteyksissä on väitetty.

Varsinkin näin joulun alla toivon, että löydämme Suomessa hengen, voisi melkein pä todeta "talvisodan hengen", jonka avulla kehitämme maata ja sen oloja kohti parempaa — samalla toisiämme tukien ja lähimmäisiämme rakastaen!

Sotilaan paluu

Ja Suomen korpien yllä hohti yks' tähti suurempi muita, ja me kaikki käännyimme sitä kohti, ja me kaikki se kotiin johti se tähti suurempi muita.

Nämä runoilija Yrjö Jylhän säkeet tuovat minun mieleeni talvisodan ja sen mitä näin ja koin tuona aikana.

Olin nuori tyttö eikä meidän perheestä ollut ketään ase kädessä rajojemme varti-joina – kuitenkin tajusin, että sota vaikuttaa varmaankin elämän kulkuun ja näin koskettaa jokaista sen maan kansalaista, jotka sen piiriin ovat joutuneet.

Kun sota oli alkanut, alkoi myös saapua tietoja kaatuneista sankarivainajista täältä omasta kylästä. He olivat melkein poikkeuksetta tuttuja ulkomuodoltaan.

Tieto aina järkytti ja ensimmäisenä oli mielessä näiden sankarivainajien omaiset miten he menetyksensä kestävät.

Ensimmäinen uhri kylästäimme – ja koko pitäjästään – oli Reino Kallioniemi. Hänen syntymäkotinsa oli vastakaisella puolella saman Kuivasjärven rannalla kuin minunkin kotini.

Hänen kaatumisensa tapahtui joulun alla. He, jotka näiden vainajien hautauksia järjestivät olivat varmaankin sopineet, että mikäli omaisilla on mahdollisuus ja niin haluavat, he saavat saattaa vainajansa Parkanon asemalta ruumishuoneelle, ja omaisille tullaan ilmoittamaan tästä viimeisestä palvelusta, jonka he voivat tehdä.

Puhelimia tuohon aikaan ei juuri monessakaan paikassa ollut. Kuivasjärvellä

oli kuitenkin oma puhelin-keskus, joka oli meidän naapurissa.

Kirjeitsehän näitä sanomia ei voitu toimittaa, koska postikaan ei ollut jokapäiväisin kulkeva.

Oli jo hämärä Tapaninpäivän ilta kun naapuriin tulee soitto Parkanon asemalta ja pyyntö viedä tietoa Kallioniemeen, että Reinon arkku oli saapunut perille.

Tuohon aikaan kulku järven poikki oli vilkasta. Tie aurattiin talvella ja nietokset olivat osoittamassa tien paikkaa pyryn varalta.

Naapurin Rauni-tytär tuli meille kertoen soitosta ja pyynnöstä. Hän sanoi, että tarvitsee kaverin tietoa viemään, koska oli jo pimeä ja olisi turvallisempaa kulkea kaksin. Niin lähdimme tuota tietoa viemään.

Pakkanen oli kova. Lumi narisi jalan alla ja tähdet kiiluivat kirkkaina taivaalla.

Noustessamme rantatörmälle, ja lähes-tyessämme rakennusryhmää kaikki näytti tummalta – elottomalta, ei valon pilkahdusta mistään ja jännitystä lisäsi vielä asia joka oli toimitettavana.

Seisahduimme ulkorapulla ennen sisään astumistamme rohkaisten itseämme.

Sisällä jäimme ovensuuhun seisomaan ja Rauni alkoi kertoa asiaa minkä vuoksi olimme tulleet.

Näin vain Reinon äidin ja hänen tuskansa. Odotin ulospääsyä, kuitenkin kuulin hänen sanovan, että ”on jo myöhä, täytyy aikaisin aamulla Laurin lähteä”. Muuta en muista hänen sanoneen – suru oli liian suuri.

Oliko tämä suru tullut jäädäkseen, koska tämän Lauri-veljenkin kohtalona oli sankarikuolema kentälle jääneenä kesällä 1944.

Me palailimme hiljaisina kotiin päin lumen peittäessä jäisen lakeuden ympärillämme. Ja taivaan kupu loisti tuhansin tähdin meidänkin kulkuamme viitoittaen.

HELLIN SALMENOJA

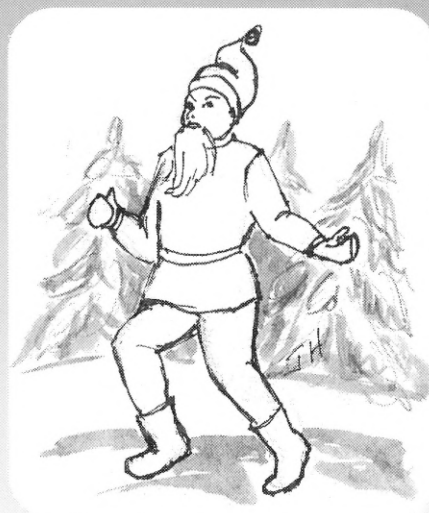
Joulun aika

Joulun aika suloinen taas maillemme on saapunut Se ilon tuopi tullessaan on erikoisesti lasten mieleen nyt.

Joulukuusi nurkassaan seisoo ylväänä ja suorana. Kynttiläiset loistaa valollaan, kuin muinoin tuohivalkea.

Joulupukki matkallansa poikkeaa taas taloihin, kurkistaa välillä ikkunoista, silmät eksyvät joulun valoihin.

Tontut mukana myös seuraa ja vetävät pukkia pulkassaan. Väsynyt matkaja näin levähtääpi, on tuhansia kilometrejä takanaan.

Oi jospa lapsen mieli, meillä aina ois` täällä, silloin jaksamme eteenpäin, pilviselläkin säällä.

OLLI T. RAJAMÄKI
Ilmajoen rovastikunnan eläkkeellä oleva lääninrovasti

Vanha hautausmaa osa paikalliskulttuuria

Vanha hautausmaa, myös Kananmäeksi aikoinaan kansan kutsuma — se kun on Virranhaaran maalle perustettu — kylpee jouluaattona kynttilöiden valossa. Paikkakuntalaiset ja kauempaakin tulleet vaeltavat silloin sinne viettääkseen hiljaisen hetken rakkaitten muistojen äärellä. Se on pyhä paikka sellaiselle, jonka läheisten tomumaja siellä lepää.

Hautausmaan merkitys ei kuitenkaan rajoitu vain yksilötasolle. Se on osa paikalliskulttuuria. Kirkon ohella se on paikka, johon ohikulkija ainakin maaseudulla pistäytyy ja muodostaa tietoisesti tai tietämättään mielikuvan paikkakunnasta. Hoidettu hautausmaa jo sellaisenaan antaa myönteisen kuvan, mutta muistomerkit ennen muuta syventävät sitä ja kertovat vieraallekin yllättävän paljon. Varsinkin vanhat paadet ovat todellisia dokumentteja.

Viime aikoina on erityisesti uudempiin hautakiviin kohdistettu voimakasta kritiikkiä niiden samankaltaisuuden ja yksitoikkoisuuden tähden. Eikä suinkaan aivan aiheetta. Verrattaessa nykyisiä muistomerkkejä vuosisadan alun aikaisiin ero näkyy lähinnä persoonattomuudessa. Suorakaiteeksi sahattu kivi, jossa on pelkkä nimi sekä syntymä- ja kuolinaika ei paljon sano varsinkaan sellaiselle, joka ei henkilöä tunne. Vuosikymmenien myötä se kertoo vielä vähemmän. Herää kysymys, mikä sitten tekee hautakivestä persoonallisen? Vanhoista kivistä oppia ottaen voitaneen mainita ainakin ammatti, symbolit, syntymäpaikka ja muistolause, kiven muotoiluakaan unohtamatta.

Ammatin merkitseminen hautakiveen näyttää olleen yleistä vielä vuosisadan alkuvuosikymmenillä. Talollinen, maanviljelijä, talon emäntä ja talon tytär toistuvat tuon ajan kivissä. Samoin virkamiesten tehtävä näkyy poikkeuksetta, kuten kirkkoherra, rovasti, kanttori-urkuri, opettaja, metsänhoitaja, apteekkari jne.

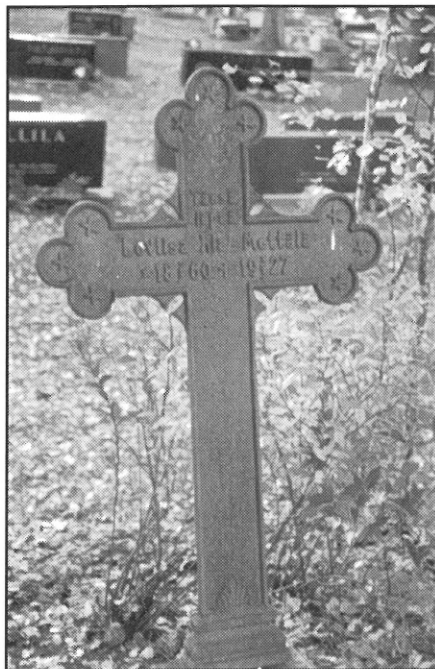
Käsitylöläisistä, joita Parkanossa on ollut runsaasti, ainakin nahkuri, muurari ja leipurimestari on luettavissa. Oman lukunsa muodostavat sankarihaudan muistolautat, joihin on merkitty kaatuneen sotilas-arvo ja kaatumispaikka. Kuusikymmenluvulta lähtien ei ammattimerkintöjä enää näy. Siihen lienee vaikuttanut osaltaan ajattelutapa, että ne korostavat liiaksi sosiaalista eriarvoisuutta, joka ei hautausmaalle sovi. Voi luonnollisesti kysyä, onko tuollaisella motiivilla enää merkitystä sukupolvien vaihduttua. Vahvan persoonallisen piirteen ammatti eittämättä muistomerkkiin tuo.

Oman lukunsa muodostavat symbolit. Kristinuskon perussymboli, risti, löytyy lähestulkoon jokaisesta muistomerkistä. Sen pitäisi olla uskontunnustus ylösnousemukseen ja uuteen elämään ajan rajan

toisella puolella, mutta valitettavasti se on useille kuoleman merkki. Tämän ajallisen elämän symboleista yleisin näyttää olevan tähti. Se viitanee maanviljelijän ammattiin, mutta merkinnee usein myös leikattavaksi kypsyyttä ihmiselämää, varsinkin silloin kun tähti on taitunut. Muita symboleja ei kovin usein tapaa lukuunottamatta muutamia korkokuvia, jotka nekin viittaavat ammattiin kuten esim. kyntömies.

Syntymäpaikan merkitsemistä vanhalta hautausmaalla ei oikeastaan esiinny. Se on ymmärrettävääkin, koska muutto-liikettä ei juuri ollut. Siirtolaisten tulo muutti tilanteen. Jotkut heistä halusivat muistokiveensä myös syntymäpaikan. Näin he tulivat antaneeksi tuleville polville vihjeen siitä, mistä pitäjistä Parkanon karjalaiset olivat lähtöisin. Kuriositeettina on syytä todeta, että ei paikanmääritys paikkakuntalaisillekaan täysin tuntematon ollut. Vanhasta rautarivistä voi lukea talonisännästä, joka oli kotoisin Parkanon pitäjistä Vuorijärven kylästä. Oma aikaamme ajatellen olisi varsin perusteltua korostaa syntymäpaikan merkitsemistä muistokiveen, sillä väestön muuttoliike on ajan ilmiö.

Myös muistolauseet kuuluvat hautausmaan vanhimpien osien muistomerkkeihin. Useimmiten ne ovat raamatunlauseita joko kokonaan kirjoitettuna tai viittauksena kyseiseen jakeeseen. Ne on tulkittavissa asianomaisen henkilön persoonalliseksi viestiksi oman elämänsä periaatteista, joskus myös kehoitukseksi jälkipolville. Joukosta voi poimia metsänhoitaja Pulkkinen hautakivestä Jobin kirjan 19. luvun jakeen 25 ("Minä tiedän, että lunastajani elää. Hän sanoo viimeisen sanan maan päällä") tai Branderin sukuhaudan paadesta Joh. 3:16, ns. pikku evankeliumin. Kirkkoon iskeneestä salamasta surmansa saaneiden muistokivestä löytyy vakava muistutus ohikul-

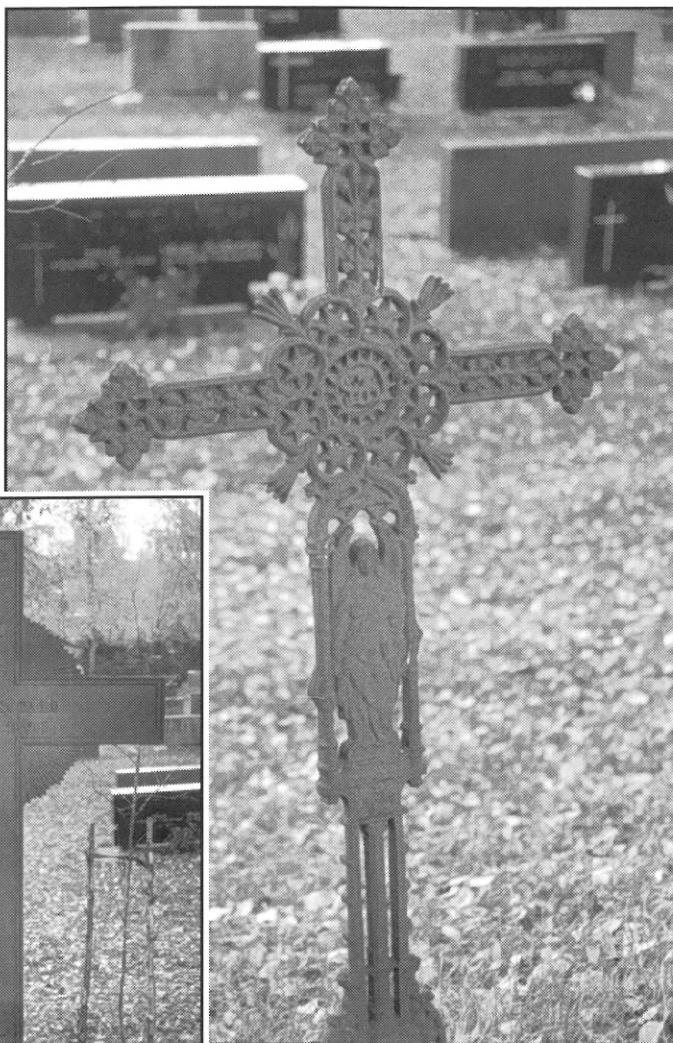
kijalle (Ps. 50:5.). Pari muutakin lausetta voi havaita. Toinen niistä peräti vieraalla kielellä (Per aspera ad astra.), henkilökohtainen uskontunnustus sekin, joskaan ei kristillinen.

Muistolauseille on odotettavissa uusi renesanssi. Kuvanveistäjä Heikki Häiväoja, joka on suunnitellut lukuisan määrän muistomerkkejä eri hautausmailla, on yksi niistä, joka on ilmoittautunut muistolauseiden kannattajaksi. Hänen mukaansa muistolause sopii muistomerkkiin ja kuvaa sopivalla tavalla vainajan persoonallisuutta ja häneen kohdistuvaa kaipausta.

Edellä mainittu Häiväoja ja arkkitehti Bey Heng, joka puolestaan on suunnitellut useita viime aikoina rakennettuja uusia hautausmaita, korostavat kumpikin, ettei muistomerkkin suhteen tulisi pitäytyä toisten antamaan malliin. Jokaisen kiven tulisi olla yksilöllinen. Erikoisuuksiin ei myöskään pitäisi mennä, he sanovat.

Parkanon vanhalla hautausmaalla, kuten muuallakin, hautamuistomerkit kuvaavat omaa aikaansa. Myös näiden viimeisten vuosikymmenien kritisoidut "matkalaukkukivet", joihin hautausmaiden ohjesääntöjen tiukoilla määräyksillä on oma osuutensa. Vaikka alue on lähes täyteen haudattu, uusiutuu se kuitenkin koko ajan. Siksi kaksi asiaa tulisi pitää mielessä. Vanhaa ei pitäisi ajattelemmattomasti hävittää ja uutta luotaessa ei tulisi unohtaa, että hautausmaa on sekä yksittäisten ihmisten lepopaikka että myös paikallinen kulttuurimaisema, jolla on pysyvä historiallinen arvonsa.

Kuttikalliolla sijaitsevalla keskustan hautausmaalla kuvaavat hautamuistomerkit omaa aikaansa, vuosikymmenten alkua.

ANNA-LIISA PERIAHO

Joulukirkkoon

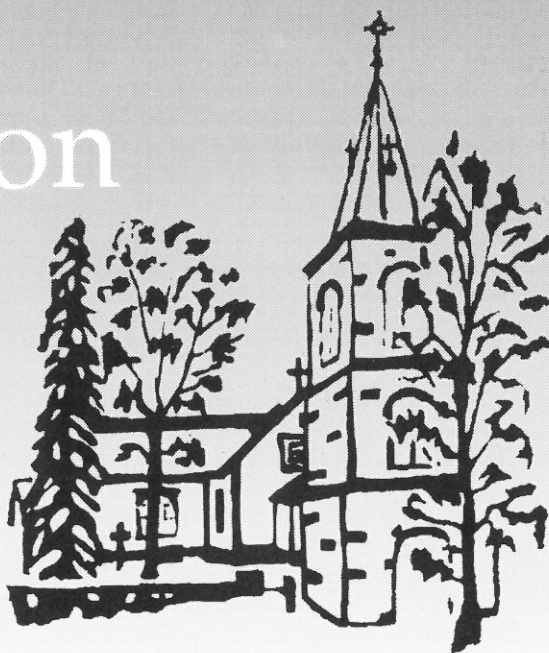
Joulukirkkoon entisaikoin
ajeltiin hevosella.
Herätä jo silloin saikin
aamuvarhaisella.

Hepo juoksi hölkyttäin
aisakello kilkatti.
Ikkunoissa silloin tällöin
valontuikku pilkahti.

Kirkkoreessä pakkassäällä
oli lysti ajella.
Välly alla, välly päällä
tarvinnut ei palella.

Kirkkhuonetta valaisemaan
sytytettiin kynttilät.
Joulun sanaa kuuntelemaan
kaikki hiljentyivät.

Kotiinpaluumatkalla
hepat kilpaa juoksi.
Vastaamme kotiovella
tul' hyvä kahvin tuoksu.

Parkanon vanhat kahvilat

Parkanon kirkonkylän seutu oli jo 1930-luvulle tultaessa vilkas asiointikeskus. Kävijöitä oli runsaasti naapuripitäjistäkin. Kulkijoita tuli jo aamun varhaisina tunteina ensimmäisillä linja-autovuoroilla. Kirkolle päästyä ei pidetty kiirettä. Tavattiin tuttuja, kulutettiin aikaa, ihmeteltiin kaikkea uutta, mitä ei vielä kotikylällä oltu nähty. Toripäivät olivat vielä asia erikseen. Silloin ainakin piti kirkolle päästä.

Näin olisi tarvittu paikkoja mukavampaankin oleskeluun kuin jollain seinustalla tai ojan pientareella istuskeluun ja omien eväitten syöntiin. Kaupoissa viivähedettiin tosin pitempään kuin nykyisin on tapana. Sosiaalisen kanssakäymisen tarve oli suuri. Kauppias apulaisineen sai luvan ottaa sen huomioon, jos mieli saada kauppa käymään ja asiakkaat tulemaan toistekin.

Tähän selvään tarpeeseen alkoivat syntyä Parkanon vanhat kahvilat. Mikä niistä on vanhin, mikä toimi pisimpään, missä olivat parhaat tilat tai paras tarjontu, siihen tuskin kukaan osaa varmuudella vastata. Täytyy tyytyä muistikuviiin. Omalta osaltani ne rajoittuivat koulupoi-kaikään, noin vuosiin 1933–42. Adrian Moisio linja-autojen vakioasiakkaana poikkeiliin Parkanon kirkolla, jossa kiireisimmät linja-autot pitivät parinkymmenen minuutin tauon.

NIKANDERIN KAHVILA, jota omisti ja piti Oskar Nikander, sijaitsi nykyisen Kairokosken aseman tienhaaran vaiheilla Vaasan tien itäpuolella. Rakennus oli punainen, kaksikerroksinen ja aivan tien vieressä. Sisään kahvilaan käytiin raken-

nuksen pohjoissivulta. Maantien puolella riippui liikekilpi, jossa luki vanhanaikaisella fraktuuratekstillä

”Kahvila Osk. Nikander”. Kahvilakäytössä oli alakerran pari pientä huonetta, pikkupöytiä kauttaaltaan, niinkuin siihen aikaan oli tapana.

Oskari Nikander oli ollut mainarina Amerikoissa. Tämä oli jättänyt jälkensä talon rakennustyyliin ja ehkä vaikuttanut siihenkin, että kysymyksessä oli nykykielellä sanottuna monitoimialayritys: kahvilan lisäksi kauppa ja kotileipomo.

Milloin tämä kahvila perustettiin ja milloin lopetettiin, ei ole tiedossani. Aina-kin se toimi 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla. Rakennustakaan ei ole enää jäljellä. Sen kuvan voi nähdä Parkanon Joulun v:n 1978 numerossa (s. 16).

MÄKISEN KAHVILA oli kylältä kirkon mäelle noustua ja vähän sen taakse kuljettua tien vasemmalla puolella. Se oli siihen aikaan taitekattoinen, harmaa vähän ränsistyneen oloinen rakennus, jonka

Martti Alatalon kioskki Viinikan liiketalon kupeessa 60-luvun puolivälissä.

edustalla oli jonkinlainen avokuisti pylväineen (Nyk. Husgafvelin talon paikalla?). Etupihalla kuitenkin poikkisivat kaikki linja-autot. Ehkäpä siinä toimi kahvilan yhteydessä sen ajan matkahuolto. Koskaan en muista käyneeni kahvilassa sisällä. Vappu Tuomi (o.s. Sahromaa) ei muista koko kahvilaa, niin että itsekin epäilen jo asiaa. Mutta Vaasaan johtava valtatie kulki 1930-luvulla siitä sivuitse, niin että paikka kyllä oli kahvilalle sopiva.

Omistajia lienevät olleet Josef ja Ida Mäkinen. Heitä en itse muista, mutta Aaro Numminen kirjoittaa (PJ-78), että ”Mäkinen ajoi hevospostia Parkanosta Ikaalisten Riitilaan” ja että Postiautojen ensimmäiseksi vakinaiseksi sijoituspaikaksi tuli Mäkisen talo”.

VIINIKAN KAHVILA toimi, ainakin vielä 1940-luvulla, nyttemmin jo puretussa Viinikan liiketalossa. Omistajalla Helle Viinikalla oli myöhemminkin täysihoitolaisia ja ruokavieraita. Talossa piti majaa myös sotilaspiiriin esikunta, joka myöhemmin siirtyi Kankaanpäähän.

Ritva Ojala on tavoittanut kahvilassa vuosina 1937–38 tarjoilijana työskennelleen Anni Majasen, joka muisti jopa työasunsa: tummanpunaiset työtakit vaaleanpunaisin kauluksin. Siihen aikaan ei asiakkaiden odotettu palvelevan itseään,

Oskari Nikanderin leipomo- ja kahvilarakennus, joka sijaitsi nykyisen Kairokosken kyläkaupan paikalla. Oskari itse kuvassa keskellä. Kuva Impi Pentiltä.

vaan tarjoilu tapahtui pöytiin. Kahvia, teetä ja voileipiä ainakin.

Kerran muistan olleeni kutsuttuna lounasvierana Helle Viinikalla. Hän oli laittanut jotakin erikoisen hyvää uunivuo-kaa, joka oli hellan uunissa odottamassa vieraan tuloa. Emäntä viipyi kuitenkin keittiön puolella pitkään. Vihdoin hän tuli hermostuneena ja palavissaan esiin sanoen paistivuoan juuttuneen uuniin niin tiukasti, ettei hän saa sitä millään pois. Minä katsomaan. Vuo'an päälle pantu posliinikansi oli lämmittyään todella turvonnut ja koko komeus juuttunut uunin perälle. Ensimmäisen ja ainoan kerran taisi olla koulufysiikasta apua, saatoin ylväästi neuvoa kastelemaan tiskirätin kylmällä vedellä ja levittämään sen kannelle. Ja kas ihmettä: tuota pikaa taika tehosi ja päästiin aloittamaan.

METTOMÄEN KAHVILA aloitti toimintansa Kauko Kiviniemen vanhassa puisessa liiketalossa ehkäpä sotien aikana, koska siitä alkuun käytettiin kansan suussa nimeä ”Musta Pörssi”. Myöhemmin se siirtyi Mettomäelle valmistuneeseen liiketaloon. Aikakin tiedetään tarkasti. Taina Kiviniemi näet kirjoittaa (PJ-83), että ”...Mettomäen kahvila siirtyi omaan taloonsa vuonna 1948”. Samoissa tiloissa toimi pitkään Parkanon Osuuskassa.

Omistaja ja yrittäjä oli Lyyli Mettomäki myöhemmin tyttärensä Raijan avustamana. Hän oli monitoimialayrittäjä hänkin. Talonsa pohjakerroksessa hänellä oli kemikalikauppa, muistaakseni vaatekauppakin.

LEHTOLAN RUOKALA-KAHVILA ”Aivan kirkonkylän keskustassa kohosi kraatari ja virvoitusjuomatehtailija Lo-

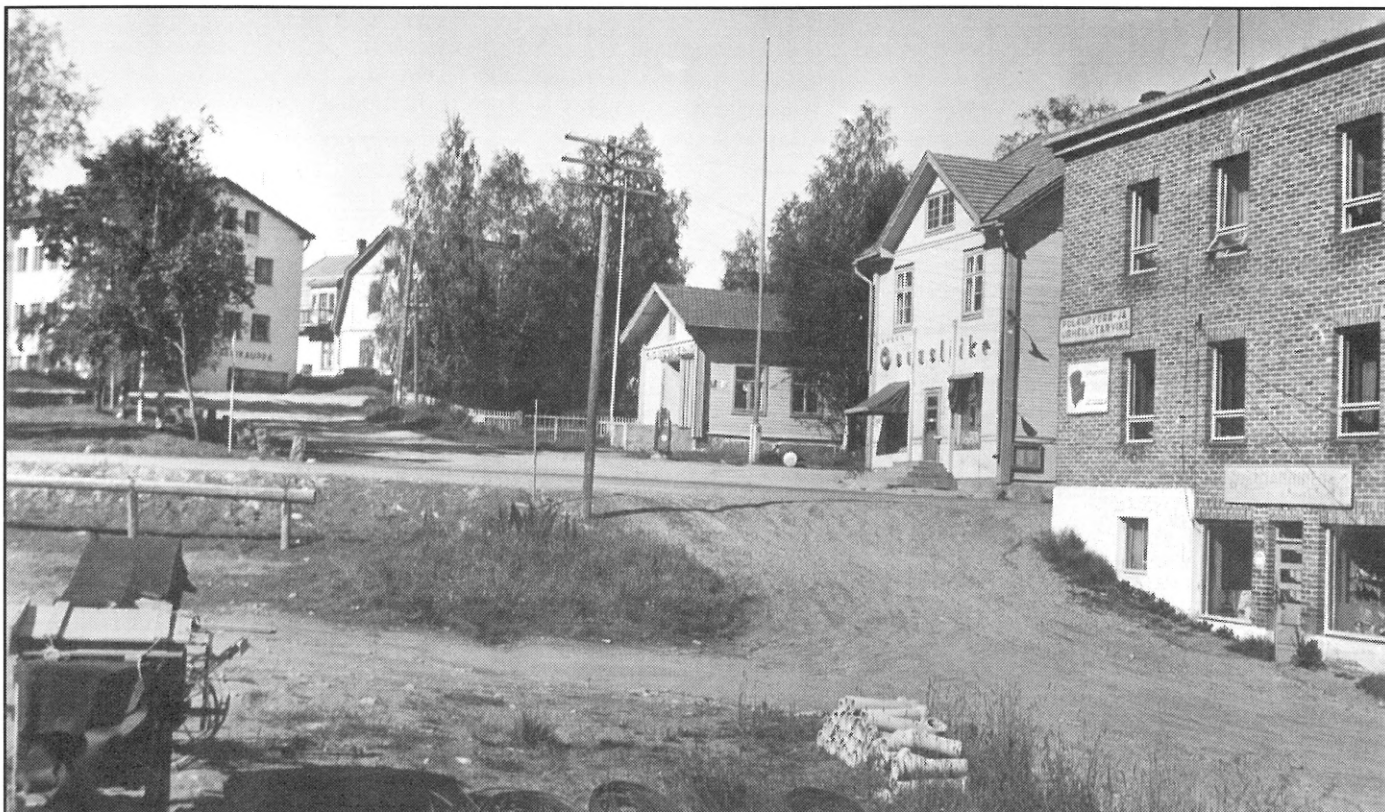

Kalja maistuu miehille Parkanon matkahuollon kahviossa. Kuva vuodelta 1954 — Impi Pentiltä.

renz Lehtolan komea kaksikerroksinen ja valkoiseksi maalattu liiketalo”, näin kuvasi Aaro Numminen (PJ-77) tämän paikan ulkoasua. Sisäänkäynti ja kuisti oli alkuun Vaasan tien puolelta, mutta kun tätä (taas kerran) levitettiin, piti käynti siirtää talon eteläpuolelle. Tien levityksen uhreiksi joutuivat vinottain vastapä-

tä sijainneen K. Kiviniemen liiketalon vierellä kasvaneet kauniit vaahterat niin kuin niin moni muukin keskustan puu.

Koulupojasta kahvila vaikutti suurelta ja vähän jännittävältäkin. Mieleeni on jäänyt katosta riippuvat valkoiset sähkövalaisinten opaali-pallot. Katto oli vanerista, ruskeaksi petsattu ja oikein puulis-

Keskustan vanhoja kahviloita. Vas. Mettomäen liiketalo, jossa oli Lyyli Mettomäen pitämä kahvila. Vieressä Emma Sahromaan kahvila- ja leipomorakennus. Oikealla osa Viinikan liiketaloa, jossa toimi myös kahvila-ravintola. Kuva Impi Pentiltä.

toilla ruudutettu.

PARKANON SEURAHUONE edusti sittenkin hienouden huippua kolmekymmenluvun Parkanon kirkonkylässä. Niinpä Anni Majanen kertoi, että kun Viinikan kahvilan tarjoilijatytöt itse halusivat "mennä ulos", he menivät Seurahuoneelle kaakaolle.

Anneli Humalan mukaan (PJ-78) "matkustajakoti avattiin vuoden -30 alkupuolella ja laajennuksen jälkeen vuonna -36 avattiin ravintola ja kenkä- ja vaatetusliike".

Seurahuoneen ravintolaan mentiin Vaasan tien puolelta. Piti nousta juhlallisesti toiseen kerrokseen, jossa oli isompi ravintolasali ja vähän pienempi "miesten puoli". Värit ja muukin sisustus olivat saaneet vaikutteita funkiksesta. Tänä päivänäkin muistan lattianpäällysteinä käytettyjen kumimattojen hajun. Eteisessä näin ensi kertaa elämässäni sellaisen ihmehen kuin pajatson, jolla nimellä raha-automaattia silloin kutsuttiin. Ei sen ääreen ollut pikkupojalla asiaa. Tasa-arvon puutettako lie, mutten koskaan nähnyt yhdenkään naisen sitä pelaavan.

Seurahuoneella oli myös matkustajahuoneita. Niihin käytiin talon pihanpuoleiselta sivulta.

KUOPPASALMEN KAHVILA koti-seutumuseota vastapäätä lienee toiminut vasta 1950-luvulla eikä siis oikeastaan kuulu vanhimpien kahviloiden ryhmään, jollei nyt uusimpienkaan. Omistaja-yrittäjinä olivat muistaakseni Jalo ja Martta Kuoppasalmi. Ennen kahvilaa talossa oli kauppalike. Pitkään siinä myös oli huoneita matkustavaisille. Nämä olivat tämän puisen talon toisessa kerroksessa.

SAHROMAAN (ent. Sohlman) KAHVILA muistutti omasta mielestäni eniten oikeaa kahvilaa. Sijainti lienee vielä yleisesti muistissa entisen Karvin tien varressa KOP:n talon yläpuolella ja Mettomäen liiketalon naapurina. Vuonna 1928 rakennettu taitekattoinen kaksikerroksinen puu-

Parkanon Seurahuoneen ravintola 1930-luvulla.

rakennus on jo hävinnyt, mutta kuvan löytää vaikkapa Parkanon Joulusta 1977.

Yritykseen kuului kahvilan ohella pulapuoti ja konditoria eli oma leipomo, jossa oli oikea leipuri. Se perustettiin Ulla Toivasen (o.s. Sähromaa) kertoman mukaan v. 1922. Yrittäjinä olivat Albert ja Emma (o.s. Salonen) Sähromaa, edellinen Vahojärveltä ja jälkimmäinen Viljakkalan Karheesta. Liiketoiminta päättyi vasta vuonna 1972. Myytiin omia tuotteita, joista tunnetuin oli wienerleipä, leivoksia ja karamellejä, kaakkuja, jopa Fazerin ja Huhtamäenkin tuotteita. Pyynikin ja Mallaskosken tehtaitten (Seinäjäki) pilsneriä, myöhemmin Porin olutta, oli myös saatavilla. Vaikka säännöstelyaikana tultiinkin toimeen kansanhuollon kanssa, leipomo kuitenkin lopetettiin vaikean "paperisodan" takia (kuinkahan moni yritys Suomessa on samasta syystä lopettanut tai jäänyt perustamatta!).

Albert Sohlman, kuten Oskari Nikanderkin, oli amerikankävijä. Hän oli aikanaan Kanadassa ja kiersi myös Kalifornian palaten kotimaahan vuonna 1914.

KANTTIN KAHVILA on tietävästi toiminut 1940-luvulla. Se sijaitsi vanhalle Parkanon asemalle johtavan tien varressa Halmelan talon naapurina. Kun Ulla Toivanen asiasta muistutti, tuli mieleeni, että joskus oli siellä kyllä poikennutkin. Yrittäjinä olivat Martta ja Aate Kantti, molemmat parkanolaisia. Sukuja löytyy vielä likimailta!

ASEMAKAHVILA sopii tähän loppuksi kun kerran asemalle päin siirryttiin. Sitä pitivät rautatieaseman odotustilojen yhteydessä asemapäällikkö Onni I. Turunen tai oikeastaan kai hänen vaimonsa Martta.

Tämä kahvila toimi sota-aikana ja vielä myöhemminkin 1940-luvulla. Siihen aikaan oli paljon lomalaisliikennettä junissa ja isot halkojen lastaussavot aseman ympäristössä. Suomiin kävi silloin kirjaimellisesti koivuhaloilla.

Turunen oli äkäinen, pienikokoinen mutta toisaalta hauska mies, jonka lempinimenä oli Tasapää. Johtui kai sänkitukasta, jonka muodin uskollinen kannattaja hän oli.

Parkanon vanhat kahvilat eivät käyttäneet itsestään baari-nimitystä. Se lienee tullut Parkanossa, kuten muuallakin Suomessa, käyttöön ehkä vasta 1950-luvulla (ainakin kahvipaikan nimenä). Muualla maailmassa sillä sanalla onkin aina ollut ihan toinen sisältö.

Vanhojen kahviloiden joukosta en luule nyt enää minkään puuttuvan. Jos niin kuitenkin olisi käynyt, tämä lehti ottaa varmaan mieluusti vastaan lisätiedot ja virheiden oikaisut. Parasta olisi, jos vielä voisi piipahtaa Sähromalle tai vaikkapa Seurahuoneelle vanhoja aikoja muistelemaan. Kun se ei nyt enää käy, olen haastellut asioista Vappu Tuomen, Ulla Toivasen (molemmat o.s. Sähromaa) sekä Ritva Ojalan kanssa. Mutta yhdessäkään emme kaikkea muistanee!

Sähromaan liiketalo, jossa oli kahvilan lisäksi myös leipomo ja sen myymälä. Kuva Impi Pentiltä.

Hilkka Hankala sota-aikana Vaalijalan radiotiedustelussa

Hilka (kuvassa oik.) työtovereineen.

Parkanolaisen Hilka Hankalan (o.s. Saarela) sota-aikaan kuuluu mm. työ radiopataljoona 2:ssa Sortavalan Vaalijalassa, jonka hän aloitti heinäkuussa 1942. Sitä ennen Hilka työskenteli siviilipalveluksessa Ilomantsissa, jossa työhön kuului siviilien auttaminen. Ennen Vaalijalaan siirtymistään Hilka ennätti saada opintonsa loppuun iltakoulussa Tampereella.

Vaalijalan kauniissa maisemissa nuori lottia viihtyi hyvin. Lähtemättömän vaikutuksen tekivät mm. Laatokan upeat hiekkarannat, joista myös lotilla oli toisinaan mahdollisuus nauttia vapaa-aikoinaan.

Hilka Hankala kertoo Vaalijalassa vallinneen kansainvälisen ilmapiiriin, sillä siellä annettiin erikoiskoulutusta eri maiden edustajille. Etenkin saksalaisia oli paljon, heidän lisäksi myös italialaisia ja japanilaisia.

– Koulutettavien joukossa oli mm. kenraali Hirohito, joka oli keisarin serkku. Hän oli hyvin kohtelias, kuten japanilaiset yleensäkin. He eivät esimerkiksi koskaan kääntäneet naisille selkäänsä, Hilka Hankala muistelee.

Lisävarinsä kansainväliseen väkeen toivat venäläiset emigrantit, jotka toimivat kääntäjinä. Hilka Hankala sanoo, että kaikkien kesken vallitsi hyvä yhteishenki.

Vartiointi oli Vaalijalassa hyvin tarkkaa, sillä vakoilun vaara oli olemassa. Valot paloivat aina kaikkialla, siitä piti tarpeen tullen huolen oma generaattori.

Erkki Pale kuvailee Reijo Ahtokarin toimittamassa kirjassa ”Totuus Stella Polariksesta” seuraavasti: ”Jatkosodan kynnyksellä, 18.6.1941, tapahtui meillä tärkeä uudelleenjärjestely radiotiedustelussa, jonka yksiköt yhdistettiin Päämajan Radiopataljoonaksi; johdossa oli silloinen majuri Reino Hallamaa. Tämän pataljoonan organisaatio vaihteli sodan aikana. Siihen kuului 3-6 radiotiedustelukomppaniaa, joilla kullakin oli oma erikoistehtävänsä, yksi varikkokomppania ja 3-6 erillistä radioasemaa. Sittenkin syksyllä 1941 maa- ja merivoimien avaus keskitettiin saman katon alle Sortavalan Vaalijalaan ns. Radiotiedustelukeskukseksi (=RTK eli 2.K.). Vastaavasti moottoroitu lähietiedustelu sijoitettiin Äänislinnaan (3.K.).

Radiotiedustelua Erkki Palen teoksessa kuvataan seuraavasti: ”On väitetty, että jos USA:lla olisi ollut yhtä hyvin keskitetty radiotiedustelu, Pearl Harbour olisi voitu välttää.”

Tarkoin vartioitu Vaalijala sijaitsi komeissa maisemissa.

Hilka Hankala tapasi esimiehensä, ”Totuus Stella Polariksesta” kirjoittajan Erkki Palen viime kesänä. Kuvassa myös Hilkan entinen työtoveri Musa Denisoff, jonka kanssa Hilka työskenteli samassa huoneessa sota-aikana.

TAPANI JA HEIKKI VIRTANEN sekä ENSIO KYPPÖ
Kirjoittajat ovat veljeksiä ja heidän äitinsä oli Alasen tyttäriä Alaskylästä.

Kameran muistelmät

Oli vuosi 1938 Itä-Preussissa. Makasin pienen kamerakaupan vitriinissä, kun sisään astui kaksi lukiolaista. Toinen heistä, Ebbe-niminen, oli kotoisin Marienwerderistä ja toinen, Eskoksi kutsuttu, oli kotoisin Suomesta. He katselivat hetken ympärilleen ja tarttuivat sitten minuun ja erääseen toiseen paljekameraan ryhtyen vertailemaan kykyjämme.

Molemmilla meillä oli aukko 1:4,5 pienin valotusaukko 1:100 ja lähin kuvausetäisyys kaksi metriä. Se toinen oli kuitenkin maailmankuulua Zeissin sukua eikä minun Sport-sukuani juuri kukaan tuntenut. Linssini olivat tosin muovanneet kädet, joihin lasinhiojantaito oli jo keskiajalla kulkeutunut. Suomalainen punnitsi meitä suurissa kourissaan ja teki päätöksensä: ”Kamerat ovat samanarvoisia, Zeissin nimi vain nostaa toisen hintaa. Otan Sportin, enhän minä nimestä maksa”.

Sain sisääni filmin eli muistini ja olin valmis kuvaamaan maailmaa. Matkustimme Marienwerderiin. Ebbin isä toimi siellä rehtorina. Tähän aikaan oli lähitöillä Hitler Jugendin kesäleiri, jonka elämää ikuistin.

Eräänä päivänä istui Esko kivellä ja riipuin hänen kaulallaan. Esko ei kiinnittänyt huomiota vieressä savuaviin raunioihin. Sen sijaan hän havahtui, kun totesi kolme miehen varjoa ympärillään.

Hetkeä myöhemmin olimme Gestapon kuulustelussa. Luulivat Eskon valokuvanneen savuavaa synagogaa. He tempasivat minut Eskon kaulalta ja repäisivät sisältäni filmin. Siinä menivät Konigsbergin ja leirin kuvat. Ainoa lohdutus oli se, kun raivoava rehtori ilmestyi paikalle ja haukkui pidättäjät pelottomasti maan rakoon. Sen jälkeen kuvasimme Itä-Preussin järvimaisemia.

Leppoisaan Suomen kesään

Kesä 1939 kuvastui muistiini pääasiasa leppoisaan Suomen kesänä. Saavuimme Alaskylään. Vastassa olivat kaksoisveljekset Tapani ja Ensio sekä nuorin veli Heikki. Esko oli heidän enonsa, mutta vain pari vuotta kaksosia vanhempi. He kävivät kaupungissa koulua ja viettivät kesänsä pienessä kylässä. Kamera innosti heitä kehittämään itse filminsä ja ehtivätkin pilata monta hyvää kuvaa enen kuin saivat kuviin terävyyttä. Valotustaulukon avulla he virittivät erilaisia valaistuksia, kunnes taulukkoa ei enää tarvittu. Se oli heidän aivoissaan.

Veljekset tarkastelivat nyt luontoa etsijäni kautta ja etsijäni seurasi myös heidän ampumaharjoituksiaan sekä korsun rakentamista läheisen puron varrella. Eivät he vielä tienneet, että tuo leikki oli pian muuttuva todeksi.

Tuli marraskuu ja talvisota. En ehtinyt ikuistaa Eskon veljen sotaanlähtöä. Sen sijaan tammikuussa seurasin surevien joukkoa tuon pitkän miehen sankarihautaisissa. Samassa kuussa katsoi Esko velvollisuudekseen mennä vapaaehtoisena suoraan kuoleman kentille. Lähtiessään hän huudahti: ”En saa koskaan ylioppilaslakkia, vaan arkun päälle se pannaan”.

Lähtiessään Esko luovutti minut veljesten haltuun hyvin pidettäväksi. Jos olisin häntä sotaan seurannut, olisi matkani päättynyt Viipurin linnan kupeelle, jossa Esko sai täysosuman.

Rintamalle kuvaamaan

Kului viisitoista kuukautta. Joukkoja koottiin Karjalan palauttamiseksi. Veljekset liittyivät vapaaehtoisina rintamalle lähteviin joukkoihin ja päätyivät lopulta samaan jalkaväkirykmenttiin. Ottivat minut mukaansa. Tunsinkin kuuluvani heihin, sillä olin kuin morsian jo kauan riipunut heidän kaulallaan. Kuvasin heitä mutaisissa juoksuhaudoissa tarkka-ampujien vainoamina, lumipukuisina vartioissaan sekä haavoittuneina, mutta tilanteen muodostuessa taisteluksi minut vaihdettiin aina aseeseen.

Eräänä päivänä ilmoitettiin, että kamera sai olla mukana vain, jos pataljoonan komentaja antaa siihen luvan. Se tiesi minulle kotiuttamismääräystä sekä portti-kieltoa sodan maisemiin. Heikki vei minut määräysten mukaisesti siviiliin. Härkävaunut asemalla toivat mieleeni kesän 1941, jolloin kuvasin sotavankien täyttämää junaa.

Eroni veljeksistä ei jäänyt pitkäaikaiseksi. Tapanin tehdessä lomalta paluutaan totesin hänen käyttäytyvän omituisesti. Hän valitsi juuri leivotuista ohra-

Paljekamera Sport, joka näytteli muun muassa sotakamerana hyvin tärkeitä osaa.

Veljekset Heikki, Ensio ja Tapani tapaavat toisensa taistelukukkulalla ja samalla kamera vaihtoi kantajaansa.

koista muhkeimman. Koversi siihen aukon ja sujautti minut kakon sisälle. Karhumäessä vasta tajusin, että minut oli salakuljetettu rintamalle kysymättä siihen pataljoonan komentajan lupaa.

Kamera kiersi jälleen veljeltä veljelle. Kesän jälkeen kuvasin asemasotavuodet 1942 ja 1943. Tuli vuosi 1944 ja suurhyökkäys vyöryi täydellä voimalla. Hengästyneenä ja silmät jännityksestä harottaen he olivat juosseet ja kaatuneet Tapanin sarjatuoleen.

Olin silloin repussa, mutta kuvasin taistelujen jälkeen tuon harvenneen joukkomme. Osuin paikalle kun Heikki oli torjutun hyökkäyksen jälkeen istahtanut kannolle. Ensio tarttui silloin minuun ja kuvasi veljensä kasvat, joista kuvastui kohta uhkaavan uuden hyökkäyksen odotus. Hyökkäyksen, joka vuorenvarmasti oli tuleva.

Myöhemmin, kun vetäydyimme kohti Loimolaa, Tapani ehti ikuistaa Ensioveljensä haavoittumisen. Tosin siitä kuvasta ei Ensioa erottanut, sillä valkoinen sideharso peitti koko pään.

Sotakameran tärkeä osa

Sellaista se sota. Kaikki tämä näin veteraanien juhluvuonna kerrottakoon. Vaikeimpia hetkiä en päässyt kuvaamaan, sillä kameralla ei vihollista torjuta. Aselevon koittaessa oli vihollinen pysäytetty laajan suon laitaan Loimolassa. Heikki-veli mo-

titti samanaikaisesti vanjaa Ilomantsissa. Kävimme kätelemässä vastapuolen taistelijoita, kuten urheilukansalle kuuluu. Sieltä palattua ikuistin nuotion ääreen asettuneen pieneksi kutistuneen vakavan joukkueen, joka suunnitteli tulevaisuutta.

Tunsin esittäneeni sotakamerana tärkeätä osaa, sillä ikuistamiani kuvia julkaistiin sekä sota-aiheisissa kirjoituksissa että sotahistoriallisissa teoksissa.

Vaikka kuvani olivat teknisesti teräviä ja tilanteita valaisevia, ei minulle jaettu kunniamerkkejä kuten kuvattavilleni.

Sodan päätyttyä sain vielä kuvan marskista marsalkan sauvoineen hänen kunnioittaessa sankarivainajia Hietaniemen sankarihaudalla. Olin tästä kuvasta ylpeä. Tunsin kuin hän olisi laskenut seppeleen kaikille niille kuvaamilleni miehille, joista otin viimeisen kuvan.

Ensio ja Heikki konekivääriasemassa talvella 1944.

Suutari-Hilja työnsä ääressä. Kuva Leena Perälä.

HEIKKI PENTTI

Penkkisuutari Hilja Mäkinen

Käsityöammattilaisten joukkoon Parkanossa kuuluivat myös suutarit, joista pitkäaikainen ja aikalaisilleen hyvin tunnettu ammattilainen oli Hilja Maria Mäkinen eli Suutari-Hilja.

Hän syntyi 9.8.1898 Parkanon Heittolan kylässä. Vanhempiensa, viiden veljensä ja sisaren kanssa hän asui Haukkumaan pakarirakennuksessa. Isä rakensi oman pienen talon Kissakivelle, vanhan Tampere-Porin tienhaanraan, jonne perhe muutti syksyllä 1904. Kansakoulua hän kävi neljä talvea Alaskylässä.

Juho-isä oli suutari. Vanhempi ja nuorempi veli hakeutuivat myös suutarin ammattiin.

Ammatti siirtyi isältä myös tyttärelle ja Hiljasta tuli penkkisuutari. Haastattelijalle hän aikoinaan kertoi: ”Ja minä opin pikkutyttönä niinkö salaa, valmistelin pieniä kenkiä ja siitä se sitte kuule alako. Taloissa isän mukana en käynyt koskaan, kotiverstaalla teimme kyllä yhdessä suutarintöitä ja olinki jo silloin täyttänyt 18 vuotta. Vasta isän kuoleman jälkeen v. 1926 aloin kulkea töissä taloissa. Talosta taloon minut haettiin hevosella ja tein niissä talonväelle ja palkollisille kenkiä ja korjasin vanhoja. Työmatkat ulottuivat paitsi Parkanon taloihin myös Jämijär-

velle ja kerran Jalasjärven Ilveskylään. Kaikkein pisimpään olin töissä Kivelässä, jossa tein 16 paria uusia kenkiä ja korjasin samanverran vanhoja. Hevosten valjaat kans korjasin ja niin siinä kuukausi vierähti.”

Lapsuusajan muistoista nousee mieleeni, miten arkielämän tunnelma Kivelän pirtissä kohosi suutari-Hiljan tultua taloon. Isäni oli hakenut hänet hevosella edellisestä työpaikasta. Kuorma oli täynnä suutarin välineitä: säkkillinen lestejä,

monennäköisiä naskaleita, erikokoisia purasimia, raspeja, veitsiä, lestikoukku, polviremmi, sakset, pikinahka, suutarinlauta, istuinpalli sekä työkalulaatikko ym. Isäni oli jo edellisenä päivänä tuonut makasiinin parvelta Heinosen nahkurinverstaassa valmistetut parkitut nahat suutarin käyttöön.

Tuliaisakahvit oli katettu keittiönperäkamariin ja uutiset vaihdettu. Siinä vanhemmat jutustivat pitkään illalla, kunnes äitini ohjasi suutarin yöpuulle vieraskamariin. Näin oli hänet otettu täyteen ylöspitoon.

Seuraavana aamuna suutari-Hilja pukeutui työvaatteisiinsa, johon kuului mm. nahkainen esiliina. Kaikki tarvitsemansa työkalut hän järjesteli paikoilleen ja aloitti työnsä mittauksilla. Mittojen ottoa olivatkin kiinnostavaa seurata: jaloista otettiin pituus, leveys, rinnan korkeus, kaari ym. mittoja. Hilja merkitsi vihkoonsa kunkin henkilön mittatiedot, jotta osaisi valita sopivan lestin, mikä muistuttaa kantaajansa.

Suutari teki kengät suoraan lestin päälle ja sanoi, että niiden on kerralla tultava mieleisiksi, koska jälkeinpäin niitä on vaikea korjata. Kannat ja pohjalliset hän teki mieluummin hyvästä parkkinahasta. Siksi kengät myös tuoksuivat uutena voi-

Mäkisen perheen koti Kissakivellä.

makkaasti. Nahan suutari leikkasi terävällä puukolla mallin mukaan. Malli oli pahvia, lestin mukaan leikeltä. Ylimääräisen nahan hän leikkasi näppärästi pois suutarinlautaa vasten.

Polviremmillä ja polvipalikalla hän siotoi nahan polveen. Kasteltu nahka taipui hyvin ja siihen sai helposti naskalilla reiät. Pikilangan päät hän pujotti reiästä ristiin ja kiristi. Tästä ompelutyö alkoikin. Hän ompeli myös pohjan päälliseen käsin.

Minulle hän teki yksinokkaiset saappaat. En muista, että niitä olisi tarvinnut korjata, niin hyvin ne oli tehty. Hilja sanoo, että vähintään kerran kahdessa vuodessa ne pitäisi tuoda huollettavaksi. Hän neuvoi myös miten kenkiä tulee hoitaa. Niitä ei saanut kuivata liian lämpimässä, sillä siellä missä voi sulaa, siellä nahka palaa.

Syys- ja kevätkausi olivat taloissa työskentelyn sesonkiaikoja. Sydäntalveksi ja kesäksi työt siirtyivät kotiverstaalle — Kissakivelle. Omalla verstaalla yleisimpiä töitä olivat pohjaukset, korkolappujen vaihdot, ratkenneiden saumojen tikkaukset ja paikkaukset.

Sotien myötä, vv. 1939—46, seurasi lama. Yleinen säännöstely tuli ulottumaan pienimpiinkin yrityksiin. Nahan saanti suutarinverstaalle kiristyi. Suutarien työpalkkiot tulivat nyt myös kansanhuollon valvonnan alaisiksi. Töiden suorittamisesta tuli pitää työkirjaa, joka oli jätettävä kansanhuoltolautakuntaan tarkastettavaksi. Työpalkkiot eivät saaneet ylittää paikkakunnan jalkinekorjaamoille määrättyä korjausmaksuja (Kansanhuoltolautakunta 25.7.1944 § 111). Hilja Mäkinen pitikin huolella ja tunnollisesti työkirjaa, jonka hän säännöllisesti jätti ko. lautakuntaan tarkastettavaksi.

Suutarintyöt päätoimisesti hän jätti v.

F. Haukkala	150.-	2. pistettä	1. uudis. Haukka
A. Haukkala	150.-	2. " "	1. " Haukkala
V. Viemola	350.-	6. " "	3. " Viemola
A. Viemola	150.-	2. " "	1. " Viemola
H. Laitinen	125.-	2. " "	1. " Laitinen
L. Panto	1,000.-	10. " "	1. " Panto
M. Laatu	600.-	8. " "	1. " Laatu
V. Vähäsalo	600.-	6. " "	1. " Vähäsalo
E. Härkönen	300.-	6. " "	1. " Härkönen
M. Härkölä	150.-	2. " "	1. " Härkölä
H. Haangisto	100.-	2. " "	1. " H. H.
P. Lepistö	125.-	2. " "	1. " Lepistö
H. Hakka	1,000.-	10. " "	1. " Hakka
A. Hala	700.-	4. " "	1. " Hala
S. Haukkamaa	700.-	8. " "	1. " Haukkamaa

▲ Ote työpäiväkirjasta.

► Pöytäkirjaote. KH ltk.

▼ "Pikkutyttönä valmistelin pieniä kenkiä". Kuva Maarit Lehto.

O t e.

Pöytäkirja "arkanon kansanhuoltolautakunnan kokouksesta" heinäkuun 25 päivänä 1944.

Saapuvilla olivat puheenjohtaja J.P. Kienmäki, varapuheenjohtaja Ville Berola sekä jäsenet Eusebius Jankka, ja "alte Heinonen.

111 §.

Kansanhuoltolautakunta päätti vahvistaa paikkakunnan jalkinekorjaamoille seuraavat korjausmaksut:

Töiden siinä:	
Monot, pohjat ja kannat uusilla ranteilla	70.-
" " uusilla tikkeillä neulottuna	55.-
" " tavallisuudesta korjattuna	45.-
Peltikengät, miehen	50.-
" " naisen	45.-
Rantikengät, miehen	50.-
" " naisen	45.-
Huulabut miehen kengät	40.-
" " naisen kengät	35.-
Miehen kannat liikkunakkeen	20.-
Naisen	15.-
Liikkunakkeen tarpeista:	
Tavalliset kannat miehille ja naisille	20.-
Vikkeitä ja kuoritt verratun kantojen laittoon.	

Lästen jalkineisiin lasketaan 25 % alennus. Jos kaikki pohjaukset toimittais korjaamo, lasketaan työhintojen lisäksi pohjaukset hinnat. Pienin työpalvelu liikkeeseen on 5 markkaa.

Kokouksen puolesta.

J.P. Kienmäki.

./s. Irja Riihikall.

Otteen oikeaksi todistaa:

Kansanhuollonjohtaja: Unto Rii.

1963. Tuolloin meillä Suomessa suutarinliikkeidenkin määrä huomattavasti väheni seurauksena kenkämuodista ja halpatuonnista. Tosin liikkeiden määrä alkoi 1970-luvun lopulla jälleen nousta, niin että niitä tänä päivänä on melkein joka paikkakunnalla.

Hilja Mäkinen kuoli Parkanossa 91-vuotiaana v. 1990.

Hänet tunnettiin syvästi uskovaisena, luonteeltaan hillittyä ja vaatimattomana. Hän toi aina kotiini tullessaan tunnelman, jota vieläkin lämmöllä muistelen.

Hänen suutarinverstaansa työvälineineen on asetettu Kotiseutumuseoomme jälkipolvien nähtäväksi. Tällä näytteillepanolla kotiseutuväki on halunnut kunniottaa itseoppinutta käden taidon mestariaan — Suutari-Hiljaa.

Martti – näyttelijänä ja ystävänä

”Jos olisit minun poikani, laittaisin sinut teatterikouluun.” Näin sanoi Yrjö Uotila, silloisen Parkanon yhteiskoulun rehtori oppilaalleen Martti Katajistolle. Tämä rehtorin sanat jäivät kytemään Martin mieleen, olihan hänen juuri nyt ajateltava tulevaisuuttaan, ja ammattiin suuntautumistaan. Oli menossa viimeinen luku-vuosi keskikoulussa.

Puoliksi leikillään Martti lähetti haku-paperinsa teatterikoulun pääsykokeisiin. Elettiin kesää 1945. Sinä kesänä Martti asui kotonani. Jännityksellä kaikin odotimme, onnistuuko Marttia. Ja kuinka kävikään! Eräänä kauniina kesäamuna Martin kasvatusäiti Laura Sipilä tuli Martin luo kirjekuori kädessään. Kirjeessä il-

moitettiin, että Martti oli hyväksytty pääsykokeisiin. Ennestään jo tiedettiin, että Martilla on taiteellisia taipumuksia. Hänet oli palkittu mm. Teiniliiton henkississä kilpailuissa runonlausunnassa. Ehkä tämäkin oli vaikuttanut rehtori Uotilan kannustukseen.

Niinpä Martti lähti kohti Helsinkiä — arkaillen — mutta menestyi hyvin pääsykokeissa. Näin avautuivat Martille ovet teatterin maailmaan.

Teatterikoulu kesti kaksi vuotta vuodet 1945—47. Heti sen jälkeen hän sai kiinnityksen Helsingin Kansanteatteriin (nyk. Kaupunginteatteriin). Siellä hän oli 5 vuotta. Seuraava vuosi kului kiertueella ja Ranskassa. Matkan Ranskaan te-

ki mahdolliseksi stipendi, jonka Martti sai presidentin rouva Alli Paasikiveltä. Pariisissa hänet kutsuttiin ministeri Jallannin illalliselle, jossa Martilla oli tilaisuus henkilökohtaisesti kiittää rouva Paasikiveä.

Vuonna 1952 sai Martti kutsun Kansallisteatteriin, jossa sitten työskenteli eläkeikään asti, jolloin hänelle myönnettiin taiteilijaeläke.

Teatterissa hän on esiintynyt lukemattomissa osissa, samoin filmeissä. Niitä on kertynyt 25 kpl, lisäksi suuri määrä televisio- ja radioesiintymisiä.

Suuria osasuorituksia teatterissa ovat olleet mm. Hamlet, Romeo, Reviisori, Torcuatto Tasso. Filmejä, joissa Martti on esiintynyt ovat esim. Ihmiset suviyössä, Prinsessa Ruusunen, Kanavan laidalla, Yhden yön hinta, Jälkeen syntyinlankeemuksen. Parhaasta miespääosasta filmissä Ihmisiä suviyössä hän sai Jussipatsaan vuonna 1948. Viimeisin suuri tunnustuspalkinto tuli Rouenin filmifestivaaleilla, jossa filmi Isä meidän palkittiin vuonna 1994.

Kauniina muistona huomionosoituksesta on jäänyt Martin mieleen myös eräs Parkanosta. Hän kertoo: ”Istuin Päivölän parvekkeella elokuviissa. Esitettiin filmi 'Kanavan laidalla', jossa näyttelin. Näytöksen jälkeen minulle ojennettiin parkanolaisten ystävien puolesta kaunis kukkakimppu. Olin siitä onnellinen. Onnellinen olin myös v. 1986. Silloin sain kutsun presidentti Mauno Koivistolta saapua itsenäisyyspäivän kutsuille. Täytin samana päivänä 60 vuotta. Se päivä jäi lähtemättömästi mieleeni.”

Mutta — siirrytään vielä ajassa taaksepäin, lapsuuteen.

Matti syntyi Parkanossa. Kasvatusvanhemmat Laura ja Aati Sipilä perheineen asuivat Raiskiossa (nyk. srk:n omistamassa talossa). Siitä talosta tuli Martin koti, paikka jossa kaikkien rakkaus ympäröi hänet.

Luonteeltaan Martti oli vilkas ja kekseliäs. Hän keksi mitä erilaisimpia leikkejä, mää räsi, mitä tehtiin. Useimmiten olimme kolmisin; Markku-veljeni, Martti ja minä. Kun porukassa oli poikia, eivät kaikki leikit olleet aina vaarattomiakaan. Kerrankin teimme ”kenttäkeittiön” Raiskion pirtin pöydälle. Kenkälaatikko oli kenttäkeittiö, alle laitoimme tuohenkäppyröitä sytykkeeksi. Emme muista, kuka leikkimme lopetti, onneksi!

Sitten isompina: Martti sanoi olevansa hyvä viemään toista pyörällä. Niin lähettiin kirkonmäeltä meille päin. Olin juuri saanut ensimmäiset saumasukat, olin hieno! Kanttori Roihan talon kohdalla tuli koira eteen ja silloin mentiin vauhdilla ojaan. Sukat rikki, siihen hienous loppui!

Monta kertaa on Martti ollut näyttä-

möllä papin osassa mm. näytelmässä Kolmekymmentä hopearahaa. Olin katsonnassa sitä ja sanoin muille näyttelijöille, että on Martti ennenkin pappina ollut, on vihkinnyt minut ja Sipilässä asuneen Kalevi-pojan, seisoi joulukuisen takana.

Tämä aika oli meille kaikille onnelli-

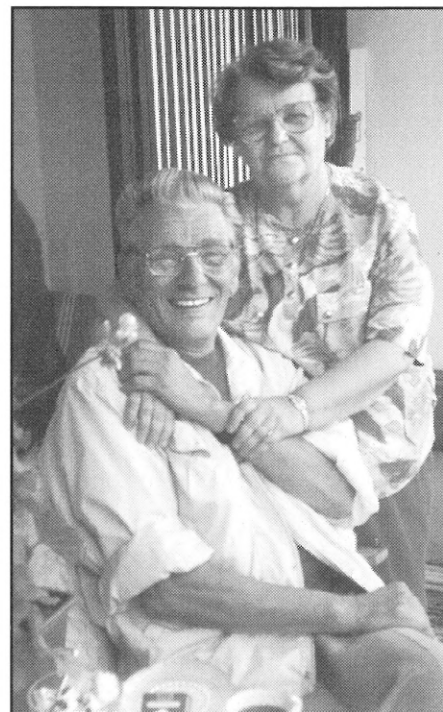
sen, huolettoman lapsuuden aikaa. Suuren surun koimme silloin, kun Markku-veljeni kuoli 12-vuotiaana.

Martti on saanut synnyinlahjana hyvän terveyden, vaikka oman äitinsä kertoman mukaan oli syntyessään hyvin pieni ja heikko.

Eläkepäiviään hän viettää kesät Suo-

Vas. Ulla, Markku-veli ja Martti "ennen".

Martti ja Ulla kesällä 1994.

nessa ja talvet Etelä-Ranskassa. Siellä hän haikueudella muistelee lapsuuden jouluja Parkanossa. Kulkusten kilinä jouluaamun hämärässä on ihana muisto. Tällaisissa mietteissä hän haluaakin toivottaa sukulaisilleen ja kaikille parkanolaisille Rauhallista Joulua ja Onnea alkavalle vuodelle.

ANNA-LIISA PERIAHO

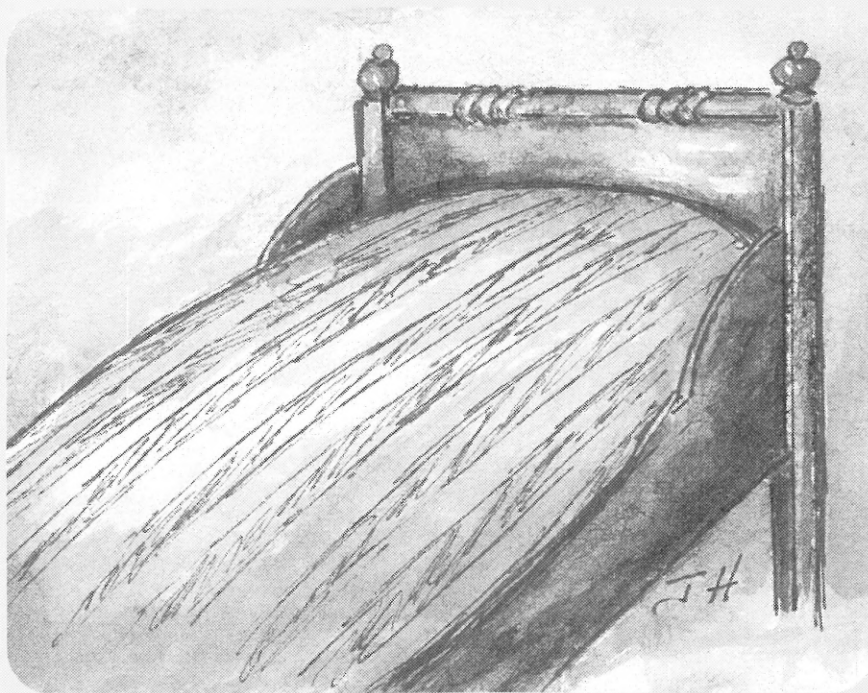
Olkipatja

Muistui lapsuudestani mieleen sellainen asia kuin olkipatja. Siinä oli kangaspuissa kudottu pellavainen patjan kuori ja sisällä pitkiä olkia. Oljet olivat rukiinolkia, joista jyvät oli puitu oikein riihessä.

Patjalla oli myös toinenkin nimi "matrassi". Liekö jotain perua ruotsinkielestä. Silloin ei tiedetty superlon-, joustin- tai vesipatjoista yhtään mitään. Oltiin tyytyväisiä siihen mitä oli. Ja hyvähan olkipatjalla oli nukkua.

Talven aikana oljet kuitenkin kului- vat pieneksi silpuksi. Kyljen alla alkoi- vat tuntua jo kovat sängyn pohjalaudat. Siksi oljet vaihdettiin joka kevät uusiin. Olkien vaihdon jälkeen patjat olivat pulleita kuin myllykuormia. Muutamaan yöhön ei millään meinannut pysyä siellä kuorman päällä. Pian ne taas tasoittuivat ja uni maittoi erinomaisesti uusien olkien tuoksua patjan sisällä.

Tyynyt olivat höyhentyynyjä ja pitkiä koko sängyn levyisiä. Jokaisen nukkujan pää samalla tyynyllä. Varsinkin monilapsisissa perheissä nukkujia

oli samassa sängyssä useampia. Ja sopua riitti. Ehkä joskus hieman nahistel- tiinkin, jos toiset veivät kaikki peitot. Mutta sanotaanhan sananlaskussakin että "Hyvä sopu sijaa antaa".

Kaikki olivat tyytyväisiä olkipat-

jaan. Sitäpaitsi, toisenlaisia ei osattu edes kaivata kun niitä ei ollut. Vanhemmat ihmiset kaipaavat vielä nykypäivä- näkin sitä entisajan hyvää olkipatjaa. Ehkä ne tuovat mieleen myös jotain nuoruudenajan muistoja.

Uusi ystäväni, erämaakaupunki Parkano

On niin aikaista, että aurinko piilottelee vielä nevan takana. Vain autereinen kajastus levittäytyy taivaan kannelta käpyräisten suomäntyjen oksille. On ihan pakko painaa jarrua ja nousta kiviselle metsätielle kameran kanssa. Suuntaan objektiivin kajastavan valon suuntaan. Aamu jo kiirehtii valtaamaan nevaa ja

yön usvat yrittävät viimeisillä voimillaan kietoutua kiinni puiden oksiin. Auringon yhä voimistuvien säteiden lävistäminä usvan rippeet vielä ehtivät antaa suudelman sarojen valkoisille villakukille. Sitä tuli valkeus. Ystävyteni Parkanon karun luonnon kanssa alkoi.

Parkano kuuluu niihin paikkakuntiin,

joiden kanssa tapaamisesta ei juuri voi kerskailla. Rautatieasemakin on niin pikkurainen, että harva sitä tuskin edes havaitsee. Muistiin junan ikkunasta jää vain loputon erämaa.

Useimmat ulkopaikkakuntalaiset muistavat siis Parkanon vain junan pysähtymisestä keskellä villiä luontoa, mutta harva tuntee esimerkiksi Vahojärven heinäseipäiden täyttämät pellot tai Vapon turvesoiden uskomattomat etäisyydet ja niiden yllä poukkoilevat poutapilvet. Kuka voisi edes sanoa tuntevansa erämaita halkovat kilometrien pituiset metsäautotiet tai soisten metsien syvän rauhan, ellei ole Parkanosta kotoisin. En tarkoita tuntemisella lapsuudenajan muistikuvia. Niitä kyllä riittää yltäkyllin suomalaisesta maalaismaisemasta asfalttikaduille tuliaisiksi. Tarkoitan nykyajan parkanolaista maisemaa: kulttuurimaisemaa ja erämaata.

Nykyinen Parkano on kaupunikinimityksestään huolimatta enemmän luontoa kuin asutusta. Jopa kaikkein keskeisimmällä paikalla, pankkeja ja apteekkia vastapäätä voi astella suoraan luontoon, Virranhaaran hevoshakaan. Tila ja suuri hevospaha ovat onneksi säilyneet muuten niin kuivahkon taajamarakennelman keskellä. Virranhaarassa hallitsee vielä 50-luku. Kun kulkee tilan hevostallien editse hakaan, voi silmäillä kauas yli peltojen alas laaksoon ja Viinikanjoelle. Joen toisella puolella voi nähdä omakotialueen ja Yli-Rytilän peltoja. Mikä vapauden tunne nykyajan kaupungistuvassa yhteiskunnassa! Mikä luonnollisen elämän maku! Se on suomalaista kulttuurimaisemaa parhaimmillaan.

Silti menen mieluummin takaisin metsien syvyyksiin, pienten järvien ja nevojen rannoille. Kaidatvedet sijaitsevat vielä liian lähellä, vaikka ne tunkeutuvat "kaupungin pohjosiin osiin ja muodostavat jonkinlaisen metsäaltaan. Nykyinen aika on siellä kuitenkin läsnä, sillä rannoille on rakennettu kovin komeita huviloita. Rautatiekin ohittaa vedet ja maantiesilta, joka antaa autoilijalle mahdollisuuden ohittaa paikkakunta.

Onneksi pienten järvien ja lampien määrä Parkanossa on suuri. Löytyy myös vesiä, joiden aalloille ei radion meteli yllä, joilla ei edes näe toisia ihmisiä. Lokitkaan eivät aina viihdy liian karuissa vesissä. Niissä sukeltelee kaakkuri, ja telkät rakentavat pesänsä niiden rannoille rakennettuihin kelopönttöihin. Joutsenet toittavat laskeutuessaan ja kurjet, nuo pariääntelyn mestarit. Palokärki kiittää ohi kirkasten ja yksinäinen korppi kiertelee veneen yläpuolella. Hirven makuu-

Vielä löytyy Parkanosta erämaita. Kuvat kirjoittajan.

Ladot ovat alkaneet käydä harvinaisiksi.

jäljet rämeikössä ovat tuikitavallinen näky metsässä liikkuvalla. Onneksemme luonto ei vielä kokonaan ole meidän.

Mutta luonnon omaa niittua ei enää ole. Ehdin kuitenkin tehdä tuttavuutta sen kanssa ennen koneiden raiskaavaa tervehdystä. Heinä kasvoi sillä niitulla pienen pojan mittaiseksi — kyntämättä ja kylvämättä. Se oli oikeata luontoa parhaimmillaan. Koskematon ja herkkää. Sen yli saattoi samoilla vain saappaat jalassa. Tosin niittua vartioinut lato oli ehtinyt romahtaa ja lahota. Kerrotaan, että kylän asukkaat sieltä kaukaa hakivat lehmille heinänsä. Heinäntekomatkalta lähdettiin jalan, metsän poikki. ani varhain, kun aurinko vasta heitteli tiedustelusäteitään taivaan kannelle ja usva hallisi maata. Niitulle lähdettiin kokonaiseksi päiväksi tai kahdeksi. Eväiden kanssa, välillä pitkospuita kävellen. Vasta talvella jään kestäessä heinä sitten haettiin hevospelillä navetan asukeille jouluruoaksi.

Nyt niittu on Vapon turvesuota. Muutoinkin valtion metsissä, myös Parkanossa, alkuperäinen luonto on rikkoutunut. Suuri osa erämaita on hyödynnetty ja mahtava hongisto kaadettu sammon-taonnassa.

Toki silti vielä löytyy Parkanonkin periltä alueita, joiden kätköissä naava kasvaa kuusien oksille. Löytyy aarnimetsiä, vaikka pieniäkin, joissa ihminen saattaa kuulla vain luonnon oman huokauksen ja vanhan puun narinan. Siellä laukkaa vie-

lä jänis pakoon jalkojen juuresta tai kohottaa metso äänekkäästi siivilleen häirikön lähestyessä.

Siellä lokakuinen lumisade pakottaa sienestäjän suppilovahveroreteltään kii-ruhtamaan kotiinsa. Balsamin lailla lumi sitten hyväilee kolhitut tienoot, ihmisen jättämät avoimet haavat. Lumen alta ei-

vät hakkuun repimät puiden tyngät enää näy, eivät metsäkoneen maahan painamat urat. Hiljaisuus voittaa ja luonto nukahtaa uudistavaan uneensa. Metsätiellä näen vain yöllä kulkeneen supin jäljet tai ke-tun. Ehkä yksittäisen auton pyörä on painanut varovaisen jälkensä lumeen.

Siellä mökin ikkunalle syttyy kynttilä.

Luminen pihapiiri taajaman ulkopuolella tuo mieleen tontun joulun: "Kansa kartanon hiljaisen..."

Lapinneva – suota, harjuja ja elämää

Kyläämme Lapinnevaa kuvasi jo 1871 Jämijärven kappalainen, pastori Wilhelm Carlsson, Lapinmaan kaltaiseksi seuduksi, "...jolle suotta ei suinkaan kenkään mieli tehnyt tälle ikävälle sydänmaalle eli Lapinmaalle tunkea."

Näin oli ennen, mutta seudustamme on vuosikymmenien saatossa kasvanut vireä ja elinvoimainen kylä, jota edelleen lapinmaalainen maisema leimaa.

Asukkaita kyläyhteisössämme on tällä hetkellä lähes 400, joista lapsiperheiden osuus on huomattava. Syntyperäisiä lapinnevalaisia on palannut perheineen takaisin kotiseudulle. Keskustan läheisyys on houkutellut myös muualta tulleita perheitä asettumaan Lapinnevalle.

Koulu

Yksi tärkeä seikka perheiden muuttoon Lapinnevalle on virkeä koulu. Koulu on perustettu alueelle 1929, jolloin myös rakennettiin vanhempi koulurakennus. "Uudempi" rakennus valmistui 1949–50 oppilasmäärän lisääntyessä lähes sataan oppilaaseen ja kolmannen opettajan palkkaamisen välttämättömyyteen. Tällä hetkellä ala-aste toimii samoissa, nyt jo osittain vanhentuneissa ja huonokuntoisissa tiloissa, kahden opettajan ohjauksessa. Oppilaita on viime vuosina ollut 30 molemmin puolin. Koulu toimii kylällä kokoontumispaikkana erilaisille harrastusryhmille, kokouksille, kyläläisten juhlille ja kerhoille. Koulun pihapiiriin on vanhempien toimesta jädtytetty luistelukenttä koululaisia ja muita kyläläisiä varten.

Elinkeinot

Lapinneva on soraharjuja ja suota. Kylällä toimivat yritykset ovat luonnonvarojen hyödyntäjiä suurelta osalta. Turvetuotanto, erilaiset kuljetuspalvelut, maansiirtotyöt, betoni ja betonituotteet, puusepän tuotteet sekä maanviljely ovat lapinnevalaisia yritysmuotoja.

Turvetuotannon ympärille on Lapinnevan kylä aikanaan alkanut kasvaa. Nykyisin VAPO Oy:n omistuksessa olevat suot ovat antaneet leivän monelle perheelle ja asukkaita kylään.

Pori-Haapamäki rata toimi aikoinaan kuljetusreitteinä satamasta Sisä-Suomeen kulkien Lapinnevan halki. Asema toimi vilkkaana lastaus- ja purkupaikkana. Nykyisinkin esim. turpeen ja puutavaran lastausta harjoitetaan Lapinnevan asemalla. Järvi-Suomen tie n:ro 23 kulkee kylän halki, korvaten osittain kuljetusreitteinä entistä rautatietä.

Yhdistystoiminta

Lapinnevalla toimivat virkeästi Pienviljelijäyhdistys, urheiluseura Lapinne-

"Lapinmaalainen" maisema on tyypillinen Lapinnevalle.

van Yritys, metsästysseura Lapinnevan Eränkävijät sekä Länsi-Parkanon maamiesseura. Seuraavana yhdistykset kertovat itsestään ja toiminnastaan.

Parkanon Pienviljelijäyhdistys ry.

Perustettu v. 1927. Jäseniä vuoden 1994 lopussa 60, joista naisia 24 ja miehiä 36.

Puheenjohtajana toimii Pentti Rintala ja sihteerinä Aino Kytölä. Yhdistys toimii aktiivisesti. Vuosittain järjestetään tupailtoja ja virkistysmatkoja, pidetään kokouksia ja kursseja mm. ruokakurssi v. -95. Osallistutaan maaseutunäyttelyihin ym. retkiin ja tilaisuuksiin. Yhdistys on hankkinut omistukseensa erilaisia maatalouskoneita, joita jäsenet saavat käyttää pientä vuokraa vastaan. Suosituin koneista on tällä kertaa ollut klapi-kone.

(Aino Kytölä, siht.)

Lapinnevan Yritys ry.

Lapinnevan Yritys ry on Lapinnevan alueella toimiva urheiluseura. Yrityksen syntysanat on lausuttu 3.7.1932 Peltomaan talossa Lapinnevalla. Sääntömuutostarkistuksien jälkeen seura on merkitty yhdistysrekisteriin 4.4.1933.

Seuran pääurheilulajit ovat hiihto, yleisurheilu ja pesäpallo. Seura omistaa urheilukentän ja samoin uimaranta-alueen uimalaitureineen.

Seurastamme on aivan Suomen huipulle asti noussut urheilijoita, joista mainittakoon Heikki Leppänen, Heikki Mettomäki ja Seppo Paavola. Seuran nykyinen toiminta on erittäin aktiivista paikkakunnalla. Myös seuramme saavuttama ikä yli 60 vuotta, on perinne, joka vel-

voittaa jatkamaan toimintaa. Jäseniä nykyisin seurassamme on noin 200. Seuran puheenjohtajana toimii Erkki Pelkonen, sihteerinä Jarmo Kyösti ja rahastonhoitajana Osmo Sahimäki.

(Erkki Pelkonen, puh.joht.)

Lapinnevan Eränkävijät ry.

Olenaisena osana Lapinnevan kylän toimintaan kuuluu v. 1948 perustettu Lapinnevan Eränkävijät ry -niminen metsästysseura. Tämä Parkanon-Karvian Riistanhoitoyhdistyksen alueella oleva, alansa toiseksi vanhin seura on perinteikäs ja vireä riistanhoitoa ja metsästystä harrastavien n. 90 jäsenen toimintaympäristö.

Kangaslammin kankaalla, tornin juurella oleva vuonna 1966 puuhattu Tornin maja onkin luonut metsäpirtin tenhoa paitsi seuran jäsenille niin myös lukuisille muille yhteisöille ja yksittäisille vieraille.

Arjen aherruksesta irrottautuessa erämaailma onkin parhaita rentoutumismuotoja ollaanpa sitten pienriista-, hirvi- tai kamerametsällä. Saalis ei muodosta eränkävijöille pääasiaa, vaan ne elämykset, joita Luojan suuressa tarhassa koetaan.

Lapinnevan tyypillinen luonto, nimittäin Lapin tyyliiset suot ja kankaat ovat seudun runsaan eläinlajiston suosiossa. Usein kulkija tapaa näissä maisemissa kotkan, huuhkajan ja kalasääksen sekä lukuisia muita harvinaisia lintuja kuten sinisuohaukka, suokukko, kapustarinta, luhtahuitti, pikkulokki, jänkäkärppä ja kaulushaikara, onpa piekanakin pesinyt Lapinnevan alueella. Samoin useat joutsenpariskunnat ovat ottaneet Lapinnevan alueen kodikseen.

Usein on metsämies joutunut havahtumaan havaitessaan karhun tai ilveksen jäljet.

Lapinnevan luonto on ollut viime aikoihin saakka melko luonnontilainen, mutta nyt on jo hälyttäviä merkkejä näkyvissä ja surulla voidaan todeta, että maaidin kasvot on rankalla kädellä revitty verille — ikiajoiksi. Liekö tämä kehitystä vai taantumusta, ehkä sitä pitäisi kysyä metsän asukkailta.

(Pertti Rautaniemi, siht.)

Länsi-Parkanon maamiesseura ry.

Perustettu 23.4.1950. Jäseniä noin 30. Puheenjohtajana toimii Ari Uusiluoma ja sihteerinä Sirkka Immonen.

Kylätoimikunta

Lapinnevalla on toiminut kylätoimikunta parinkymmenen vuoden ajan. Toimintaan on osallistunut vuosien varrella suurin osa kyläläisistä. Kylätoimikunta huolehtii monista vapaa-ajan toiminnoista kylällä, yhteistyössä Lapinnevan Yrityksen ja Eränkävijöiden kanssa.

Koulun maastoon rakennettu pururata on ollut viime vuosien yhteistyökohde. Pururadan valaistus on seuraavana vuorossa.

Erilaiset yhteiset matkat ja juhlat ovat olleet suosittuja ja tärkeitä kyläläisille.

Harjulampi

Yksi Parkanon suosituimmista uimarannoista on Lapinnevalla Kastulantien varrella sijaitseva Harjulampi. Hyppyteeline, kunnostettu ranta-alue, puhdas vesi ja lyhyt matka keskustaan ovat tehneet siitä kaikkien yhteisen uimapaikan. Lapinnevan Yritys ja kylätoimikunta huolehtivat, Yrityksen omistuksessa olevan alueen kunnostuksesta ja siivouksesta.

Kauppa

Aikanaan Lapinnevalla toimi viisi kauppaa: Julius ja Svante Santoon kaupat, Osuuskauppa, Paavolan ja Mettomäen kaupat.

Nykyisin kylällä toimii Svante San-

Eränkävijöiden maja, jossa pidetty koko kylän hirvipeijaiset ovat olleet vuosia kyläläisiä kokoava juhla.

Turvetuotannossa toimii Lapinnevalla useita yrittäjiä.

Harjun 1990 saneerattu siunauskappeli ja kellotapuli.

toon jälkeläisten v. -82 uudelleen aloittama Lapinnevan Kyläkauppa. Lisäksi kylällä ajaa Anssi Rintalan myymäläauto.

Harjun hautausmaa

Lapinnevalla sijaitsee Parkanon seurakunnan toinen hautausmaa. Seurakunta osti Harjun hautausmaa-alueen 40-luvulla. Siunauskappeli vihittiin käyttöön 30.9.51. Parkanossa evakkona olleen Kaukolan seurakunnan toinen kello on kappelin kellona.

Lapinneva on muuttunut pastori Wilhelm Carlssonin kuvaamasta erämaasta eläväksi ja asujilleen kotoiseksi kyläksi. Sen tarjoamat mahdollisuudet palvelujen, asukkaiden yhteistyön ja erämaaluonnon muodossa ovat meille, lapinnevalaisille parasta Parkanossa.

Aineiston koonneet:
Päivi Mäkipää ja Tarja Lielähti
Kuvat: Tarja Lielähti

Parkanon Parooni -kirjan ilmestyminen v. 1994 innoitti vielä lukijoitamme kertomaan omakohtaisia muistelmiaan.

ARVI A KOIVISTO

Paroonin lehtikuusikko eli ”Paroonin trekooli”

Aluemetsänhoitaja Gustaf Wreden perustama lehtikuusikko on ohi kulkevien nähtävissä Parkanosta Karviaan menevän tien vasemmalla puolella, kolmisen kilometriä Parkanon keskustasta. Se on istutettu vuonna 1901, alue on suuruudeltaan 2,8 hehtaaria, mikä ala vielä nykyäänkin on valtion omistuksessa. Paikkakuntalaiset muistavat, että lehtikuuset kasvoivat aivan suorissa riveissä, mitä ei huomaa nyt enää, kun puusto on hakattu harvaksi. Metsätalouden tarkastaja Karl Moring kirjoittaa raportissaan v. 1908 istutuksen onnistuneen hyvin ja lehtikuusten kasvaneen kotimaisten puiden taimia nopeammin.

Tarmo Kuuhiimo (s. 1936) kertoo että metsiköstä ovat lähipaikkaiset käyttäneet nimitystä ”Paroonin rekooli”, mikä viitanee siihen, että aluetta hoidettiin huolella kuin puutarhaa.

Hakkuita

Metsikössä lieene ollut aikaisemminkin joitakin hoitoharvennuksia, mutta vuonna 1951 muistaa Tarmo Kuuhiimo olleensa lehtikuusikossa hakkuulla. Siitä oli silloin leimattu poistettavaksi kaikkein suurimpia runkoja, sellaisia, joiden tyvestä saatiin ainakin yksi ratapölkyn aihe. Latvoista tehtiin kaivospölkkyjä. Raju Aarno-myrsky syksyllä 1978 kaatoi sitten paljon runkoja ja tuulen jäljet siivottiin hakkuulla. Vuonna 1983 metsiköstä harvennettiin 45 kuutiota lehtikuusia, joista tehtiin pitkospuita Seitsemisen kansallispuistoon.

Talvella 1994—95 lehtikuusimetsikkö hakattiin hyvin harvaan asentoon, niin että jäljelle jääneet, noin 100 runkoa hehtaarilla, voisivat kehittyä tienvarren maisemassa mahdollisimman uljaaksi pylväiköksi. Puut ovat jo nyt kooltaan suuria, noin 30 metriä pitkiä ja jokaisen rungon koko on yli kuutiometrin. Juhani Rinnemaa kertoi, että hakkuussa kertyneistä rungoista rakennettiin lintutorni Kauhanevan kansallispuistoon ja loputkin hakatut lehtikuuset käytetään samalla tavoin suojelualueitten rakenteisiin. Lehtikuusi on erityisen pihkapitoinen puulaji, joka lahoamatta kestää sään armoilla pitkään. Vastaavasti se on huono sellun keittoon ja paperin valmistukseen — juuri sen runsaan pihkan vuoksi.

Siperialaista rotua

Paroonin lehtikuusikon puut ovat siperialaisia lehtikuusia (*Larix sibirica*), lajil-

le tunnusomainen on kynttilänsuora runko. Samaa alkuperää on Karjalan kannaksella kasvava kuuluisa Raivolan lehtikuusikko, jonka Venäjän keisarinna Ka-

Paroonin lehtikuusikko on komea runkopylväikkö Karvian tien varressa. Metsikön ikä on 94 vuotta, puiden pituus n. 30 metriä ja jokainen runko on yli kuutiometrin. Runkoja on jäljellä n. 100 kpl/ha.

tariina II 19700-luvulla istutti laivanrakennuksen tarpeita varten.

Lehtikuusen ja
cembramännyn viljely-
kokeita 1800-luvun
lopulta lähtien

Heräte lehtikuusimetsän perustamiseen lienee tullut Metsähallitukselta, joka jo 1800-luvulla mielellään näki aluemet-sänhoitajien kokeilevan ulkolaispuulajeja. Taimet kasvatettiin Karvian hoitoalueen taimitarhalla siemenistä, jotka toimit-ti Metsähallitus. Alkuperä saattaa olla Raivolasta, mutta siementä hankittiin tuohon aikaan myös Venäjän metsäviran-omaisten avulla esim. Uralin länsipuolel-la Jäämereen laskevan Petschora-joen seudulta tai myös Siperiasta.

Puu on hiljakseen
levittäytymässä idästä
Suomea kohti

Lehtikuusen luontainen levinneisyys-alue ulottuu idän suunnasta Äänisjärven lähelle. Viime sotien aikana etäimmällä käyneet kaukopartiomiehemme lienevät niitä luonnossa nähneetkin. Puu on taval-laan jääkauden mentyä vielä matkalla Suomeen, mutta ihminen on istuttamalla nopeuttanut sen luontaista tuleamista. Lehtikuusi on ulkolaispuulajeista se, joka meille siirrettyinä on osoittautunut metsä-taloudellisesti arvokkaimmaksi.

Siperialaisen lehtikuusen lisäksi meil-lä on kokeiltu mm. eurooppalaista, joka on mutkarunkoisempi ja siksi jäänyt mie-lenkiinnossa sivummalle. Täällä viihty-vät myös kaukoidästä Kurileilta ja Japa-nista tuodut lajit. Etäisiltä alueilta peräi-sin olevien lehtikuusten väliset risteyty-mät ovat kokeissa joskus olleet alkupe-räislajeja nopeakasvuisempia.

Ennen jääkautta
yleinen tämän maan-
kolkkan metsissä

Suomen Metsämuseo Lustossa, Pun-kaharjulla, on nähtävänä kiekkoja 100 000 vuotta vanhasta lehtikuusen rungos-ta, joka on löytynyt syvältä suosta Poh-jois-Suomesta. Löytö on peräisin ajalta ennen viimeistä jääkautta ja kertoo, että lehtikuusi silloin oli metsissämme ylei-nen, luontainen puulaji.

Tee hyvä työ,
istuta puu

Paroonin lehtikuusikossa elää arvok-kaalla tavalla muisto metsänhoitaja Gus-taf Wreden ja muiden hänen aikansa met-sämiesten työstä Parkanon seudun met-sien hyväksi. Tulee mieleen kiinalainen sananlasku: "Jos haluat tehdä hyvän työn, istuta puu". Olisiko monista istutetuista puista koostuva metsikkö sitten vielä suurempi hyvä työ!

AVUSTAJAMME KANADASTA MIRJAMI KALLIO-HORVATH

Pieni muistelmia paroonistamme

Parooni Wredehän on tullut hienosti päivänvaloon tietoisuuteemme loistavas-ti kootun teoksen muodossa. Kaikki kun-nia pääasialliselle tekijälle Aune Mäky-nen-Schouwvliegerille!

Kallion ahteella oli Teemun ja Tiltan (Kallio) mökkipahanen. Ehkä on useita elossa vielä, jotka sen aitona muistane-vat? Tapaus monista antoi minulle sy-säyksen pikku muistelemaan, olinhan tuon mökin aito asukas.

Ihana ja muistoista rikas lapsuusaikahan siellä minulla oli. Elämäni ikimuistoissa pysyvä ajanjakso. Siihen lyhyesti liitän yh-den. Taatani, Teemu Kallio työskenteli uit-to- ja metsätyömailla. Tällä tavoin hän oli tutustumisyhteydessä parooniin.

Useita kertoja parooni poikkosi politi-koimaan. Jämerästi Teemu aloitti, että: "Asian näin ollen meidän kesken on ko-vasti mielenkiintoista mielipiteiden vaih-dot". — Molemmat pitivät itseään aatteel-lisuudessaan erittäin viisaina ja se tehtiin selväksi heti alussa. Ponnekkaita äänen-painoja jäi lapsen mieleen, joka vielä 6—7-vuotisena sopi paroonin polvelle.

Partaansa silitellessään muistoissani on yhä taatani kertoma, että olin sanonut pa-roonin olevan enempi kuin joulupukki, sil-lä ei vain jouluna, hän kulki myös muul-loin. Muistan kuin eilisen päivän miten pikku sormillani rullasin hänen mahtavaa ja mielenkiintoista partaansa, kunnes pa-rooni kivahti mulle että, "Äläpäs sinä flik-ka nypi mua" — ja puraisi minua sormeen. Ei siitä verta tullut, mutta kipeätä se teki!

Ei hän antanut minun hypätä sylistään heti pois vaan laittoi taskustaan rahan kä-teeni ja sitte sain hypähtää pois. Lienenkö

kiittänyt en muista. Hän oli lupsakka uk-ko. Otti syliinsä aina käydessään ja muis-tan, että hänen kätensä olivat hyvin läm-pimät. Erikoisuuksillaan lapsen muistiin ja arvosteluun jäi paroonin fröökynät myöskin. Usein pistäytyi Noonin tai Ebba pröökynät (voin sekoittaa nimet), usein pistäytyivät silloin, kun äitini Lempi Kal-lio jo oli mökillä ja minä aikuistumassa "maailmalla". Käydessäni pikavisiitillä oli Noonin-neidin ilonpurkaus tosi haus-kaliikkeinen, kun aloin puhua jonkin ver-ran ruotsia hänelle, tietäen, kotokielensä oli ruotsi. Se oli kuin suhde — side Kal-lion mökkiin. Äitinkin sanavarastoon liittyi ruotsinkielisiä sanoja herrasväen palvelumailmassa oppineena.

Koko perhe oli aivan erikoinen. Mum-moni Tilta on pulavuosien aikana palvel-lut Korkomäessä, samoin tätini Lydia. Hämärissä muistoissani piileskeli paroo-ni-kirjassa esiintyviä arkipäivän kerto-muksia. En milloinkaan, kumma kyllä heidän luonaan koskaan juoksahtanut.

Parkano on todella kokenut aikanaan hyvin erikoisia elämyksiä monien per-soonallisuuksien kautta.

Toivottavasti Parkanon Parooni -kir-jan jokainen parkanolainen lukee. Minul-le se lensi heti tuoreena painosta Vancou-verin saarelle British Columbiassa (Ca-nada) saari Tyynellä valtamerellä ja se oli todella tervetullut lahja.

Nuorillekin se "makea" kirja olisi eri-koinen. Paroonihan oli aina ikinuori vei-tikka. Mahtoikohan olla horoskooppi-merkiltään kaksonen?

Jouluterveisin jokaiselle
Mirjami Kallio-Horvath

ANNA-LIISA PERIAHO

Joulutunnelmia

Lumi peittää metsät, pellot,
joulu kohta koittaa
Soivat taas joulun kellot
ne joulurauhaa soittaa.

Saapuu joulu aina uusi
joka hyvän mielen tuo.
Kynttilät ja joulukuusi
joulutunnelman ne luo.

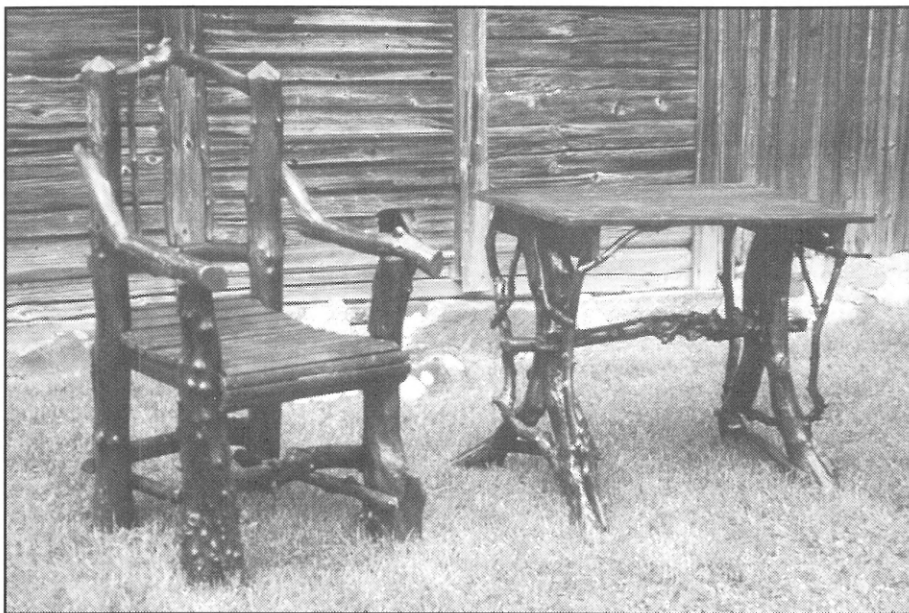
Lapsosille ihme-asiat
joulun tuoksu suloinen.
Joulutontut, joululahjat,
joulun taika salainen.

Jouluyössä tähti loistaa
kimmeltäen taivahalla.
Joulun sanomaa se toistaa
on rauha syömissä kaikkialla.

Parkanon Paroonin pöytä ja tuoli

Satakuntalaisessa kirkonkylässä, jonka nimen jätän mainitsematta, on eräällä perheellä omistuksessaan kuvassa näkyvät pöytä ja tuoli, jotka heidän tietojensa mukaan ovat aikanaan kuuluneet Parkanon Paroonille. Tarkkaa tietoa huonekalujen kulkeutumisesta paikkakunnalle ei nykyisillä omistajilla ole. He itse ovat ostaneet esineet niinkään omalla seudullaan pidetystä huutokaupasta vuonna 1970. Muitakin huutajia oli kuulemma ollut paljon, koska kaupattavien alkuperä oli tiedossa. Nykyiset omistajat muistelivat kuululleensa, että heitä edellinen huonekalujen haltija olisi maksanut ne kahdella säkillisellä viljaa.

Tämän lehden lukijoiden joukossa on varmaankin vielä henkilöitä, jotka tunnistavat kuvan huonekalut. Kertokaa tietonne lehden toimitukselle tai Parkano-Seuralle. Tiedot kaluston omistajista ja heidän osoitteensa olen minäkin jättänyt Parkano-Seuralle. Eikö näiden paikka olisi Parkanon museossa?

Parkanon Paroonin pöytä ja tuoli. Valok. Arvi A. Koivisto heinäkuussa 1995.

SUURHIIHTÄJÄ TAPANI NIKUN POIKA METSÄNEUVOS VÄINÖ NIKU

Muistelmia Parkanon paroonista

Vanhempi metsämiespolvi muistaa vielä hyvin Parkanon ylväsryhtisen, valkohapsisen metsämiesveteraanin, vapaaherra *Gustaf Wrede af Elimän*, miehen, joka vanhasta korkea-aatelisesta suvustaan huolimatta oli mitä kansanomaisin niin pukeutumisessaan kuin suhtautumisessaan tavallisiin kansalaisiin. Sarkatai hurstiasu, lapikkaat ja tukeva kävelykeppi tekivät hänestä yhdessä syvästi isänmaallisen sydämen ja ryhdikkään olemuksen kanssa harvinaislaatuista persoonallisuuden. Parkanon parooni oli erinomainen kertoja ja leikinlaskija, jonka lukemattomat jutut tai häneen liittyvät tarinat kiertävät vielä kauan kansan suussa.

Vapaaherra Gustaf Wrede siirtyi 40-vuotiaana Parkanoon valtion aluemetsänhoitajaksi, missä hän suoritti varsinaisen elämäntyönsä — ei vain taitavana metsämiehenä hoitoalueensa metsissä, vaan myöskin seutunsa asukkaita, torppareita monin tavoin avustavana ja innoittavana ystävänä. Hän puhutteli kaikkia tuttavallisesti, ja itse hän sanoikin puhuttelevansa ystäviään sinuksi, mutta vihamiehiään ”tuplaten” teitiksi. Koskaan hän ei kuitenkaan teititellyt!

Eikä hän teititellyt meitäkään, kun ajoimme vanhalla Fordilla Parkanon paroonin pihaan. Tämä tapahtui vuonna 1934, jolloin pääsin isäni mukaan kyytipojaksi ja samalla koivukauppojen tekoa ensi kertaa seuraamaan.

Parkanon paroonin luona käyntiin ei vaikuttanut niinkään koivujen osto kuin isäni halu käydä tervehtimässä rintamamiesveteraania, joka oli ollut samoilla Satakunnan rintamilla.

Muistan käynnistämme — olin vasta 8-vuotias — sen, kuinka Parkanon parooni istui tuvan perällä tuolissaan valkohapsisena melkein yhtä valkoisessa hurstipuvussaan kertoilevan rintamamiesmuistojaan. Koivujakin hän oli halukas myymään, joten käväistiin metsässä puuta katsomassa — ”eihän sikaa säkissä ostamaan”, vaikkei Fennia Faneriosakehtiö -firman puolelta kuulemma tingitty; pääasia oli, että parooni oli tyytyväinen ja että yhtiö sai kunnian ostaa hänen koivunsa. Muistiini ei ole jäänyt yhtään hänen hauskaa juttuaan, mutta metsäkierroksella hän teki sellaisen kätevyysnäytteen, joka jäi pikkupojankin muistiin. Parooni otti tuohitupestaan tukevan puukon, katkaisi nuoren koivun ja teki tästä sauvan sitomalla saman puun oksasta taidokkaasti myöskin somman. Kaikki tapahtui nopeasti ja kätevästi, vaikka ikää Parkanon metsämiesveteraanilla olikin jo 81 vuotta. Kun hän sai tämän entisajan erämiehen sauvan valmiiksi, ojensi hän sen minulle, ihmettelevälle pikkumiehelle muistoksi.

Poislähdettäessä tarjosi isäni Parkanon paroonille kyytiä Lahteen, mistä hän voisi jatkaa matkaansa edelleen Kouvolaan sukulaisiaan tapaamaan. Vanhus sanoi jalkojensa olevan kovin heikossa kun-

nossa, eikä uskaltanut vielä lähteä, mutta lupasi olla aamulla klo 7 matkustajakodin luona tien varrella, jos jalat tuntuivat vähänkin paremmilta.

Ford ei kerinnyt aamulla vielä matkustajakodin luoksekaan, kun Parkanon parooni näkyi jo tien varressa keppi kädessään ja kaikin puolin matkavalmiina. Poikkeaminen tuttujen luona Teivaalan kartanossa piristi yksinäisyydessä elänyttä veteraania — ja mitä pitemmälle matka joutui, sitä pirteämmäksi hän tunsu itsensä. Niinpä hän heikoilla jaloillaan kipusi Kangasalan näkötorniinkin maisemia ihaillemaan.

Lahteen saavuimme sopivasti illan suussa. Parooni olisi välttämättä nukkunut yksinkertaisesti ilman lakanoita, mutta tyytyi kuitenkin talon tahtoon. Yön hän nukkui hyvin ja oli aamulla jo hereillä, kun me lapset varovasti kurkimme oven raosta. Pian meidät ”keksittiin” ja parooni tahtoi lapset kanssaan piirileikkiin. Ei siinä ujostelu auttanut — kaikkien oli tultava mukaan. Meillä lapsilla oli luonnollisesti hauskaa valkopartaisen ja hilpeän Parkanon paroonin rallattaessa hauskoja piirileikkilauluja ja pelottavasti huulillaan päryyttäessä — hänen jalkavaivansa unohtuivat — ja vanhakin nuortui kuin lapsi leikkimään...

Vielä kerran tämän jälkeen oli minulla ilo nähdä Parkanon parooni Lahdessa rintamamiesjuhilla, jolloin hän sarkapukuisena valkohapsisena miehenä toi mieleen elävästi Kalevalan Väinämöisen.

Joulupuuro ja puulusikka 1994

"Yli valtamerten ääritä ja maan" joutui pieni joulupaperiin kääritty paketti matkalaukkuun. Se oli kuin sine-töity muistutuksella, ettei missään tapauksessa saa avata ennen jouluaatto.

Se lensi tuhansien kilometrien taivalleen. Perillä se laitettiin odottamaan n. kahden kuukauden ajaksi ennenkuin jouluaatto tuli. Koti, johon se matkasi ei ollut sellainen joulukoti kuin Suomessa. — Lunta ei ollut eikä siis normaalia talvea, oli n. kahden kuukauden tihkusadeaika, ellei aurinko näyttänyt, joka yleensä oli ympärivuotinen, vaikka ei valoisia öitä milloinkaan.

No niin, tulihan se jouluaatto ja suomalaisen tapaan siltäösin että riisipuuro sekä kaikenlaista hyvää oli pöydässä. Perhe oli kolme aikuista käsittävä, vain "emäntä" oli suomalainen. Ei ollut joulusaunaa eikä joulupukkia. Oli vain koriste-esineitä ja joulukuudessa keikkui oksalle "hirtettyjä" pieniä tonttusia. Hirtettyinä, kun ne ovat narulla kiikkumassa oksilla. Paketteja oli kuusen alla ja jouluaaton yksinkertainen ohjelma alkoi; ensin avattiin jokaiselle jotakin paketit. sieltä ne otettiin vaan kuusen alta. Se Parkanon paketti oli sellainen pitkulainen, jonka minä uteliaana ensin avasin. — Aaah - ? mikä sieltä tulikaan; valkokuinen pienehkö, juuri suuhun kivasti sopiva puulusikka — johon oli taidokkaasti kuin tarjolle pantuna lilanvärinen kuivakukkanen. Lempiväriini syvä lila saa minut erikoisen hyvänolon tunteeseen — aivankuin joku mahtava sävelmä missä ikinä sen värin kohtaan-kin. Kukka sai paikkansa pikkuruiseen laakeaan litalan lautaseen. Puulusikka löysi heti riisipuurokulhossa työpaikkansa juhlistamaan suomalais-sävyistä

hetkeä. Itse otin riisipuuroannokseni viimeiseksi ja sillä lusikalla myös joulupuuroni söin. Vahvaa vadelmakeittoa oli maidon sijasta, mutta en sitä ottanut; voisilmä, ruskea sokeri ja kaneli oli puulusikan työ, joka toi Parkanon ystäväni ja ystävät muistoissa lusikan ansiosta mukaan.

Toipa vielä hartaan tunteen lapsuus-aikaisista muistoista.

Se oli erikoinen riisipuuroateria. Parkanolaisella puulusikalla syötiin 1994 joulupuuro Tyynen valtameren saarella (Vancouver Island) British Columbiasa, Canadassa. En vain osaa kuvailla makuastein ja tunnelmin, mitkä muistot se toi lapsuuden rakkaasta kotokylästä.

Kun pikkuisena n. 3-vuotiaana Kallionnahteelle opettelin kotiutumaan, oli siel-

lä Kallion mökissä monenlaisia ja kokoisia puulusikoita, joita pienet sormet tunustelivat. Ei ollut leikkikaluja. puulusikka toi aidon tuulahduksen mummun ja taatan jokapäiväisestä puuron syönnistä (ei riisipuuron) ja on arvossaan enempi kuin mikään kiiltävä, aito hopea!

Ulla, jonka muistan niin suloisena tummana polkkatukkaisena kuin perhonen leijailevan äitinsä ympyröissä ja isojen tyttöjen ihailun kohteena olevana lapsosena Solhmannien "paakaris-sa", jossa usein asiakkaana pää jo yli tiskin yltävänä "kuivaa pullaa" kävin mökille ja itselleni ostamassa. Ota myöhäiset kiitokseni vuoden jälkeen Ulla, mieltäliikuttavasta tosi lahjasta!

Kallion mökin kasvatti MIRJAMI

Konttila 20.12.-19.
Ho. Rauba Loukka
Omni ja Tena vuotona
Vieritän yhtiö
1990.
1990.

Vuodenaikojen tarkkailua ja muisteluksia

Kevät

Lumet ovat jo vähiin sulaneet ja tuulee lounaasta. Käyskentelen kotipihassani kevätilmasta nauttien. Kuulen ensimmäisten muuttolintujen jo saapuneen. Siinäpä ne hyppelevätkin ruokaa etsien.

Kirkkojärven rantaan on lyhyt matka. Huomaan siellä, että Vuorijoki on Parooninkosken kautta kuohuttanut vettä lisää ja nostanut järven pinnan tavallista korkeammalle. Rantaan tulee sula vyöhyke, jota sanotaan poreeksi. Kun kevätuuhi vie läjää hyväille, sulavat ne loputkin pois.

Kesä

Auringon kehrä tekee yhä korkeampia kaaria ja lämpö lisääntyy. Kesä tulee. Maamies saa kynnot hyvään kuntoon ja jää odottamaan, miten maan äiti siunaa hänen kylvötyönsä. Hiljainen huokaus lähtee miehen huulilta kaiken kasvattajan puoleen: "Siunaa työni!"

Välkkyvien vetten päälle ovat jo kalamiehet rientäneet. Alkukesästä kalastus on mieluisaa mukavien saaliiden toivossa. Pääskys ja hyttys ilmestyvät vihreään pihapiiriin. Kaikkialla kuuluu sirkutusta ja surinaa!

Mukava on seurata lintuja, jotka haakeutuvat kylvömiehen lähetyville, koska sieltä saa varmimmin meheviä matoja ruoaksi. Vaikka vedet eivät vielä ole lämpimiä, uskaltautuvat rohkeimmat jo pulautamaan aaltoihin. Lapset melskaavat ja kirmaavat rantavedessä ja hietikolla.

Työn ääniä kuuluu kaikkialla. Mäen rinteeseen nousee kaunis talo ja vähän kauempana järvikunnan maisemista valmistuu rivitalo. Maamies mittailee katseellaan olisiko heinä jo valmis korjattavaksi. Saunavihtojen teko kuuluu myös välttämättömiin kesäpuuhiin.

Syksy

Luonnon kasvu on kesäaikana päässyt päämääräänsä. Ilmat alkavat käydä kuulaiksi. Maamies valmistautuu viljan korjuuseen. Muuttolinnut kerääntyvät koukusiinsa puhelinlangoille. Ihmismieleen tulee silloin pieni haikeus — kaipautako kesään?

Pian onkin marja-aika. Siinäpä olikin aina lapsena toivoretken tuntua! Meillä oli suuri perhe, eivätkä vanhempamme ehtineet marjaretkelle. Onneksi naapurissa oli mukava tati, joka aina tuli mukaamme. Aamusella hyvissä ajoin tehtiin runsaat ja hyvät eväät (toimitus ihastelee!) ja iloisella mielellä lähdettiin marjaretkelle. Runsaan marjasaaliin lisäksi koettiin muutakin mukavaa ja mielenkiintoista.

Pieniä jäniksenpoikasia vilisti metsässä ja taivaalla ihasteltiin suuria kurkiauroja. Vähitellen yöt viilenevät ja päivät lyhenevät. Maamiehellä alkavat syyskynnot. Koulut alkavat ja karja otetaan yöksi sisälle. Metsämiehet lähtevät riistamailleen. Järvien ja lampien pinnat saavat jääriitteen ja voimistuvat vähitellen luistelukuntoon.

Lapset ja lapsenmieliset alkavat odottaa joulua.

Adventinaikana laulettiin paljon joulu-lauluja. Luvattiin vanhemmille olla ainakin jonkinverran kilttejä...

Joulu

Koulun kuusijuhlusta jo alkoi joulutunnelma. Sinne oli kovasti harjoiteltu ohjelmaa.

Joulukuusi haettiin hyvissä ajoin omasta metsästä karjakeittiöön sulamaan. Lapset sen aina koristelivat omatekoisin olki-, paperi- ja villalankakoristein.

Aaton vietto alkoi aina joulusaunalla, jonka jälkeen syötiin jouluateria. Äiti oli aina laittanut jouluksi tavallista parempaa ruokaa. Sitten oli joulupukin vuoro.

Lapsen mieli oli korkealla. Joululahjat olivat vaatekappaleita ja usein itse tehtyjä. Ne olivat saajalle aina suuri yllätys, vaikka paketin sisältö melkein arvattiin.

Jouluna käytiin kirkossa ja muutenkin viihdyttiin kotosalla.

Talvi

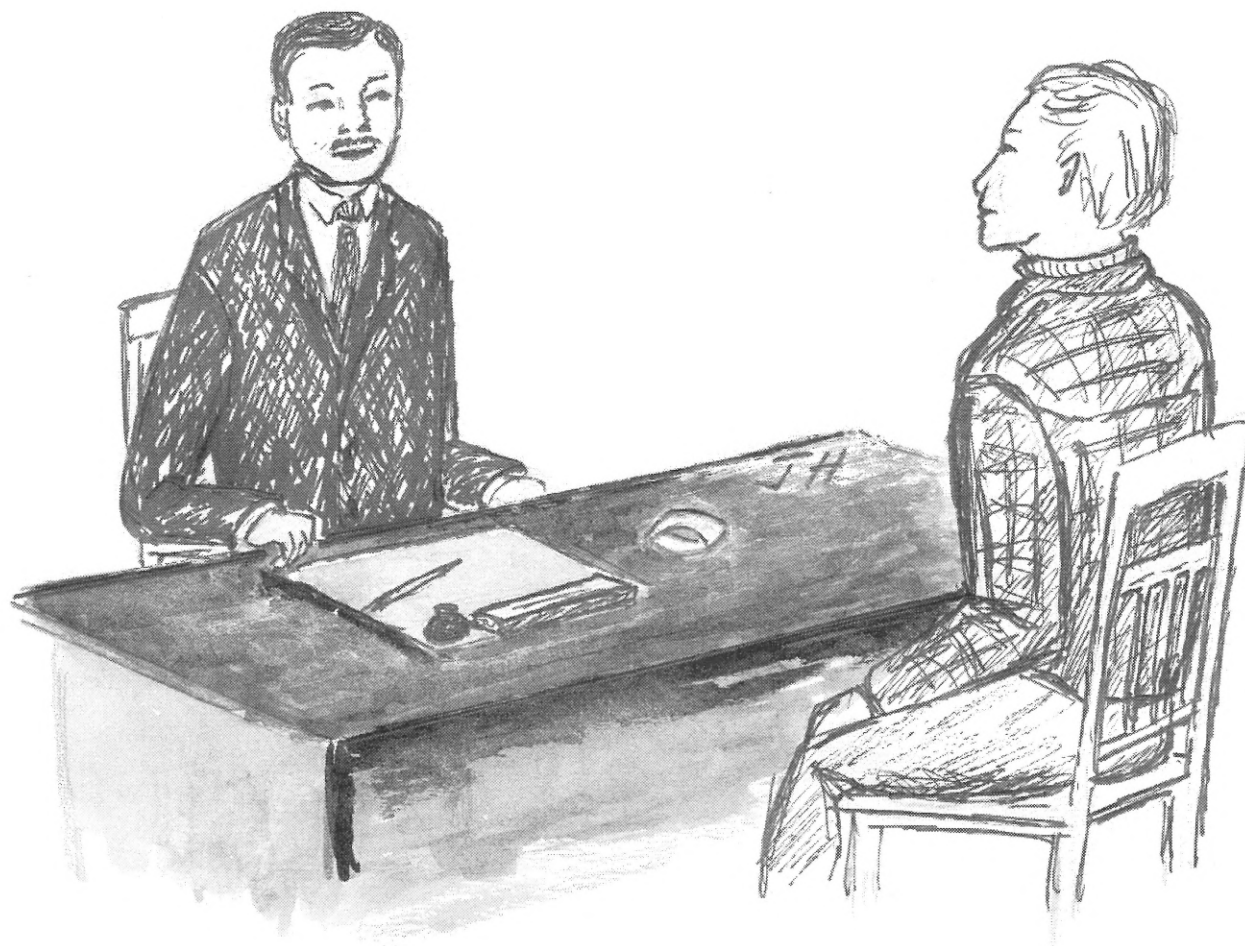
Vuodenvaihte läheni nopeasti. Pakasta ja lunta oli jo niin paljon että pääsi hiihtämään. Loppiaiselta alkoivat suuret metsäsavotat. Talvi kului nopeasti tavallisissa arkiaskareissa: lapset koulussa, vanhemmat meillä koti- ja metsätöissä.

Pääsiäisen aikoihin valo lisääntyy, päivä pitenee.

Luonnon herätessä uuteen kevääseen ihmismieli avartuu ja saa uutta voimaa ja eloa uusiin suunnitelmiin.

Heinäkuinen näkymä Kirkkojärven takaa Parkanon kunnan maatilan heinäpellolta. Taustalla sijaitsevat nykyisin Vienolanpolun rivitalot.

ANNI HAVUNEN

Se Herran pelko

"Herran pelko on viisauden alku". Tämä on Raamatun Sana. Viisaus on saanut alkunsa jo niin varhain. Ja maalliset herrat ovat saaneet periä sen tärkeän avun, jota ilman ei mitään olisi. Näin on asia nähtävä. Varteen otettavia ovat herrat aina olleet ja ylen viisaita. Yli ymmärryksen käy tavallisen ihmisen ajatuksen. Vaikka eipä siinä korkealle huoli harpata... On suuri armo ja siunaus että herrain pelko ja viisaus on pysyvää.

Kuitenkin pelon kynnyks on huomattavasti madaltunut sitten entisaikojen. Muinoin se oli aivan vavisuttavaa kansan keskuudessa. Nyt se on lievää, ai-noastaan kunnioitusta. Mikä on lohdulista todeta.

Ennen oli totinen paikka, kun kansan miehelle tuli pakollinen syy päästä herran puheille. Polvet tuntuivat heikoilta. Vaimoväelle ei niin suuria teh-

täviä uskottu lainkaan. Olisiko niistä ollutkaan sellaiseen... Siellä pääkallon paikalla oli miehisen miehenkin olo tukala. Kaula ja kämmenet hikosivat, mikä ei johtunut yksin herran huoneen lämmöstä. Ei, hetki oli niin vakava ja ikimuistoinen, että ihme kun pasmat pysyivät päässä selvinä. Ei sellaista saanut montaa kertaa elässään kokeakaan. Se tähellinen ongelma, joka johti sinne pyhään paikkaan, oli antoisaa: siitä riitti kertomista hartaina kuunteleville kyläläisille ja vielä lastenlapsillekin.

Oli vertaansa vailla elämys istua hienon tuoliin kiiltävän pöydän ääreen, jonka toisella puolella istui hyvältä tuoksuva puleerattu herra.

Mahtoi se puleerattu hymyillä salaa hienon partansa sisään kuunnellessaan asiakkaansa pulmia.

Mutta toki luvattiin apua ongelmiin

ja niin alamaiset pääsivät taas eteenpäin päivä kerrallaan pillikkäisellä sarallaan.

Niistä ajoista on kulunut paljon auringon ja kuun kiertoja. Paljon virranut vettä uomissaan. Monet särmät hioutuneet sileiksi, monet tulleet entistä terävimmiä. Kirjavaa, usein tumman murheen sävyttämää tietä on kulku ollut vuosituhansien saatossa. Aina sentään on joku kirkassilmäinen ilon kukkanenkin tiepuolessa hymyillyt. Jokainen sukupolvi on elättänyt toivetta, että kun lapsilla olisi paremmin, helpompaa. Ovathan ne toiveet toteutuneetkin, jokainen seuraava jatkaja on päässyt askeleen verran edelle entistä. Entä tänä päivänä, onko jo päästy paremman elämän ylimmille askelmille?

Onkohan viisaus onnea, vaiko onni viisautta? Lienee elämän mittainen kysymys.

Martat toimineet Parkanossa 50 vuotta

Marttoja 30-vuotisjuhlassaan seurakuntatalolla v. 1975. Eturivissä perustajajäseniä vasemmalta: Aili Niemi, Toini Roiha, Toini Pentti, Elvi Koivisto, Raakel Janakka ja Martta Pukkiviita.

Martta-järjestö syntyi Suomessa v. 1899. Sen toimintaa kuvaa parhaiten aluperäinen nimiehdotus ”Sivistystä Suomen kodeille”. Elna Tiensuu kuvaa marttatoiminnan syntyä Parkanossa yhdistyksen 30-vuotishistoriikissaan seuraavasti:

”Elettiin vuotta 1945. Päättäneen sodan jälkeen olivat kaikki toivomassa parempaa tulevaisuutta isänmaalle. Niin heräsi myös ajatus perustaa Parkanon Martta-yhdistys toimimaan kotien hyväksi. 27.2.1945 kokoontui silloiseen Päivölään 19 kodin näisten kuuntelemaan tarkkaa-vaisten Hämeen-Satakunnan piiriliiton konsulentin Saima Latosen selostusta Martta-yhdistyksen tarkoituksesta ja toiminnasta. Kun oli kuultu yhdistyksen säännöt, perustettiin yksimielisesti Parkanon Martta-yhdistys. Siihen ilmoittautui heti 19 jäsentä, monille teillekin tuttuja; Tyyne Leppänen, Toini Kivelä, Impi Ryttilä, Anna Blomqvist, Elna Tiensuu, Martta Poussa, Elsi Koivisto, Martta Pukkiviita, Helena Laalo, Saara Västilä, Ruut Roiha, Raakel Janakka, Lempi Järvinen, Laina Petäjästä, Sirkka Vuorio, Tuovi Soimajärvi, Toini Alanen, Ester Ryttilä, Hilka Mattila.”

Parkanon Martta-yhdistyksen puheenjohtajina toimivat Helena Laalo, Tellervo Riutta, Anni Ratinen, Sylvi Laakkonen, Hilma Jussila, R. Myllymäki, Toini Rön-

ni, Leena Aaltonen, Siiri Vuorela ja Aune Jyrinki. Siiri Vuorela oli puheenjohtajana 10 v., Raakel Janakka oli sihteerinä 5 v. ja Rauha Tuuri peräti 20 v., pitkäaikaisia rahastonhoitajia olivat Ester Särkinen ja Elna Tiensuu.

Niin alkoi Parkanossa Marttojen vilkas toiminta. Silloin tarjoillusta korvikkeesta, niinkuin tämän päivän kahvistakin, perittiin 5 markkaa.

Vuonna 1945 marttayhdistys jakaantui Vuorijoen, Lamminkosken ja Yliskylän kerhoihin, V. -46 perustettiin Lapinnevan, v. -48 Lapiolahden, v. -49 Kirkonkylän, v. -50 Alaskylän ja v. -53 Alkkian kerho, joka erosi v. -55 huonojen kulkuyhteyksien ja pitkän matkan takia. Kukin kerho toimi vilkkaasti ja itsenäisesti. Yhdistyksen yhteinen toiminta jäi melko vähäiseksi. Siksi päätettiin v. 1978 lakkauttaa Parkanon Marttayhdistys ja kustakin kerhosta perustettiin itsenäinen yhdistys.

Ensimmäisiä puheenjohtajia yhdistyksissä olivat Alaskylässä Toini Rönni, Lapiolahdella Laura Mustalahti, Yliskylässä Kirsti Reko, Vuorijoella Siiri Vuorela sekä Parkanon Marttayhdistyksessä, joksi Kirkonkylän kerhon nimi muutettiin, Liisa Lehtovuori.

Tällä hetkellä toiminnassa ovat Yliskylän, Lapiolahden ja Parkanon marttayhdistykset, joissa jäseniä on yhteensä n. 120.

Tärkeimpinä ja keskeisimpinä toiminnassa ovat aina olleet marttailat; kerhoilut, joihin ainakin keskusta-alueella on alusta alkaen kokoonnuttu joka toinen tiistai käsitellen erilaisia ajankohtaisia aiheita tai pitäen erilaisia kursseja.

Toiminnan alkuaikoina oli mm. tohveli- ja erilaisten paperitöiden kurssi. Sitten seurasi tuoremehu-, teurastus- ja saipuankeittokurssit, jotka kuvastavat sen ajan tarpeita. Myöhemmistä kursseista mainittakoon morsiuskurssit yhdessä Mannerheimliiton kanssa, puutarha-, kuto-, lampunvarjostin-, vaahtopesu- ja taloudellisen vierastarjoilun kurssit ym. Monilla yhdistyksillä oli oma perunajauhokone ym. laitteita jäsentensä lainattaviksi.

Viime vuosina kurssit ovat olleet joko täysin avointa neuvontaa, kuten mikroaal-touuni- tai leipäkonekurssi, ympäristön-suojelua, jätehuoltoa, kompostointia, kullattajavalistusta tai kasviksia koskevaa neuvontaa torilla. Kurssit ovat olleet myös yhteisiä jonkun toisen järjestön kanssa esim. kala-, silakka-, sämpylä- ja puurokurssi tai vain oman yhdistyksen kursseja salaateista, salaatinkastikkeista, voileipä-kakuista, keittiön pienistä työvälineistä, parsimisesta (uusavuttomuus) jne.

Mitä yleisemmäksi kotitalousopetus tuli ja erilaisia kodin töihin liittyviä vinkkejä

annettiin tv:ssä, lehdistössä jne., sitä tärkeämmäksi nousivat ihmissuhdeasiat. Mm. Maija Baijarsin pitämät tilaisuudet olivat suosittuja. Lisäksi eri aloilla tapahtui nopeasti uudistuksia ja uusia tietoja kaivattiin pankki- ja vakuutusasioista, rahan käytöstä, penninvenytyksestä, kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä elinym-
 päristömme suojeluun liittyvistä asioista.

Kansainvälistymistä, muihin kulttuurisiin tutustumista on myös viime vuosina painotettu. Se ei ole toiminnassamme ilmennyt vain matkailussa. On oltu kirjeenvaihdossa erään australialaisen naisjärjestön kanssa ja vuosittain Parkanossa asustavat ulkomaiset vaihto-oppilait ovat kertoneet meille maistaan ja etenkin perheidensä elämästä ja naisten asemasta. Myös Parkanossa asustaneet pakolaisäidit olivat täällä ollessaan kielitaidottomina-
 kin innokkaasti marttoissa mukana.

Opintokerhotoimintaa oli lähinnä 1970-luvulla. Opiskeltiin mm. maantietoa, marttojen historiaa, kuntoliikuntaa... Marttatoiminnan tehtävänä on tietojen ja taitojen kehittämisen lisäksi myös virkistyttyminen. Paitsi, että normaalit marttailat ovat virkistäviä, ennen kaikkea sel-
 laista on retkeily. Retkillä on tutustuttu uusiin kohteisiin. On opittu ja virkistytty. On kierretty Suomea ympäriinsä Helsingissä, Naantalissa, Kalajoen hiekkasärkillä, Nurmeksen Bombatalossa, on kierretty Saimaa, poikettu luostarissa ja tutustuttu Keski-Suomeen.

Etenkin 70-luvulla alettiin laajentaa maailmankuvaa Suomen ulkopuolelle. Tutustuttiin Visbyhyn, Ahvenanmaahan, Norjaan, Leningradiin, Italiaan, Unkariin piiriliiton mukana ja ties mihin.

Myös piiriliiton retkillä ja valtakunnallisilla Emäntäpäivillä on aina oltu mukana, kuten myös joillakin Lapin virkistysmatkoilla ja Savonlinnan oopperajuhlilla.

Useimmat retket ovat olleet Parkanon marttojen omia. Myöhemmin on kustannussyistä osallistuttu yhä enemmän piiriliiton, oman kulttuurilautakunnan tai muiden järjestöjen järjestämiin retkiin.

Ei ole unohdettu myöskään omaan pitäjään tutustumista. Yleensä kaikki uusi on meitä marttoja kiinnostanut ja siten olemme koettaneet pysyä mukana oman kunnan kehityksessä. Mitä uutta on omaan pitäjään syntynytkään, olemme yrittäneet vierailla niissä mahdollisimman nopeasti.

Marttojen yleishyödyllisestä toiminnasta voisi mainita mm. sankarihautojen hoidon ennen niiden hoidon vakituista järjestelyä, itsenäisyyspäiväjuhlien kahvitarjoilut, laulujuhlien ravintolan pito (minne Parkanon laulujuhlat v. 1966 jälkeen ovat kadonneet?).

On kudottu vihkiryijy ja lahjoitettu kastemekko seurakunnalle 1950-luvulla, kartutettu kunnalliskodin urkuharmoni-
 rahastoa melkoisella summalla. V. 1973 puh.joht. Siiri Vuorela kyseli Tampereen Kotiteollisuusyhdistykseltä pysyvän kudonta-aseman perustamista Parkanoon. Lupa saatiin, kun vain löytyy huoneisto. Hallituksen jäsenet tutustuivat pappilan entisen vuokraajan vanhaan rakennukseen. Se oli tyhjä, mutta huono. Päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin lämpölaitteiden ja sähköön hankkimiseksi. Oli luotu alku kudonta-asema-ajatukselle.

Hankittiin kangaspuut kudonta-asemalle marttojen ja muidenkin kutojien käyttöön. Nytemmin kudonta-asema on yksityisen ylläpitämä ja kangaspuut on myyty erään martan perheeseen.

Tehtiin aloite erillisen matonpesupai-
 kan saamiseksi keskusta-alueelle.

1980-luvun alussa hankittiin puhe-
 linosake ja -kone yksinasuvan vanhuksen käyttöön. Käytännön järjestelyt annettiin

sos.lautakunnalle.

Parkanon kaupunginhallitukselle vie-
 tiin valtakunnallinen vetoomus jätteiden kierrätyksen järjestämisestä. Martat hankkivat myös kompostorin ensin kerrostalokäyttöön, nyt se on rivitalossa. Näin me olemme tehneet edes vähän tu-
 tuksi yhtä kierrätyksen muotoa.

Pari vuotta sitten aloitettiin marttojen toimesta kulttuurilautakunnan kanssa kansainvälisen naistenpäivän vietto Parkanossa. Tänä vuonna kirjailijavieraana oli inkeriläissyntyinen Raisa Lardot.

Lisäksi on silloin tällöin avustettu tai järjestetty kunnan, seurakunnan ja muiden yhdistysten eri tilaisuuksien tarjoiluja.

Vuosittain on osallistuttu itsenäisyys-
 päiväseppeliden laskuun ja lahjoitettu keittokirja kotitaloudesta innostuneelle peruskoulunsa päättävälle tytölle ja pojalle.

Kullakin yhdistyksellä on omaa edellä-
 kuvatun tyyppistä toimintaa, on yhdessä retkeilty ja koska Parkanon marttayhdistys on suurin, toiminnasta ilmoitetaan paikka-
 kunnan lehdessä ja muiden yhdistysten jäsenet ovat tervetulleita heidän iltoihinsa.

Varoja toimintaan on hankittu myy-
 jäisillä ja arpajaisilla.

Parkanon marttatoiminta on kokenut vä-
 lillä hiljaisempia aikoja, mutta aina on löytynyt uusia innokkaita vetäjiä uskollisille marttoille ja toiminta on jälleen vilkastunut.

Edellä esitetty on vain lyhyt läpileik-
 kaus Parkanon marttojen toimintaan. Kun otetaan huomioon eri kerhojen ja yhdistysten säännöllinen toiminta 50 vuo-
 den ajalta koko Parkanon alueella, on sen koteja sivistävä ja koko yhteiskuntaa palveleva tiedollinen, taidollinen anti ollut huomattava.

Toivotaan, että marttatyö Parkanossa jatkuu ja se tuottaisi hyvinvointia niin yksityisiin koteihin kuin koko rakkaaseen isänmaahamme myös tulevaisuudessa.

AILI SIVULA

Muistelus

Minullakin olisi yksi muistelu Sal-
 mentaustan Jalosta. Sen kertoi isäni Koskiniemen Aapeli. Elettiin aikaa 60—70 vuotta taaksepäin, kun Suo-
 meenkin iski se Amerikan "tauti". Silloin laulettiin: "Amerikkaan minä me-
 nen, sinne menee kaikki, kun kultasan-
 nalla sannoitettu on Amerikan raitti".

Sinne meni muun muassa Jalokin,
 kuten myös Aapeli-isäni. Miehet olivat töissä samalla metsäkämpällä. Erään kerran olivat miehet lyöneet vetoa siitä, kuka tulee viimeisenä alas tulikuuman saunan parvesta, kun löylyä heitetään jatkuvasti. Jalo oli varannut kylmää jää-
 vettä vihtavedekseen. Hän kastoi vihtaansa aina välillä jääpaloja sisältäneeseen vesiämpäriin. Sen ansiosta Jalo voitti vedon, hän kun tuli urheasti vii-
 meisenä miehenä alas parvesta.

Uskollisuuden Kilta

Parkanon Naisvoimistelijoihin perustettiin Uskollisuuden Kilta 2.6.1992. Se on oma osasto kaikille niille voimisteli-joille, jotka ovat kuuluneet vähintään kymmenen vuotta liikuntaseuraan, ovat täyttäneet 25 vuotta ja haluavat vielä aktiivikauden jälkeen olla mukana seuran toiminnassa. Siihen voivat kuulua myös voimistelunsa syystä tai toisesta lopettamaan joutuneet naiset. Perustavassa kokouksessa toimi puheenjohtajana Suomen Voimistelu- ja Liikuntaseuran, SVoLi ry:n kiltatyöryhmän puheenjohtaja Pirkko Lilja. Kilta sai numerokseen 89.

Mitä on Uskollisuuden Kilta?

Killan tarkoituksena on koota yhdistyksen jäsenet ystävyystä ja henkistä vireyttä ylläpitäväksi piiriksi. Aikanaan prof. Kaarina Kari, nimen keksijä, halusi ottaa tämän keskialjalta peräisin olevan nimikkeen 'veljeys' myös naisten yhdessäolon peruseriaatteeksi. "Uskollisuus on hyve, joka rakentaa varman perustan jalkain alle. Uskollisuus kasvattaa meidät kaikki syvälle siihen, missä me toimimme. Uskollisuus kehittää traditioita. Kiltaan kuulumisen ei merkitse uskollisuutta vain yhdistykselle ja tovereille, vaan myös uskollisuutta kaikille niille ihan-teille, joita toteutamme työssämme: rehellisyydelle, vaatimattomuudelle, oikeamielisyydelle, s.o. uskollisuutta kaikille hyveille."

Elinikäinen kiltamuori

Killan toimintaa johtaa ja asioita hoitaa Killan johtokunta. Johtokunta suunnittelee ja johtaa. Se hyväksyy uudet jäsenet ja kirjaa eronneet. Killan johtokunnan muodostavat:

- kiltamuori
 - puheenjohtaja, joka on kiltäiti
 - varapuheenjohtaja, kiltäemäntä
 - sihteeri; muistiinmerkitsijä
 - rahastonhoitaja; raha-arkun vartija
 - jäsenkortiston hoitaja
- sekä lisäjäseniä tarpeen mukaan.

Kiltamuori valitaan vanhimpien jäsenten joukosta. Kiltamuorin nimitys on elinikäinen. Hän on killan kunniajäsen ja muistojen arkun vaali ja kuuluu killan johtokuntaan. Ikivireä, hymyilevä Tuula Manninen hoitelee tätä tehtävää Parkanon NV:n Uskollisuuden Killassa. Varapuheenjohtajana toimii myös taideharrastuksestaan tunnettu Sisko Käenmäki, sihteerinä on tarmokas, vastuuntuntoinen paluumuuttaja Armi Soimajärvi, raha-arkkua vartioi lempeällä ammattitaidolla Ritva Ojala ja kortistoa hoitelee seurassa pitkään toiminut, uskollinen, papereihin tottunut Aino Pajunen.

Killalla on kaksi sääntömääräistä kokousta vuodessa: vuosikokous, joka pidetään ennen pääyhdistyksen vastaavaa kokousta, ja syyskokous, jossa osana on uusien jäsenten vastaanotto.

Syyskokoukseen kuuluvat ns. kynttilä-seremoniat. Eri väristen palavien kynttilöiden tarkoitus on muistuttaa meitä tärkeistä elämän arvoista kuten viisaudesta, rakkaudesta, ymmärtämyksestä ja uskollisuudesta, joskus sytytetään myös poissukkuneelle oma kynttilä, joka sammutetaan muistosanojen jälkeen. Lämminhenkiseksi tarkoitettu tilaisuus päättyy aina loppulauluun.

Retkiä ja kuntoilua

Valtakunnallisen toimintasuunnitelman laatii vuosittain kiltatyöryhmä. Suunnitelmaan kuuluvat mm. koko vuoden kestävä kuntokisa. Reippaile — mutta järjen kanssa! Korttiin merkitään päivittäiset kuntosuoritukset.

Ulkoilupäivät pidetään maalisi- ja syyskuussa, lisäksi erilaisia retkiä valtakunnan eri puolille. Tänä vuonna kiltalaiset osallistuivat myös X Gymnaestradaan Saksassa Berliinissä. Erilaisia kursseja järjestetään mm. Vierumäen urheiluopistossa. Retket, tänä vuonna Oulu ja Peurunka, ovat tarjonneet virkistävää ja rentouttavaa yhdessäoloa. Ns. kiltapäivä on keväällä ja syksyllä.

Parkanon NV:n kiltalaiset aloittivat retkeilyn vuoden -93 syksyllä tutustumalla Kallion kaupunginosaan kävel- len. Sade ei haitannut pirteätä joukkoa, joka löysi omasta kaupungista paljon mieleenpainettavaa. Tämän syksyn kä-

Yhteisesiintyminen Kauhajoen NV:n kiltalaisten kanssa/ Parkanon NV:n liikuntanäytöksessä keväällä 1995. Ohjelman koreografit Pirkko Näkki ja Anna-Liisa Kainulainen, Berliinissä X Gymnaestradaa esitetty ohjelma. Parkanon ja Kauhajoen NV:n liikuntanäytöksissä esiinnyttiin merimiespuvuissa. Kuvassa neljä kauhajokelaista ja neljä parkanolaista.

Neljä kiltalaista oli mukana Islannissa Reykjavikissa, Gym I Norden-tapahtumassa kesällä -93 Hannele Ahlgvistin "Pohjolan Piri-toissa". Kuvassa esiintymisasuissa vas. Mirja Kuusikko, Airi Hoseus, Sirkka Tuominen ja Tuula Tuokko.

velykierros tehtiin Pahkalan kaupunginosaan. Pentin ja Kairoskosken alueet sekä Käenkosken hiihtomaastot on tutkittu. Paikka kuin paikka — iloisella joukolla on aina jotain hauskaa muisteltavana.

Suuri joukko kiltalaisia käy lähes säännöllisesti voimistelemassa kuntovoimisteluryhmässä, osa lisäksi omassa ohjelmaryhmässä. Jälkimmäinen ryhmä on saanut uusia ystäviä varsinkin Tampereelta ja Kauhajoelta yhteisten esiintymisten merkeissä. Välitöntä ja mutkatonta kanssakäymistä, yhteinen harrastus näkyy ja kuuluu. Jos keho jotenkin oikuttelee, on hyvä osallistua alueellisiin yhteistapaamisiin kuten Satakunnan NV:n kiltalaisten sisarpäivään Harjavallan Hiittenharjun hotellissa, jossa saatiin erikoislääkäri Mirja Kariselta hyviä ohjeita. Kun tähän lisätään paikallisen kosmetologi-voimistelijan antamat vinkit, niin eiköhän olo kaikin puolin kohene.

Uusi tavoitekin on taas tiedossa. Kiltalaisia kehoitetaan runsaslukuisesti osallistumaan vuoden 1996 'Naisliikuntaa sata vuotta' juhluvuoden tapahtumiin Helsingissä 5.—9.6.1996. Mennäänkö mukaan, kysyy liikunnallisen joulun toivoksin

KILTAÄITI

14.3.1993 ulkoilupäivä Käenkoskella. Lämpöä oli niin paljon, että monet luistivat paremmin kuin sukset. Vas. Eini Hiivala, Seija Yliruusi, Eedit Ratinen, Maire Perämaa, Meimi Tuuri, Airi Hoseus, Armi Soimajärvi ja Sisko Käenmäki.

Luonnonjäiltä jäähalliin

Jääurheilusta huolehtii Parkanossa PK-83. Seura on perustettu vuonna 1983, sitä aikaisempi toiminta tapahtui Parkanon Urheilijoiden siipien suojassa.

Seuran perustavassa kokouksessa toukokuussa 1983 valittiin puheenjohtajaksi Pekka Paatero ja jäseniksi Mauri Salomaa, Pentti Virtanen, Ritva Koi-visto, Pentti Honkaluoma ja Reijo Kuusikko.

80-luvulla alkoivat talvet temppuilla. Oli pitkiä suojakausia, jolloin jääkiekon pelaamisesta ei tahtonut tulla mitään. Paikkakunnalla virisi keskustelu tekojää-radasta, ja vuonna 1990 aloitettiin neuvottelut yhteisen jäähallin perustamisesta Ikaalisten Teiharjuun. Suunnitelmien mukaan osakkaana olisivat olleet Ikaalisten, Kankaanpään ja Parkanon kaupungit, sekä kyseisten kaupunkien jääkiekkoseurat.

Hallin kustannusarvio oli noin 10 miljoonaa markkaa ja käyttömenot vuodessa noin 1,5 miljoonaa. Teiharjun hallia lämmiteltiin jokunen vuosi, kunnes vuoden 1993 keväällä alkoi tuntua siltä, että Parkanossa oltiin lämpenemässä hallihankkeelle.

Asiaa puitiin kesän ja syksyn mittaan useaan otteeseen ja ehdotettiin naapurikunnille hallin rakentamista Parkanoon, koska hallin sijainti olisi koulukeskuksen yhteydessä, joten päiväkäyttö olisi "turvattu". Tehtiin alustavat suunnitelmat hankkeen käynnistämiseksi.

Keväällä 1994 tositoimiin

Keväällä 1994 alkoi tosi rytinä ja erinäisten vaikeuksien jälkeen saapui 16. heinäkuuta 1994 monitoimikone kaatamaan puita työmaalle.

Ensimmäisen osoituksen parkanolaisten yrittäjien todella mahtavasta talkooinnosta saimme, kun Viitaharjun suuret maansiirtokoneet saapuivat työmaalle (Viitaharjulla on aina ollut suuri sydän nuorisotoiminnalle). Samaisena viikonloppuna oli työmaalla kolme kaivuria, kaksi pyöräkuormaajaa, puskutraktori, yhdeksän kuorma-autoa ja noin kaksikymmentä talkoolaista.

Suurin ongelma oli vakuuksien hankkiminen hallin lainoille, koska maassamme elettiin syvää pankkikriisiä. Erinäisten vaiheiden jälkeen ja erittäin suuren kiitoksen ansaitsevien parkanolaisten eri yrittäjien ja talkoohenkilöiden ponnistelujen ansiosta päästiin ensimmäiset kaarrokset hallin jäällä tekemään 24. lokakuuta 1994 PK-83:n pitkäaikaisen puuhamiehen Markku Vuorelan suorittamana.

Halli ei tokikaan ollut vielä valmis, mutta tässä vaiheessa saattoi jo olla jälkiviisas, koska hallimme hinnaksi tuli noin 2,7 miljoonaa markkaa ja Teiharjuun suunnitellun hallin hinnaksi olisi tullut aiemmin mainittu 10 miljoonaa. Käyttökustannuksetkin ovat vain noin kolmannes siitä mitä ne olisivat olleet Teiharjun hallissa. Kyllä se lama jotain opetti: pienikin voi olla käytännöllinen ja toimiva.

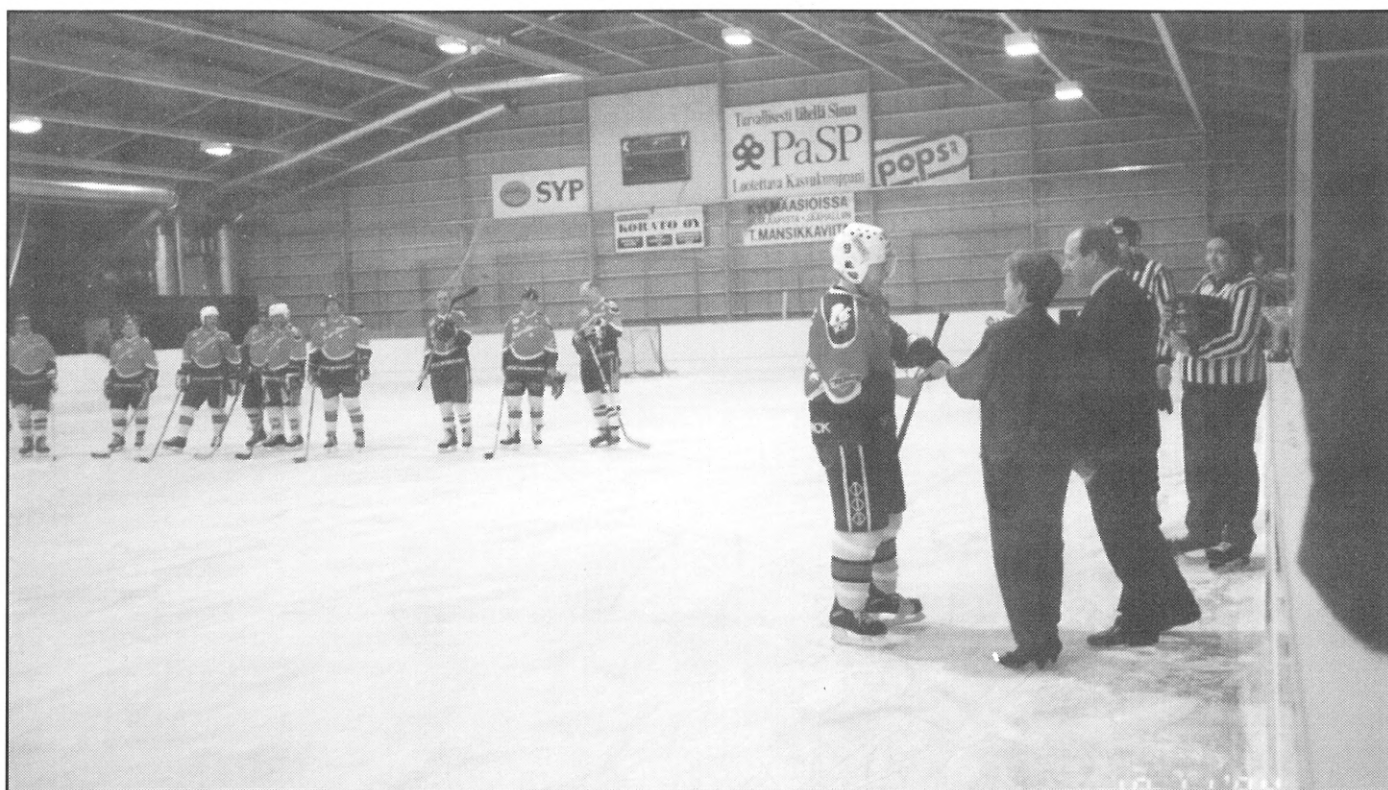

Vihkiminen 19. marraskuuta

Hallin vihkiminen suoritettiin 19. marraskuuta 1994 Martin Saarikankaan johdolla. Samalla pelattiin ensimmäinen virallinen ottelu, johon vastustajaksi oli saatu Lions Club Tampere entisine Ilveksen ja Tapparann edustuskiekkolijoin.

Ensimmäinen virallinen maali laukaistiin ajassa 3.01 Erkki Luostarisen toimesta, syöttäjänä Lasse Oksanen. Ottelun järjestäjänä toimi Parkanon Lions Club, joka myös lahjoitti pääsylipputulot Parkanon Kiekolle.

Ilmettelimme monta kertaa hallityömaalla, että mikä sai parkanolaiset niin suurella joukolla hankkeen taakse, niin yksityiset kuin yrittäjätkin. Vastustustakin oli, mikä on aivan normaalia. Mielestäni hallin rakentaminen onnistui erin-

Uuden hallin avajaisottelu 1994. Palkintojenjakoa.

omaisesti ja aika oli otollinen, koska rakentamisesta johtuvat kustannukset olivat pohjalukemissa, vaikka toisaalta elimme laman syvintä ahdinkoa, ja ihmisillä oli huoli omasta taloudesta ja työpaikkojen säilyvyydestä.

Avustusta hallihankkeeseen myönsi myös opetusministeriö, jonka myöntämän 500 000 markan avustuksen saaminen maaliskuun lopulla 1995 valoi uskoa siihen, että yhteiskuntakin näkee kyseisen kaltaiset hankkeet suorittamisen arvoisina.

Jäähallin vaikutus on todella merkittävä jääurheilun harrastustoiminnan kannalta. Harjoitukset ja pelit voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti, sääolojen sitä vaarantamatta.

Heti ensimmäisenä kautena PK-miehet järjestivät myönteisen yllätyksen nousemalla kolmossarjaan. Myös tytöt ja naiset ovat toiminnassa mukana ringetteä pelaamalla. Ringetten pelaaminen sarjatasolla alkoi Parkanossa 1992–93, kun Erkki Niemi sai houkutelua ryhmän vetäjäksi todella aktiivisen Teija Nurmen. Teija palkittiin Hämeen alueen parhaana valmentajana kaudella 1993–94.

Parkanon Kiekolla on ollut harrastajia sarjatoiminnassa noin 120–140 henkilöä. Sarjassa ovat pelanneet miehet, C-, D-, E- ja muutamana vuonna F-juniorit omaa ns. Sata-Häme -liigaa, sekä näiden lisäksi mainitsemiani ringette-tytöt.

Luistelukoulu

Ensimmäisenä kautena jäähallin valmistuttua aloitimme luistelukoulun. Nuorempiin joukkueisiin tuli talven melkein jokaisena viikkona uusia harrastajia, parhaimmillaan erääseen joukkueeseen tuli kuusi uutta harrastajaa kerralla.

Tarkoituksena PK:lla oli saada B-pojat kaudeksi 1995–96, sekä aivan lähivuosina saamme juniorijoukkueisiin ikäkausijoukkueet. Tähän saakka meillä on ollut esimerkiksi 10–12-vuotiaat samassa joukkueessa. Jatkossa 11-vuotiaat muodostavat oman joukkueensa ja 12-vuotiaat omansa, edellyttäen, että saamme uusia vetäjiä mukaan toimintaan.

Uskonkin harrastajamäärien kasvuun niin tyttöjen kuin poikienkin osalta ja toivon jäähallin luovan nuorisolle mahdollisuuksia toteuttaa itseään harrastustoiminnassa.

Toivon kuitenkin, että nuoret ymmärtävät sen, että koulunkäynti tulee asettaa etusijalle ja erilainen liikunta ja harrastaminen antaa mahdollisuuden irtautua opinnoista hetkeksi. Kannattaa myös muistaa, että on olemassa paljon muitakin liikuntamuotoja kuin jääkiekko tai ringette.

Lopuksi haluaisin kiittää kaikkia valmentajia, joukkueenjohtajia, huoltajia, tuomareita, kaikkia toiminnassa mukana olleita ja erityisesti kaikkia niitä vapaaehtoisia, jotka ottivat osaa tai lahjoittivat kalustoaan talkootyön käyttöön, sillä ilman teidän ansiokasta toimintaanne lajin harrastaminen ei olisi mahdollista. Suurkiitokset!

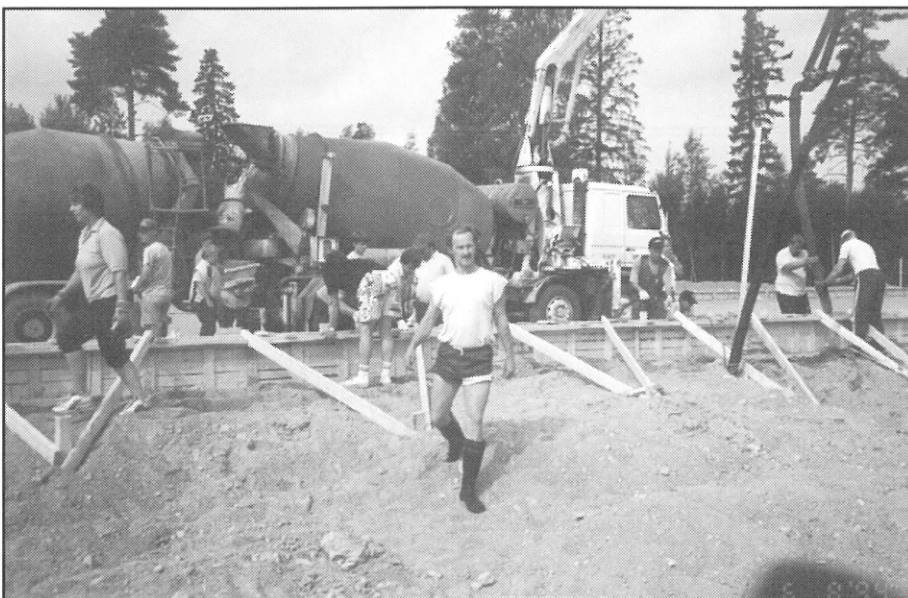
Toivotan Parkanon jääurheilulle onnea ja menestystä, sekä suuria harrastajamääriä. Toivottavasti mahdollisimman moni saa jääkiekosta elinikäisen harrastuksen.

Jääkiekkokaukalo. 80-luvun alku.

PK:n E-junnut voittivat Vaasassa turnauksen 1991. Valmentaja Vesa Nevanranta.

Valutalkoot.

Joulupukin kesäloma

Yleensä me pohdimme joulupukin perheen puuhia näin joulun aikaan ja mietimme miten he selviävät suuresta työmäärästään.

Harvemmin sensijaan mietimme, miten he viettävät lomiaan.

Keskustan ala-asteen 6 c:n oppilaat kirjoittivat ja piirsivät mm. joulupukin perheen lomanvietosta, toukokuussa juuri oman kesälomansa kynnyksellä.

MARIKA KORHONEN 6 C

JOULUPUKKI KESÄLOMALLA

Hirveä kiire ja touhu on alakerrassa, sillä kesä on tulossa. Joulupukin muori on valmistamassa aamupalaa ja tontut hösää porojen kanssa.

Joulupukki nukkuu ja unelmoi Hawaijista. Joulumuori herättää joulupukin ja Hawaijiunet menee sivu suun. Sitten joulupukki sanoo, että hän lähtee Hawaijille.

Seuraavana päivänä joulupukki rupesipakkaamaan ja päätti ottaa mukaansa joulumuorin joulupuuroa ja kiisseliä. Sitten hän meni hakemaan matkalipun Hawaijille. Joulupukin matkapäivä alkaa ja joulupukki lähtee 3 kuukaudeksi.

Kun joulupukki on perillä hän huomaa, että on lämmin ja joulupukki juoksee hotelliin ja varaa huoneen. Sitten pukki juoksee mereen ja huomaa, että vesi on jääkylmää. "Hrr, tämä on kylmää", joulupukki sanoi ja lähti pois hotelliin lämmittelemään. Joulupukki tilaa munkkikahvin ja pyytää lämmintä jalkavettä.

Toukokuu 2000

LEE A HIETARANTA ja KARITA JÄRVENMÄKI 6 C

JOULUPUKKI PUUHAMAASSA

Puuhamaassa joulupukki, siellä jo kukat kukki, kesälomalla hän on siellä, hyvällä mielellä.

Lähti kyytiin jokijoutsenen, ja sieltä tippui

jokehen. Makkaran otti taskusta, ja söi sen aivan mustana. Liikaa sitä grillasi, ja sen jälkeen vollotti.

Seinälle hän kiipesi, ja pian

sieltä tipahti. Sen jälkeen vuorossa oli pallomeri, sieltä hän löysi sataseni. Siksi minä tätä juttua kirjoitan, koska hän minulle kertoi koko tämän tarinan.

Jenni Oksanen 6C

LEE A HIETARANTA ja KARITA JÄRVENMÄKI 6 C

TONTTUJEN MESTARUUSKISA

Mestaruuskisa tonttujen, on joka vuosi tiesithän sen. Siitä me sulle nyt kerrotaan, jos olet hiljaa vaan.

Siellä juostaan sata metriä, ja työnnetään

kuulaa vain parikymmentä senttiä.

Pituushyppy on sitten vuorossa ja sehän lauletaan joka kuorossa.

Sitten on kisat viisauden,

kätevyyden ja ... rakkauden.

Siellä rakastaan etsitään, mietitään, pohditaan ja löydetään.

Kun rakas on löydetty, on kisat päätetty.

LEE A HIETARANTA 6 C

TONTUT KOULUSSA

Tontut koulussa, laskuja laskemassa. Laskut ovat vaikeita, ja tonttujen mielet haikeita.

Loma on juuri loppunut, eikä tontut ole vielä siihen tottunut.

On ulkona sää hyvä, mutta opettajan kuri on syvä.

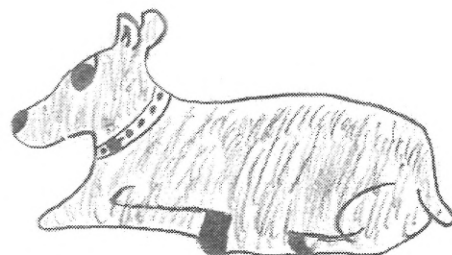
"Sisällä täytyy olla, koska kokeiden numero oli nolla."

Opettaja sanoi niin, kun pyysimme mennä teatteriin.

HANNA MÄENPÄÄ 6 C

POROT KESÄLAITUMILLA

Poroja, poroja paljon on, yhden nimi lienee Ron. Tiedätkö kuka se on? Osaatko selvittää, sillä on kaunis pää.

Hanna Mäenpää 6C

JOULUPUKKI JA JOULU-MUORI VAIHTAVAT OSIA!

Kerran kauniina aamuna joulumuori teki puuroa tontuille ja pukille, kun häntä alkoi kyllästyttää siivoaminen ja ruoan laitto. Samaan aikaan joulupukki räjäsi tontuille, että kirjeet pitää katsoa tarkasti.

Joulupukki lähti keittiöön, sinne tultuaan hän toivoi, että ei olisi ikinä mennyt sinne. Keittiöstä se alkoi. Muori meni sanomaan, että häntä kyllästytti ainainen ruoanlaitto ja siivoaminen ja joulupukki sanoi, että häntä kyllästytti kirjeiden lukeminen ja lahjojen jakaminen. Siitä alkoi kauhea riita. Lopulta kumpikin oli saanut sellaisen metakan aikaan, että kaikki tontut olivat paenneet ulos.

He sopivat, että vaihtaisivat osia. Seuraavana aamuna pukki seisoi hellan edessä liina vyötäröllä. Tonttujen mielestä ruoka oli tosi mautonta. Ja kun lahjoja piti jakaa, pojille meni joitakin nukkeja ja kehoja heille. Sinä aikana, kun muori ja pukki vaihtoivat osia tuli vähän valituk-sia lahjoista ja tontuilta ruokavalituksia.

Muori ja pukki vaan jauhoivat toisil-leen, että kyllä he pärjäävät, vaikka todeli-suudessa eivät. Iltapäivällä tontut teki-vät sellaisen uhkauksen, että he lähtevät pois jos hei eivät vaihda osia takaisin.

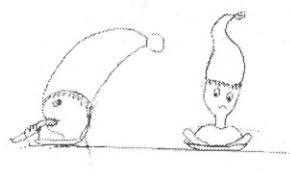
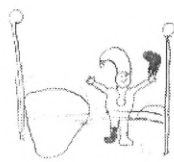
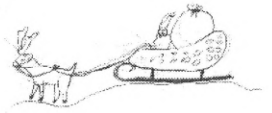
No, eipä kai sitten muuta kuin vaihta-maan osia tai muuten tontut lähtevät pois eivätkä he pärjää kaksistaan. Joulumuori ja joulupukki vaihtoivat osia ja niin kaikki oli taas hyvin, ruoka oli hy-vää ja lahjat menivät oikeille omistajille.

Joulun Kevät
Talvella jakaa lahjat joulupukki,
mutta kesällä nukkuu kuin tukki.

Porot ovat kesälaitumilla,
ja pienet tontut ovat uimasilla.

Nukkuessaan pukki keksii lahjaideoita,
muut syövät salissa makkaroita.

Pukki herää talviaikaan,
jalkaan laittaa saappaitaan.

LEEA HIETARANTA ja KARITA JÄRVENMÄKI 6 C JOULUPUKKI UNTEN MAILLA

Joulupukki unten mailla,
unea on vähän vailla.
Työtä paljon tehnyt on,
ja leluja on,
määrä suunnaton.
Pidä joulupukki
puoliasi, sillä joku voi
lisätä huoliasi.

Onkohan se
nukkumatti, vai
selässäsi oleva patti.
Patin sait kun kaaduit,
rappusille liukastuit.

Eilen menit lääkärille,
siellä on lääkinä

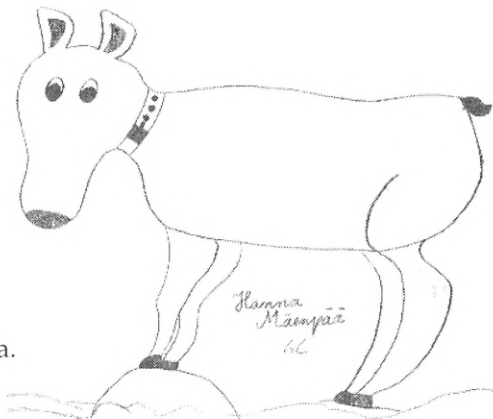
Kattilan Ville. Hänen
piti patti poistaa,
mutta hän puhui
vain kattiloistaan.

Vieläkin sinulla se
patti on, mutta se
on kivuton.

HANNA
MÄENPÄÄ 6 C

JOULU- PUKIN LAHJA- IDEOITA

Nukkuessaan
pukki keksii
lahjaideoita,
sillä aikaa toiset
syövät makkaroita.
Niiden päällä
on voita!

LEEA HIETARANTA ja KARITA JÄRVENMÄKI 6 C JOULUMUORIN ASKAREET

Joulumuorin askareet
ovat aina kiireiset.
Ruokaa aina tontuille
riittää siitä tontut
häntä kiittää.

Mutta joulupukin
unohti hän laskuistaan,
huomasi sen
kun laski lautasiaan.
"Nyt tuli oikein
kauhea hoppu,

kun joulupukilla
ruoka on loppu.
Onneksi on vararuokaa,
tontut sitä tuokaa!"
Näin puhui
joulumuori,
kun perunoita kuori.

Nyt tuli hyvä
runon loppu,
vaikka oli
muorilla hoppu.

RIIKKA IIVONEN 6 C

JOULUPUKIN KESÄLOMA

Pukki oli jo jakanut kaikki lahjat, ja hänelle tuli kova kiire siitä mitä aikoo tehdä kesälomalla. Joulupukki aikoi lähteä vaimonsa kanssa Espanjaan.

Lentokentällä pukki kysyi: "Ovatko kaikki nyt varmasti mukana?" Muori vastasi: "Ovat varmasti".

Pukilla koneessa ei ollut mitään muuta tekemistä kuin katsella telk-karia. Pukki kysyi tunnin päästä lentoemännältä: "Mitä täällä on tä-nään ruokana?" Lentoemäntä vastasi: "Perunoita, porkkanoita ja liha-pullia". Kun pukki oli syönyt hän rupesi nukkumaan; kun oltiin peril-lä joulupukin teki heti mieli mennä uimaan.

Illalla pukille tuli nälkä ja he menivät kylälle pizzeriaan syömään. Pukki halusi kinkkupizzan. Kun pukki oli tullut takaisin hotelliin, hän meni heti nukkumaan.

Aika kului ja pukki oli ruskettunut. Kotimatalla pukin aika kului nopeasti. Perillä oli kaikki tontut jo odottamassa pukkiä. Sitten pukin olikin jo aloitettava lahjojen teko.

Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen oppilaat työharjoittelussa Saksassa

"Der Gast ist unser König, oli työpaikani motto. Työaikani oli 7 h päivässä ja 6 päivää viikossa. Saksassa työskennellessäni yleensä enemmän ja ahkerammin kuin Suomessa. Siitä huolimatta täytyy

sanoa, että olin siellä hyvin mielelläni ja opin myös paljon", kertoi Marja, ja Sini jatkoi: "Viehättävässä hotellissani oli lomaa viettävien vieraiden lisäksi paljon konferenssivieraita. Toimin pääasiassa

tarjoilijana. Huolehdin aamiaistarjoilusta, tarjoilin lounaan ja päivällisen (aina 4 ruokalajia) ja juomat, katoen pöydät, siivosin ruokasalin jne. Opittuna työ oli yksinkertaista (juomat!!) mutta mukavaa. Vaikka työtovereikseni tuli muitakin suomalaisia, harjoittelu oli hyödyllistä ja hyvä kokemus minulle."

Anun toteamus: "Työskentelin keittiössä ja tarjoilijana sekä hotellissa. Oli mielenkiintoista työskennellä Saksassa." "Nyt uskallan keskustella saksankielellä, ymmärrän heidän puhettaan enemmän kuin keväällä, osaan matkustella ja asioida siellä."

Tällaisin mielipitein tulivat kesällä -95 Parkanossa olevan ammattioppilaitoksen oppilaat kahden kuukauden työharjoittelustaan Saksasta. Tutkinto, jonka oppilaat oppilaitoksessa suorittivat, oli ylioppilaspohjainen ruokapalvelujen perustutkinto. Se antoi valmiudet erilaisiin hotelliin, ravintolan ja suurtalouden perustoihin. Opetuksen laaja-alaisuus huomioitiin mm. siinä, että kullekin opiskelijalle haettiin tuntemattomimmista tai erityisesti kiinnostavimmista osa-alueista käytännön kokemusta myös Suomessa. Vieraana kielenä linjalla oli saksa, jotta opiskelijat englanninkielensä lisäksi pystyivät palvelemaan saksankielisiäkin asiakkaita, mikä on etuna työpaikan haussa Suomessa tai ulkomailla. Lähes kaikki jatkavat tällä hetkellä opiskeluaan eri oppilaitoksissa ja monella heistä odottaa työpaikka Saksassa ensi keväänä. Kuukaan opiskelijoista ei ollut Parkanosta, vaan he olivat tulleet eri puolilta Suomea, mm. Naantalista, Varkaudesta, Lappeenrannasta, Lappajärveltä.

Pakollisen työharjoittelun ajalta opiskelijat saivat normaalin opintotuen ja työnantajat halusivat maksaa kaikille taskurahaa, joillekin matkankin. Asunto ja ruoka olivat ilmaisia.

Ravintolakulttuuri Saksassa poikkeaa suomalaisesta. Ravintolat, joissa harjoittelut suoritettiin, olivat viihtyisiä kuin omistajiensa yksityiset ruokasalit. Omistajat työskentelivät päivittäin aamusta iltaan muiden työntekijöiden joukossa ja huolehtivat palvelun tasosta.

Suomessa on vielä harvinaista, että yleisen ammattioppilaitoksen koulutason opiskelun pakollinen työharjoittelu suoritetaan ulkomailla. Tämänvuotinen kokemus oli positiivinen sekä oppilaille että opettajille ja antaa rohkeutta kehittää kansainvälisyyttä käytännön tasolla nuoremillekin oppilaille.

Toivottavasti vastaava koulutus alkaa Parkanossa jälleen syksyllä -96. Ystävällisen palvelun salat opitaan tehokkaimmin siellä, missä sitä todella käytännössä vaaditaan ja toteutetaan.

Marja Virta Hotelliravintola Mariksen omistajan rouva Uta Haeckin kanssa esittelemässä ravintolan kokin saamia palkintoja.

Sini Heinonen esittelee hotelli Langbehnin päivälliskattausta hopeisine ruokailuvälineineen.

Tiina Kujala ravintola Seehofissa esimiehensä, ravintolapäällikkö Peter Köhlin seurassa.

Marja Virta Hotelliravintola Mariksessä tarjoilemassa aamiaista.

Terveisiä Japanista

日本から こんにちは。

Kyoko Uno vietti maassamme unohtumattoman vaihto-oppilasvuoden. Hän tuli 13.8.94 ja asui koko vuoden Rekon perheessä. Tänä aikana hän matkusteli ympäri Suomea: Lapissa, Lappeenrannassa, muutamissa Etelä-Suomen kaupungeissa ja laivallakin kaksi kertaa. Toisella kertaa hän oli luokkaretkellä oman luokkansa mukana ja hauskaa oli. Luokkaretki ajoitui juuri aikaan, jolloin Suomi oli voittanut jääkiekon maailmanmestaruuden.

Jääkiekko tuli tutuksi Kyokolle ja hän seurasi ahkerasti MM-otteluja. Japanissa hän ei koskaan ollut katsonut jääkiekkoa, missä se ei kovin arvostettu laji olekaan. Turussa käydessään Kyoko näki Saku Koivun, joka oli hänen suosikkipelaajansa.

Suomesta jäi Kyokolle upeat muistot. Parasta hänen mielestään olivat sauna ja suomalainen ruoka. Varsinkin karjalanpiirakat ja pullat olivat hyviä. Mutta jotain pahaakin ruokaa löytyi: punajuuret. Ja talvi oli Kyokon mielestä liian pitkä. Kyoko haluaa tulevaisuudessa palata Suomeen uudestaan. Hyvää suomen kielen taitoaan hän voi hyödyntää toiveammatissaan toimittajana.

Jäähyväisten aika koitti 28.6.95. Kyoko lähti haikein mielin, mutta tuhansia kokemuksia rikkaampana.

Tässä ohessa on Kyokon kertomus japanilaisten nuorten elämästä.

"Japani on erilainen maa kuin Suomi,

mutta nuoret ovat samanlaisia kaikkialla maailmassa. Nuoret käyvät Japanissakin työssä, yleensä kesälomalla ja koulun jälkeen. Yleisin työ japanilaiselle nuorelle on pikaruokakaupan kassana. Toisilla on taas mielenkiintoisempi työ: toisten työnä on nauraminen. Nuoria palkataan tv-komedioihin naurajiksi. Se on haluttua työtä, sillä he saavat tavata näyttelijöitä ja saavat aika hyvää palkkaa. Paha puoli siinä työssä on myöhäiset työajat.

Japanilaiset nuoret yrittävät säästää mahdollisimman paljon rahaa ja heillä on hyviä keinoja tähän. He menevät parturiin ennen sulkemisaikaa, jos joku uusi parturi haluaa kokeilla erilaisia leikkauksia ja kampauksia, se on nuorille ilmaista. Käyn usein kavereitteni kanssa ostoksilla silloin, kun on alennusmyyntiaika.

Yleensä koeviikon jälkeen on paljon vapaa-aikaa. Silloin lähdemme kaupungille keilaamaan tai laulamaan karaokea. Kaupungille menemme junalla, samoin kuin kouluunkin. Yleensä kaikilla on junakortti, jota voi käyttää kuinka paljon tahansa. Tosin sitä ei saa koulun puolesta ilmaiseksi, mutta se on opiskelijalle todella halpa.

Japani on yhtä iso kuin Suomi, mutta Japanissa asuu 120 miljoonaa ihmistä. Meillä on vuoria todella paljon ja me asumme "yhdessä supussa". Suomessa on taas paljon järviä ja ihmiset asuvat aika laajalti.

Moni japanilainen asuu kerrostalossa.

Japanissa emme ui järvissä, mutta uimme silti usein. Kouluissa on uimahallit ja kesäliikunta on yhtä kuin uiminen. Meidän talviliikunta on samanlaista kuin suomalaisten kesäliikunta: jalkapalloa, lentopalloa, maratonia, koripalloa jne.

Kyllähän meilläkin sataa lunta, mutta kotikaupungissani Tokiossa se sulaa melkein heti vilkkaan liikenteen takia. Pohjois-Japanissa lunta sataa enemmän, eikä se myöskään sula heti.

Monet japanilaiset katselevat japanilaisia draamoja, joita yleensä tulee kerran viikossa 3:n tai 6:n kuukauden ajan. Ne draamat ovat niinkuin elokuvia meille.

Suomen tv:stä jään kaipaamaan esim. Kauniita ja Rohkeita. Ne eivät ole Japanin ohjelmistossa.

Suomeen haluan tulla takaisin joskus tulevaisuudessa, sillä minulle jäi todella hyvät muistot.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!"

宇野 響子

Kyoko Uno

Kyoko Uno ja suomalainen "sisko" Eerika Reko.

Parkanolainen Leena Toivanen voitti viime vuonna viestintäaiheisten kirjoitusten sarjan Suomen tulevaisuutta käsittelevässä kirjoituskilpailussa. Toivanen ylsi sarjan kärkeen lämminkisellä pakinalla Viestinnän humussa ja sumussa.

Opetusministeriön ja opetushallinnon järjestämässä kirjoituskilpailussa oli kymmenen sarjaa. Palkintona oli viikon koulumatka Pariisiin ja Brysseliin.

Liikenneministeriön mukaan sosiaalialan aikuisopiskelija Leena Toivanen käsittelee kirjoituksessaan monipuolisesti sekä tele- että joukkoviestintää. Hän liittää viestinnän tavallisen ihmisen arkeen ja pohtii nuorten ja ikääntyneiden erilaista suhtautumista viestinnän uusiin mahdollisuuksiin.

Kirjoituskilpailu oli osa valtioneuvoston kulttuurihanketta, jonka tavoitteena on vahvistaa hallinnon ja kansalaisten vuorovaikutusta.

LEENA TOIVANEN

Seinäjoen va. ammattikorkeakoulu

Viestinnän humussa ja sumussa

Miten voikin olla noin infernaalinen ääni, ajatteli viikot evakossa opiskeleva aamulla herätyskellon soidessa. Vaan viesti oli selkeä: ylös ja kontaktiopeutukseen.

Pää lievästi humisten opiskelija tuijottaa kylpyhuoneen peilistä näkyvää viestiä ennenaikaisesta harmaantumisesta ja suupieli kummallisesta kasvusta alaspäin. Hän ymmärtää vihjeen ja päättää heti huomenna hoitaa oman osuutensa asiantilan parantamiseksi.

Aamukahvi ja radio kuuluvat opiskelijan elämään, ovat kuuluneet aina ennen ja jälkeen televisionkin. Paikallisradion interaktiivinen aamu onnittelutoivotuksineen ei silti jaksa kiinnostaa. Painaessaan kotiovensa kiinni syliin melkein putoaa yläkerran rappusilta nuori mies, joka hymyilee hämillisenä kuin pyytään anteeksi eilistä, jolloin hänen ja tyttöystävänsä keskinäisviestinnässä oli ollut ymmärtämisvaikeuksia. No, kasvikipuja, viestittää opiskelijan lempeä katse.

Koulun pihalla tuttava kiihdyttää askeleitaan ja murahtaa jotakin. Tänäpäin opiskelijakin haluaa olla rauhassa. Tunti alkaa vieraan kielen kuuntelulla. Videot eivät toimi. "Hei, kuka osaa käyttää näitä?" Opiskelija on vaiti. Hän pelkää noita hirviöitä, joita videoiksi ja tietokoneiksi kutsutaan. Ei sähköpostia hänelle, kiitos!

Matkalla perheensä luo toiselle paikakunnalle opiskelija kuulee bussinkuljettajalta tuoreimmat tapahtumat. Matkan edetessä he myös yhdessä ihmettelevät, mitä yrittää viestittää tuo mies uudella hienolla autollaan ja älyttömillä ohituksillaan.

Kotona kaikki on paikallaan, niin kuin hänen lähtiessään. Vanhat esineet puhuvat omasta elämästään, tuovat jatkuvuuden turvaa. Viestilappu pöydällä "olen tekemässä videota, soitan, jos viivyn" palauttaa opiskelijan kuitenkin nykyhetkeen poikansa kautta. Nuorille uusien

Liikenneministeri Ole Norrback ojensi Leena Toivaselle palkinnon kukkineen ja kunniakirjoineen.

viestimien, viestintätapojen käyttö on itsestään selvää, "sukahelppoa".

Sosiaalista kontaktia kaipaava opiskelija lähtee kodin hiljaisuudesta kirjastoon. Paikkaa ei enää pidetä yhtä pyhänä kuin ennen. Nyt siellä saa jo puhua. Tuttu kirjastonhoitaja kertoo, miten lainausmäärät ovat jatkuvasti nousussa ja miten monipuolisiksi palvelut heillä ovat kehittyneet. Siis yksi kaukolaina. Kymmenen markkaa ja kolmen viikon odotusaika. Ystävällisyyttä silti riittää, soiton kirjan saapumisesta saa virka-ajan ulkopuolellakin. Mutta kuka riiviö on vienyt entisellä asuinpaikkakunnalla ilmestyvän lehden, jossa on paras urheilusivu?

Illalla opiskelija rupattelee ystäviensä kanssa. 88 ja 85 vuotta elämää kokeneina ja nähneinä keskustelussa vilahtelevat järkyttävät tapahtumat ovat sitä vain opiskelijalle. Vanhoilla ihmisillä on aika hellittää ja tulla hyvälle tuulelle "Kauniitten ja rohkeitten" parissa. Televisio tuo maailman lähelle heitäkin, jotka eivät enää usein lähde kodeistaan mihinkään.

Opiskelija katsoo kelloaan. Puoli seitsemän. Siis yhteiskunta palaa takaisin uomiinsa. Hän ottaa puhelun Eurooppaan,

kuullakseen — mikäli kuulee jotakin tietokoneen printterin ja television tietokilpailutaputusten lomasta — että radiossa oli sanottu Suomessa sataneen vettä juuri kotiseudulla ja että se eilinen politiikkojen puhe oli herättänyt heikäläisten miellissä yhä vahvemman kuvan suomalaisten halusta eristäytyä ja pysyä metsäläisinä. Opiskelija lupaa lähettää suomenkielisiä lehtiä, jotta äidinkielen taito ja kulttuurinsiirto tältäkin osin jatkuisi.

Yö saapuu. Sanatonta viestintää käyttämällä opiskelija sulkee television ja ottaa käteensä lehden. Se on vanha muttei haittaa, yleisönosaston kirjoitukset eivät heti vanhene. Häntä naurattaa ih-

misten into ja vaikuttamisen halu, kun se ilmenee joskus niin kummallisissa asioissa. Pitäisiköhän kirjoittaa lehteen siitä, että lauantaimakkara olisi pakattava ehdottomasti yksinkertaiseen uusiopaperiin vai olisiko parempi mainita sen kamalan ministerin valitsemasta solmiosta?

Kaikkeen ajatuksi kaaoksuttaneeseen ja näyttelijänlahjoja vaatineeseen viestintätyyteiseen — tavalliseen arkipäivään! — uupuneena opiskelija rypistää lehden kokoon. Lehteä ei tarvitse säästää, sehän mikrofilmataan, oli hän juuri opastanut vanhemman polven kirja- ja lehtifriikkiäitiään.

Käännettyä kaunokirjallisuutta lukiesaan opiskelija siirtyy Etelä-Amerikkaan ja elää lukukokemuksensa kautta varmasti sadatta elämää. Hänen ajatuskuvansa rauhoittuu ja tuulettuu. Hänelle kirjat, lehdet ja korvin kuultava informaatio ovat tärkeimmät. Taidenäyttelyssäkään hän ei itse halua elektronisten laitteiden avulla tehdä taidetta. Hän jättää sen nuoremille tai kiinnostuneemmille. Opiskelijan toive on vain, ettei kävisi niin kuin M. Luther King sanoi: "Meillä on parantuneita välineitä parantamatonta päämäärää varten".

Parkano-mitali Tapani Käenmäelle

Vuoden 1994 Parkano-mitali myönnettiin Tapani Käenmäelle, joka on pitäjässä tunnettu vankkana kotiseutuihmisenä. Tapani Käenmäki yhdistetään erityisesti Metsämuseon ja Parkano-Seuran toimintaan.

Tapani Käenmäki kuuluu vuonna 1977 perustetun Parkano-Seuran perustajajäseniin. Hän toimi seurassa viisi vuotta puheenjohtajana ja toiset viisi vuotta sihteerinä. Aina viime vuoteen saakka hän kuului seuran johtokuntaan.

Parkano-Seuran merkittävimpiin hankkeisiin Käenmäki sanoo kuuluvan Laminkoskelle koulun risteykseen pystytetyn Antti Laurikaisen patsaan. Talonpoika Laurikainen toimi Jaakko Ilkan alipäällikkönä, ja patsaan hankkimisesta talonpoikien vapauttamisessa mukana olleelle Laurikaiselle oli puhuttu pitkään.

Seuran hankkeisiin kuuluu myös Sevion kirja 'Kansantietoutta Parkanosta ja sen ääritä'.

Parkano-Päivien aikaan Parkano-Seura järjesti monia työnäytöksiä, jopa 15 erilaista näytöstä päivien aikana. Näytöksissä esiteltiin mm. lampaiden keritsemistä, sahdin tekoa ja pyykin pesua vanhaan malliin ilman koneellista voimankäyttöä.

Pettuleivän valmistusta kokeiltiin seurassa aivan alusta alkaen puiden kaadosta leivän valmiiksi saattamiseen.

Metsämuseo vaati pitkän suunnittelun

Metsämuseo kaikkine rakennuksineen ei noussut Kaitojenvetten maisemiin yhtäkkiä yllättäin, vaan vuosikymmenet ehtivät vaihtua pariinkin otteeseen ennen kuin hanke lähti käyntiin.

Museosta haaveiltiin jo 1960-luvulla, ja seuraavan vuosikymmenen lopulla idea otettiin jälleen vakavaan harkintaan. Suunnitelmien toteutuminen vei kuitenkin vuoteen 1986 ennen kuin ensimmäinen kämpppä ilmestyi paikalleen. Seuraavana vuonna alueelle saatiin sauna ja puuvaja, ja siitä lähtien rakennuksia on lisätty alueelle hiljaksen. Paljon on talkootöitä kertynyt vakiporukalle, johon on aina muutamia uusiakin kasvoja ilmestynyt mukaan.

Tallirakennus saatiin valmiiksi 1993. Talliin tehtiin pärekatto vanhanajan malliin, ja talkooväkeä oli tuolloinkin paikalla runsaasti.

Tapani Käenmäestä tuli museotoimikunnan puheenjohtaja vuonna 1989, jolloin oli suunnitelmissa hankkia alueelle sopiva vanha rakennus näyttelyhalliksi. Sellaista ei kuitenkaan löytynyt, ja niinpä alueelle rakennettiin uusi hallirakennus. Rakennusaineet saatiin lähes kaikki il-

maiseksi sahoilta ja firmoilta.

Avajaisia Metsämuseolla vietettiin keuhalla 1991 muutaman sadan ihmisen voimin. Niissä saatiin ihastella myös vasta valmistunutta ponttoonia, joka sekkin oli valmistettu talkoovoimin.

Tapani Käenmäki kertoo, että Metsämuseolle oli tarkoitus hankkia myös yksityisen omistuksessa olleen Halin metsämuseon esineet. Kaupakirjasta oli jo luonnos tehty, mutta viime hetkellä valtuustossa päätettiin olla myöntämättä määrärahaa hankkeeseen.

– Koin päätöksen suurena tappiona Metsämuseolle, Tapani Käenmäki toteaa.

Kaikki esineet saatu lahjoituksena

Metsämuseossa on satoja esineitä. Perusesineistö museolle saatiin Vapolta, josta lahjoitettiin yli 600 esinettä.

– Kaikki muutkin esineet ovat lahjoituksia. Ihmiset ovat suhtautuneet hyvin myönteisesti museoon, Tapani Käenmäki kiittää.

Käenmäki korostaa perinteiden säilyttämisen tärkeyttä tuleville sukupolville. Hän haluaa kiittää kaikkia eri tahoja, jotka ovat olleet perinnetiedon tallentamisessa mukana.

Viisivuotissuunnitelma museolle tehtiin kaksi vuotta sitten. Tuolloin päätettiin mm. katoksien tekemisestä ulkona

oleville näyttelyesineille. Katoksia on alueelle tehtykin etenkin viime kesänä.

Käenmäki sanoo toivovansa, että alueelle saataisiin pääportti sekä kunnollinen pysäköintialue, joka rauhoittaisi liikenteen varsinaiselta museoalueelta. Lisäksi haaveena on kahvio, jossa voisi myös pitää näyttelyitä kuuluu suunnitelmiin.

Myös metsästyspuolen kehittäminen olisi Käenmäen mielestä tarpeen.

– Luontopolun varrelle voisi laittaa vanhoja pyyntivälineitä, kuten karhunkoukkuja, sudenkuoppia ja ketun kypälälautoja. Hyvä olisi saada polun varrelle myös nuotiopaikka ja hirsilaavu, jossa voisi yöpyä.

Polun varrelta uupuvat lisäksi esimerkiksi turpeennosto- ja kaskialueista.

Näyttelyhalliin puolestaan aiotaan laittaa esille esineiden toimintaa esitteleviä valokuvia, sillä kaikki kävijät eivät toki-kaan tiedä mihin tarkoitukseen mitään vempeltä on aikoinaan käytetty.

Käenmäki huomauttaa, että suunnitelmia ei suinkaan tehdä ja toteuteta sattumanvaraisesti, vaan apua on saatu sekä Tampereen maakuntamuseosta että museovirastosta.

– Museon kehitys riippuu siitä miten kaupunki päättäjineen suhtautuu asiaan. Alueella pitäisi joka vuosi tapahtua jotain uutta, jotta alueen kehitys jatkuisi ja ihmisten kiinnostus metsämuseoon säilyisi, Tapani Käenmäki sanoo.

Tapani Käenmäki korostaa talkooväen osuutta Metsämuseon hankkeissa. Talkoovoimin on tehty myös rannalla oleva ponttooni.

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

Vaihtoehto vanhainkodille

• Yksilöllinen vaihtoehto varttuneille, jotka eivät tule toimeen yksin kotona, mutta eivät tarvitse jatkuvaa laitoshoidtoa • Pieni 25 hengen kuntoutuskoti puistoalueella on lämminhenkinen ympäristö elää ja asua • Hoidot ja lääkitys • Koulutetut hoitajat • Yksityinen vaihtoehto ei ole kallias. KELA:n hyväksymä asumispalveluyksikkö hyväksytään asumis- ja hoitotuen piiriin.

*Tilaa
esitteemme!*

Mikon Kuntoutuskodit Oy
Kunnalliskodintie, 39700 Parkano
☎ (933) 448 0120

*Toivotamme Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta vuotta 1996*

YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY
PARKANOSSA

PARKANON LISTA OY

YHTYNEET SAHAT OY

Parkanon saha

YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY

Metsäosasto

monipuolista
asiakaspalvelua
henkilökuljetuksissa

TAXIBUSSI • INVATAXI
LINJA-AUTOT • MATKAPALVELUT

PUH. 933-442 3736 Ari: 949-621 241 Auto: 949-120 703

*Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Nordberg-Lokomo Oy
Parkanon Tehtaat

39700 Parkano, p. (933) 55 851

UUSI COROLLA '96

Ovh. alk. 96.700,-

Maaailman suosituin auto on uudistunut. Tarjolla on:

Uutta puhdasta tekniikkaa! Vähäpäästöinen 1.4 EcoTronic suihkutussmoottori kestää vihreiden arvojen lisäksi vertailun myös suoritusarvoissa.

1.4 EcoTronic

AUTOLUOJUS

PARKANO 933-448 3100

Kysy pintakäsittelyn ammattilaiselta!

MAALAAMOPALVELUT

- hiekkapuhallukset
- maalaukset
- erikoispinnoitukset
- koneiden ja laitteiden huoltomaalaukset

KENTTÄPALVELUT

- huolto- ja kunnossapitomaalaukset (siirrettävällä kalustolla)
- rakennusmaalaukset
- lattiapinoitukset

YIT-YHTYMÄ OY

PINTAKÄSITTELY

Parkano (933) 448 1470
Kauhajoki (963) 232 1933

Junassa nautit hyvistä keleistä joka päivä, säästä riippumatta.

Nopein ajoaika esim. Helsingistä

Parkanoon on vain 2 t 28 min.

Matkallasi voit rentoutua, työskennellä, pistäytyä ravintolassa – nauttia olostasi.

*Hyviä joulukelejä
ja
Turvallista kyytiä
Uudeksi vuodeksi!*

AUTOTALO LAAKKONEN

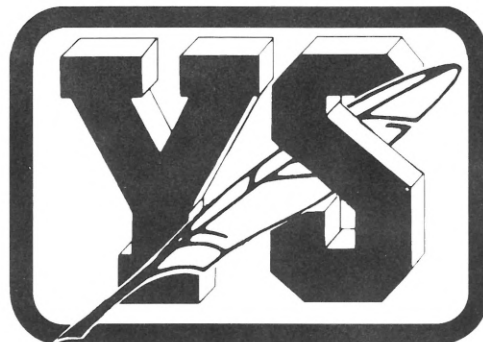
Ikaalinen (933) 458 7697

HYVÄÄ JOULUA
SEKÄ
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

PUHTAAN PUUN JALOSTAJA

Valitse
**Voimakas
Viestittäjä:**

YLÄ-SATAKUNTA

*Top name
in Shoes*

AJAVAT

TOPMAN

OY AVEC-SHOE LTD

PL 15 39701 PARKANO
☎ (933) 448 3201

Voittaja!

**Suomen kovimman
autotestin voittaja on Ford Mondeo
mm. DSE-turvatekniikan ansiosta.**

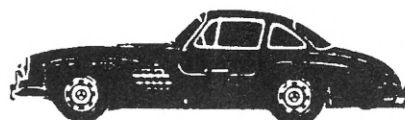
- kuljettajan turvatyyny
- turvavöiden esikiristimet
- + turvapysäyttimet
- erikoisturvaistuinten
- sivutörmäyssuojat
- turvakori

Ikaalinen, Soutajantie 10,
puh. 933-4589 388 (myynti), 933-4589 390 (huolto)

Multien multa
Kekkilä

- Kukkamulta
- Kestomulta

KOLARIKORJAAMO ● MAALAAMO
AUTO-OJANEN KY

- KOLARIKORJAUKSISSE:
Autorobot oikaisu- ja
mittauslaitteet

- Laadukkaat uunimaalaukset

Puh. (933) 442 4245
Kotinumero: **Timo Ojanen** 442 4334
Ari Ojanen, Parkano 448 1675

HYVÄÄ JOULUA
JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

**Asianajotoimisto
Pentti Larimaa Oy**

puh. (933) 448 2767

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

- ASKO ● ISKU ● ARTEK ● MARTELA
- LUNDIA ● MUURAME
- JA YLI 200 MUUTA VALMISTAJAA

SISUSTUSTALO
TAMMELA

Pahkalantie 1

Kodinkoneiden ja kylmälaitteiden

**VALTUUTETTU HUOLTO,
VARAOSA JA TARVIKEMYYN**

**Parkanon KY
KODINKONEHUOLTO**

T. Mansikkaviita, p. 448 2460 ja 9400 320 247
Asemankatu 20, 39700 PARKANO

kodinkone **wallius** *liike*

PARKANONTIE 41 ● PARKANO ● (933) 4480 244

MUSTA PÖRSSI
PARHAAT MERKIT • SOPIVAT HINNAT

PARKANONTIE 41 ● PARKANO ● (933) 4480 244

Kyllästämme myös arseenittomalla aineella

Parkanon Puukylläste Oy
A Juurakko

puh. 933-448 3103

auto 9400 530 854

koti Ari 933-448 1959

RAUHALLISTA JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA TOIVOTTAA

Kuljetusliike
ALAMETTÄLÄ OY
39700 PARKANO

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

MATKAHUOLTOASIAMIES
Linja-autoaseman Kahvio

Parkanontie 64
39700 Parkano puh. 933-448 2300
448 2001

AVOINNA: Ma-Pe 7-21.15, La 9-20, su 12-21.15
Matkahuoltopalvelut kahvion aukioloaikojen mukaan.

Online

Lehtiä
Kahvia
Makeisia
Kebabbia
Jäätelöä
ym.

*Hauskaa
Joulua ja
Liikenneturvallista
Uutta Vuotta 1996*

PARKANON AUTOKOULU KY
Lasse Mäntynen (933) 448 2033, Kirkkokatu 5

*Hius
Studio
TKJ*

(933) 448 1060
Keskuskatu 8,
39700 PARKANO

Ma suljettu, ti-pe 9.00-17.00, la 8.00-13.00
TARJA KOSKINEN KIRSTI KORTESJOJA TANJA VAHOSALMI

- KÄYTÖSSÄMME MYÖS HIUS LASER

 **Parkanon
Tilipalvelu Oy**

Puh. (933) 448 1977

PARKANONTIE 47,
39700 PARKANO

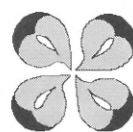
*Kiitämme lämpimästi asiakkaitamme
kuluvasta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua*

DRIVIA ELÄMÄN AUTOKOULUSTA

**PARKANON
LIIKENNE** *Center*

p. 448 2142

- Täyden palvelun siivousliike -
**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**
puh. (933) 448 3777, 949 555 590

PARTURI-KAMPAAMO-SOLARIUM

AULI

Puh. 448 3151
Keskuskatu 5
39700 Parkano

 nanso
TEHTAANMYYMÄLÄ
Teollisuustie 2, 39700 PARKANO
puh. (933) 448 2627

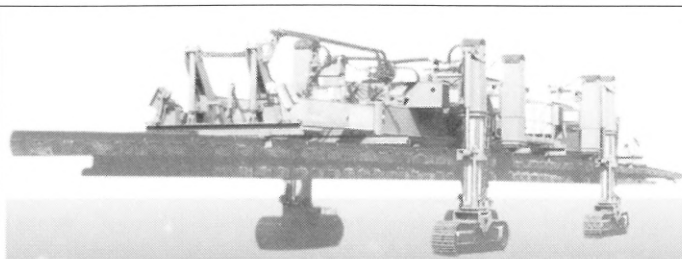
ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-14

KOSMETIIKKA ● TAIDELASI

RENOVEERA

TEOLLISUUSTIE 2

PARKANO 4483 195

DESEC Ltd

39700 PARKANO

Tel 358-52-609550

358-33-4483442

Fax 358-52-609448

358-33-4483443

PITOSALI

A. Grönfors OY

Pitopalvelua
ja työpaikka-
ruokailua

Parkano ☎ 448 1339

OLEMME AUTONPUHDISTUKSEEN PANOSTANUT ERIKOISLIIKE PARKANOSSA

Suoritamme ammattitaidolla edullisesti

- verhoilun puhdistukset
- sisätilojen puhdistukset
- maalipintojen puhdistukset
- vahaukset
- päältäpesut
- moottorin pesut

KÄYTÖSSÄMME KORKEALAATUISET
AUTOGLYM-TUOTTEET

Sepänkatu 8
39700 Parkano
puh. (933) 448 2409

Alan ainoa erikoisliike lähiseudulla.

HYUNDAI

SKODA

Volkswagen Group

- MYYNTI
- VARAOSAT
- HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN KY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (933) 448 1377

*Kiittäen yhteistyöstä
ja Hyvää Joulua sekä
menestyksellistä vuotta 1996*

TILI JA KIINTEISTÖ- MARKKINOINTI KY

Pitsinki & Mäkiiviinikka LKV
puh. 448 3290 tai 448 1438
Keskuskatu 2, 39700 Parkano

MATKAPOJAT Asioimisto:

Marja Mäkiiviinikka
Eija Pitsinki
Keskuskatu 2
39700 Parkano
puh. 448 3590
fax. 448 3590

TAPIOLA-YHTIÖT Palvelupiste:

Marja Mäkiiviinikka p. 448 3590
Eija Pitsinki p. 448 3590

CASE-IH, MAXXUM, ZETOR,
URSUS, LEYLAND,
DEUTZ-FAHR, CLAAS, BT, TCM, KUBOTA

Myös muut merkit

Maatalouskoneiden, trukkien ja
pienkoneiden huoltokorjaamo
sekä varaosapalvelu.

Konehuolto T. Mäkinen Oy

LÄNSI-AURE
MATINHARJUNTIE
P. 933-447508, 949 123259

EH-KONEPALVELUSTA

- RAKENNUSKOHTEET
vuokraus, myynti, huolto

- MYYNTI JA HUOLTO
Käsityökalut, konetarvikkeet,
voiteluöljyt

Sahat, varusteet
Varaosat, huolto
Letkut ja liittimet

Hits.koneet ja tarvikkeet
Sähkötyökalut

EH-KONEPALVELU

Teollisuustie, Parkano (933) 448 1212

POIKKEA
TANKKAAMAAN
OSTOKSILLE
VÄLIPALALLE

ESSO Snack & Shop

P. KUIVANEN Ky
Keskuskatu 10, 39700 PARKANO

*Edullisuuden
Joulukauppa*

SPAR

market Mestarintori

**MAALAUSLIIKE
HANNU RINNE**

Puh. 448 2665
Autopuh. 949 232 265

**Kello-Kulta
E. Syrjänen**

Puh. 448 2181

**OPTIKKO
SYRJÄNEN**

Parkano - puh. 448 2181
Ikaalinen - puh. 458 6520

**SANELMAN
VAATEAITTA**

Parkano puh. 448 2551

**RAVINTOLA
PIPPURI**

Parkano puh. 448 2754

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 1996!*

AUTO-LAHTINEN OY
Ahertajank. 2, 39700 PARKANO puh. (933) 4482507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA HUOLLOT

*Kun
pikkunälkä
yllättää*

**PUISTOGRILLI
Inkeri Suojanen**

Parkanontie 41
puh. 949 641 788

KIULUVERSTAS

Tehtaanmyymälä avoinna ma-la klo 10-19

- * kiulut * haarikat * kulhot *
- * tuopit * tynnyrit * leikkuulaudat *
- * leipälaatikot * leilit * kellot *
- * katajatyöt * ym. * ym. *

Alueen laajin valikoima. Valmistus ja myynti

Parkanosta Poriin päin n. 7 km.
Osoiteviitta "KIULUVERSTAS"
39660 Lapinneva. Kiuluverstaantie 62.
puh./fax (933) 445 139.

- Al-kaapelit, - Sähkötiet, - Lämpösäteilijät

LÄMPÖMAJORA KY

Vaasankatu 39700 PARKANO
puh. (933) 448 2407, autopuh. 9500-654 320 ja 949-654 320
telefax (933) 448 3600

COPLEAN KY

CNC-levytyöstökoneet | CNC-koneistusyksiköt
I ROBOTTI mekanisoitu hitsaus
+ INS.TSTO suunnittelupalvelu
prototyypivalmistuksineen käytössäsi.
TUNNETULLA AMMATTITAITIDOLLA

Vaasank. 9, 39700 PARKANO
puh. (933) 448 2407, autopuh. 9500-654 320 ja 949-654 320
telefax (933) 448 3600

BLUE DUN OY MOODI OY

- tietokoneita
- kirjoittimia ja oheislaitteita
- verkkotuotteita
- kiintolevyjä
- palvelua
- hyvää joulua

p. 931-222 0911

fax. 931-222 0711

Tervetuloa jouluostoksille!

MARKET SATAPIRKKA

EDULLISTA
OSTOAIKAA

ma-pe 9-20
la 9-16

PARKANO STEEL KY

Metallirakenteet,
koneistukset,
laitetoimitukset ja
asennukset

Laivanevantie 6
39700 Parkano

puh. (933) 459 960
fax. (933) 459 955

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ OY

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 1996!*

SORVAUSTYÖT
LAAKERIT
LAAKERIYKSIKÖT
TRAKTORIN VARAOSAT

SORVAAMO E. AALTO

Puh. (933) 448 1580
auto 949 620 765
Parkanontie 90

PARLAVA KY

39750 KUIVASJÄRVI
puh. (933) 4426 311 fax (933) 4426 305
autop. 949-339 514

FIN-, EUR- ja kerta-
käyttölavat

VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE PARKANOSSA

- ❖ Raskaan kaluston korjaukset ja varaosat
- ❖ Hydraulikkaletkut, liittimet ja komponentit
- ❖ Laakerit ja laakeriysiköt
- ❖ Ajopiirturimittaukset
- ❖ Päälle rakenteet
- Jarrumittaukset

**PARKANON KONE
JA METALLI OY**

(933) 448 2750, 949 234 586

**VERO- ja TILITieto
TEIMAR OY**

- verosuunnittelu
- yritysten perustaminen
- kirjanpidot
- perunkirjat

Parkanontie 33, 39700 Parkano
933-448 3451, fax 933-448 3451
GSM 9500-644771, 940-5443044

PAKETTI- tai KUORMA-AUTOLLA SOPIMUKSEN MUKAISESTI

- Tavarakuljetukset, hinaukset, muutot
- Erikoiskuljetukset, - Hiab-nosturi ym.

G. KORPINIEMI

PARKANO puh. (933) 448 3221
AUTOPUH. 949 233 676
ja 949 628 568

-urakointi

- KAIVUA
- TASAUSTA
- KUORMAUSTA
- PIHATÖITÄ
- LUMITÖITÄ
- TRAKTORITÖITÄ
- YHDISTELMÄKAIVURITYÖT

KIINTEISTÖT HUOLTAA

KIINTEISTÖHUOLTO ASKO VIITASALO KY

9400 631 248, 9400-660 162, 949 232 733

SUOMEN FARMIPALVELU OY

Jälleenmyyjänä Ikaalinen,
Parkano, Kihniö, Karvia,
Jämijärvi -alueella toimii

KUIVAS-MYYNTI KY

Tilaukset 9400-234 320

TEMPERA-LÄMMITYSÖLJY TOIMITUKSET

- kivennäisaineet	- kuonakalkit
- vitamiinit	- paal. langat
- siemenet	- merilevä
- kasvinsuojelu-	- aumamuovit
aineet	- ym. ym.

ILMAINEN KOTIINKULJETUS

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

OLAVI KAIJA

Puh. 448 2426

Hanakat
LVI-ASiantuntijaliike

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh. (933) 448 2400, 949 669 456

**AVOINNA
YÖTÄ PÄIVÄÄ**

TERVETULOA

**SHELL-
PARKANO**

**Helmi
Simpukka**
— RESTAURANT —

**PARKANON
TERÄHUOLTO KY**

☎ (933) 448 2495
(9400) 700 742

**AUTOJEN KOLARIKORJAUKSET
SEKÄ MAALAUKSET**

AUTOMAALAAMO

P. Honkaluoma Ky
☎ (933) 459 945, koti (933) 448 1408
Jaakkola

109

KAUKOPUHELU

IPP Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Osakeyhtiö

"On ideaa"

Mainos & Viestintä
Tarja Puolanne

PARKANO (933) 448 1870, 950 554 3110

KIINTEISTÖHUOLTO- JA
RAKENNUTTAJAPALVELU

MÄKIKOSKELA KY

Puh. (933) 448 2518
Autopuh. 949 620 36

AAMULEHTI, Asioimisto

Tarjoukset
Tilaukset

Soita (933) 448 2421
Tapani Häkkinen

HENKILÖNOSTIMET

Bronto 10 m
Vila 20 m
vuokraa

FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

☎ 448 1498

 Parkanon
KUNTOUTUSKULMA KY

Keskuskatu 7, (Alkon vieressä)

JOULU ON TULPPAANIN PUNAA
JA HYASINTIN TUOKSUA...

Joulurauhaa Kaikille

**PARKANON KUKKA-
JA HAUTAUSTOIMISTO**

Keskuskatu 8

ASENNUKSET JA SUUNNITTELU HOITAA

PARKANON M-SÄHKÖ OY

39810 Linnankylä, puh. (933) 442 4293
949 239 366, fax. (933) 442 4330

LÄHIKAUPPA ja
GRILLI-KAHVIO

TUUNAINEN

39750 KUIVASJÄRVI, puh. 4426 116

**Bensa-
Diesel
24h/vrk**

KULJETUKSET LAIDASTA LAITAAAN

**AUTOILIJAN
TUOMO KOSKINIEMI**

Koskiniemenkuja 5
39700 PARKANO

Puh. 933-448 2847
949- 239 828

**Parkanon Ratsastustalli
J. Vesanto & P. Virranhaara**

Puh. (933) 448 1511

**MAALAUSLIIKE
HANNU NUMMELA**

puh. 448 3215

Parkano, puh. 448 2831
Autopuh. 949 636 190
Telefax (933) 448 3787

**PESTI HOTELLI
RAVINTOLA**

Puh. (933) 448 2503

**Kampaamo
Maija Autio**

Keskuskulma II-kerros
Parkano puh. 448 2994

Eijan Kukka

Keskuskatu
Avoimena: ma-pe 15-19
la-su 10-19
Puh. (933) 448 2786, kotip. 446 188
autopuh. 9400 567 080

Parkanon Varaosakeskus E. LEPISTÖ

Puh. 448 3380, autop. 949 637 622

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

PUTKITEHDAS Teollisuustie 9 Puh. (933) 4480 300
PAKOPUTKITEHDAS 39700 PARKANO Fax (933) 4480 303

TEEN ALIHANKINTA- JA KORJAUSKONEISTUKSIA

Sorvaamo Ari Laurinaho

Puh. (933) 448 1458
Tuomenhaara, Parkano

Samara
Lada

VALTUUTETTU HUOLTOKORJAAMO

Mazda
Fiat

- Huollot
- Takuuasiat
- Korjaukset
- Varaosat

PARKANON AUTOKORJAAMO J. & J. KOSKINEN

Pentien teollisuusalue, puh. 448 1303

MARTTI NURMI

39700 PARKANO, PUH. (9233) 448 2071

Parkanon Lasikuitu Ay

Parlas-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet

Pahkalan teoll.alue 448 3058

S. VIITASALO KY

442 4102 JA 442 4200
Telefax 442 4285
Kihniö, Linnankylä

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO, puh. (933) 448 2149

RENKAITA FILLARISTA PILLARIIN

KIITOKSET HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
RAUHALLISTA JOULUA

HATAN PUUTARHAPALVELU

Satakunnankatu 22 PARKANO

KEHYSTYKSET • TAULUT
• TAIDETARVIKKEET

Parkanontie 81, 39700 PARKANO
Puh. (933) 448 1192, auto 949 333 078

TERVETULOJA EDULLISILLE
JOULUOSTOKSILLE

PARKANON KELLOLIIKE

Kalliokoski & Maijala
puh. 448 2588

39700 PARKANO Puh. 448 3867
(ent. meijerin konttori)
Avoinna ma-pe 9-17, la 9-14 torstaina suljettu
Hyvää Joulua

Lämmintä Joulua

PARKANON LÄMPÖ OY

Lämpimät kiitokset mielekkästä
yhteistyöstä vuonna 1995.
Rauhaisaa Joulua!

KUKKARUUTU

Kirkkokatu 5, Parkano (933) 448 3638

LAPINNEVAN KYLÄKAUPPA

PALVELEMME:
ark. 9-18, la 9-14

Puh. (933) 445 113

kesport INTERSPORT PARKANO

Parkanontie 66, puh. (933) 448 3840

TUULILASIT TARJOUKSESSA Kysy tarjousta KORUPEILI OY

Vaasankatu 4, Parkano, ☎ (933) 448 0800

Puusepäntiike PAJUNEN KY

39700 Parkano, puh. (933) 448 2254

PALVELEVA "kaiken kattava"
KÄSITYÖTARVIKKEIDEN LIIKE
lähellä Sinua.

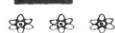
Parkanon Kehräämö

PL 9, 39701 Parkano. Puh. 933-448 2204, 448 2215

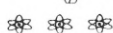
PARKANON TV-ELEKTRONIIKKA HUOLTO

T. Kovesjärvi

Peltokuja 6

39700 Parkano (933) 448 1296

- HIEKKATOIMITUKSET
- NURMIKKOMULTAA
- MAANRAKENNUSTYÖT
- YM. ALAAN LIITTYVÄT TYÖT

Lehtimäen Turvetuotanto Ky

Puh. 933-445108, auto 949-791587

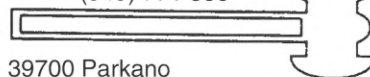
EURO HAMSTERISTA HALVALLA HAMSTERI OY

TEOLLISUUSTIE 2, 39700 PARKANO, PUH. 448 1142
AUKIOLOAJAT: ma-pe 10-18, la 9-14

PARKANON KOLARITYÖT

(933) 448 0006
(949) 771 555

Teollisuustie 21, 39700 Parkano

KODINKONEHUOLTO

Jukka Kivimäki

puh. (933) 448 1185

PARKANO

autopuh. 949 236 284

PÄIVYSTYS klo 9-11.00

VAATTEITA AIKUISILLE NAISILLE

vaate-soppi

Parkanontie 41, puh. 448 3643

Parturi
Kampaamo

YLINEN

Maanantaina suljettu

Parkanontie 41

Puh. 448 2228

Hyvää Joulua PARTURILIIKE RISTOLAINEN

Puh. 448 1266

PALVELEMME ILMAN AJANVARAUSTA

TILITOIMISTO Marja Saarivirta Ky

Keskuskatu 7, 39700 PARKANO

Puhelin & faxi (933) 448 2555

Hyvää joulua ja
Onnea uudelle vuodelle toivottaa

- HINAUSPALVELU - PAKETTIAUTOPALVELU

PAULI SYVÄNEN

PARKANO (933) 448 2726 tai 949 232 270

PARKANON BETONI OY

puh. 448 2557
445 125

LAAJAT VALIKOIMAT

Elintarvikekioski SEIJAN KISKA

Yliskylässä

Avoimna ark. klo 12.00-19.00

la-su 12.00-18.00

puh. 448 1172

TERVETULOA
OSTOKSILLE

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA [A]**

PARKANO, PUH. (933) 448 2702
TAI 949 234 349

PARKANON APTEEKKI

PUH. 448 2022

ELINTARVIKKEITÄ

PIRKON KIOSKI

JOKAMIEHEN TAVARATALO VIINIKASSA
PARKANO PUH. 448 3666
AVOINNA JOKA PÄIVÄ 11-21

HÖYLÄTUOTTEISTA PUHEENOLLEN

- RAKENNUSLISTAT - KIILALISTAT
- ERIKOISLISTAT - KALUSTELISTAT

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

Karttiperäntie 162/34 39700 Parkano
Puh./fax. (933) 459 951

PARKANON
RAKENNUSSTARVIKE
Pekka Seppälä Ky, Hahkamäenkatu, Parkano puh. 448 2696

TRAKTORI- JA KAIVURIURAKOINTIA

PENTTI KUUSIKKO
puh. 949 233639

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

39700 Parkano
puh. (933) 448 2233

PARKANON LAATUKENKÄ KY **Airi Tekokoski**

Parkanontie 51, 39700 Parkano
P: (933) 448 21

Parkanontie 45
Puh. (933) 448 3457

KONEPAJA KoPAR OY

PARKANO

ROMULIIKE PERTTU LEMPINEN

PARKANO
puh. (933) 441 221, 949 333 655

TM-RAUTA OY

Myydään uutta ja vanhaa käyttörautaa.

P. (933) 448 2206
Autop. 9400-625 500

**RAIVALAN
KYLÄKAUPPA**

PUH. 442 2215

9 hengen TAKSIA

saatavana ajoon
ympäri vuorokauden
MYÖS PYÖRÄTUOLIPAikka

TARJA MARTTILA

puh. (933) 446 255, 949 231 610

VANTERÄ OY

Parkano,
☎ (933) 448 1887

*Toivotamme
kaikille lukijoille
lähellä ja kaukana
Lämpöistä ja
Rauhallista Joulua!*

toimituskunta

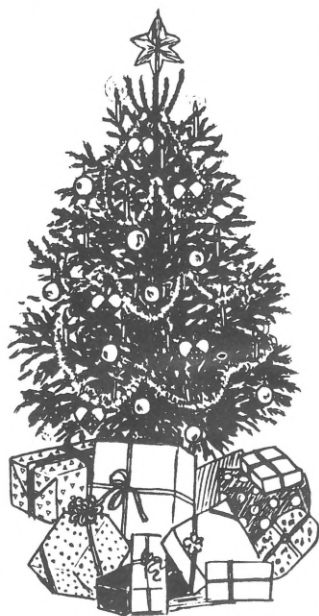

Parkanon Jouluku

SISÄLLYSLUETTELO

Lukijalle, Marjo Helin	Sivu 1
Parkanon kaupungin tervehdys, Juho Kotila	2
Alussa oli Sana, Pertti Suuriniemi	3
Nuoren puheenvuoro, Kimmo Linna	4
Sotilaan paluu, Kyllikki Kallio	5
Joulun aika, Hellin Salmenoja	5
Vanha hautausmaa osa paikalliskulttuuria, Olli T. Rajamäki	6
Joulukirkkoon, Anna-Liisa Periaho	7
Parkanon vanhat kahvilat, Pentti Vataja	8
Hilkka Hankala sota-aikana Vaalijalan radiotiedustelussa, Maarit Lehto	11
Kameran muistelmät, Tapani ja Heikki Virtanen sekä Ensio Kypö	12
Penkkisuutari Hilja Mäkinen, Heikki Pentti	14
Martti – näyttelijänä ja ystävänä, Ulla Toivanen	16
Olkipatja, Anna-Liisa Periaho	17
Uusi ystäväni, erämaakaupunki Parkano, Aino Rimppi	18
Lapinneva – suota, harjuja ja elämää, Päivi Mäkipää, Tarja Lielähti	20
Paroonin lehtikuusikko, Arvi A. Koivisto	22
Pieni muistelmia paroonistamme, Mirjami Kallio-Horvath	23
Joulutunnelmia, Anna-Liisa Periaho	23
Parkanon Paroonin pöytä ja tuoli, Arvi A. Koivisto	24
Muistelmia Parkanon paroonista, Väinö Niku	24
Joulupuuro ja puulusikka 1994, Mirjami Kallio-Horvath	25
Vuodenaikojen tarkkailua ja muisteluksia, Risto Viitamäki	26
Se Herran pelko, Anni Havunen	27
Martat toimineet Parkanossa 50 vuotta, Liisa Lehtovuori	28
Muistelut, Aili Sivula	29
Uskollisuuden Kiltä, Sirkka Tuominen	30
Luonnonjäältä jäähalliin, Jouko Viitasalo	32
Nuorten sivut, 6 C-luokan oppilaat	34–35
Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen oppilaat työharjoittelussa Saksassa, Liisa Lehtovuori	36
Terveisiä Japanista, Soile Leppänen, Kyoko Uno	38
Viestinnän humussa ja sumussa, Leena Toivanen	39
Parkano-mitali Tapani Käenmälle, Maarit Lehto	40

*Hyvää
Joulua
Toivottaa*

KÄYTETTYJEN AUTOJEN ERIKOISLIIKE
AUTOMYYNTI
ILKKA KIVINIEMI KY

PUH. (933) 448 1970
Keskuskatu 9, Parkano

**AUTOMARKET
A. RINTALA KY**

Puh. 9400-332 795, Mika 9400 530 852

PARHAAN PALVELUN TAVARATALO

TAVARATALO

PEKKA

Pekko

KAHVIO

PUH. (933) 448 3133 KONTTORI (933) 3134

BUSSEITTAIN HYVÄÄ JOULUA

(933) 458 6282
(933) 458 8434

Ikaalisten Auto oy

KAUPPAHUONE 66

Toivottaa asiakkailleen
Hyvää Joulua ja
Iloista Uutta Vuotta!

★★★★★★★★★★★★★★★★

Kauneushoitola Nina

★★★★★★★★★★★★★★★★

OBELIA OY

★★★★★★★★★★★★★★★★

PARKANON
KIRJAKAUPPA

★★★★★★★★★★★★★★★★

Toimistotukku

Ala-Kauhaluoma & Jokela

Sata-Häme Soi 1.7.-7.7.1996 Ikaalisissa

Konserttilippujen myynti on alkanut!

Lahjaksi:

Jouluna, Keväällä, Juhlapäivänä...
Äidille, Isälle, Ystävälle...

Myynnissä jo mm.

Kultainen ja Hopeinen Harmonikka
-viihdeharmonikan
Suomenmestaruuskilpailut

SATA-HÄME SOI

Tiedustelut ja lippuvaraukset:
SATA-HÄME SOI

Puh. (933) 458 6991, telefax (933) 4501 365

KOTI JOULUKUNTOON!

Meillä Sinua palvelevat mm.
Sisustuksen ja Kodinkunnostamisen
Asiantuntijat,

POIKKEA TALOSSA,
Aivan Parkanon keskustassa,

**PALVELEVA EDULLINEN
RAUTAKAUPPA**

Parkanon

K-RAUTA

Pasi Hirviniemi Ky, PL 29, Parkanontie 66 C, 39700 Parkano, puh. (933) 448 2222

